

آناديلي

— بشينجي ڪتاب —

درس کتابلاری - ۵

آنادیلی

- بئشینجی کتاب -

انتشارات فرزانه

مقدمه

آنا دایلمیزین انکشافی و اونون خصوصیتلری ایله تائیش اولوب کئچمه پشه
و حال حاضردا اولان یازیچیلاری، شاعرلری، آزاد یخواه و وطن پرست شخصیتلری
و اونلارین اثرلرینی نوکره نیک و اونلاردان دوزگون نتیجه چیخارتدیرماقلا و اشاقدا
قهرمانلیق، وطنه، خانوادیه و وطنلرینه محبت، دشمنه نفرت و بوکیه سی حسلر
اویاتماق منظوریه بازلات درس کتابلاریندان آرتیق فایده آبارماق ایچون
حرمتلی معلملر آشاغیدا قید اولان گوستریشلره دقت ائدیب اونلاری دوزگون
نجه سینه یئرینه یئتیرمه لیدرلر .

۱- یازیچی یا شاعرین شرح حالین اوخود بقدا بیرنجی گون معلم
او آدامین یاشادینی عصره و اونون شخصی اثر لرینه و دوشونجه لرینه راجع
صحت ائدیپ توضیحات ویرمه لی، اونون اثرلریندن وطن، خانواده و هممنوعه محبت
و دشمنه قارشى نفرت راجع اولان آیری-آیری نمونه لر گوستر مه لیدر .

کتابدان اونون ترجمه حالی و یارادیجیلیغی اوخود بیلمالیدر، اوخودان قباباق
چئین لغتلری معلم آیدینلاشدیریر . بو کتابین آخیریندا معلم و محصللرین
استفاده سی ایچون الفباء ترتیبله لغتجه تنظیم اولونوب . شاگردلرین ده لغت
دفترلری اولمالیدر تا بیلمه دیکلری لغتلری قید ائده لر .

سونرا شاگردلر حصه- حصه دوزگون طرزله اوخوبورلار . شاگردلرین
افاده لی و آهنگدار اوخومالارینا آرتیق اهمیت ویرمه لی که شاگرد رجا
نداء سئوال، قهر، و محبت موقعی آهنگین دکیشیلمه سینی یاخشی نوکره نه .

۲- معلم سئوال جوابلا درسین مضمونینی اوشاقلار اچا تدریب منیمسه دیر .

۳- بوتو و سوبله دیر (نقل اتندیبر) .

۴- نتیجه چیخاندیریبر (یازیچی و شاعر بن مقصودی نه در بوتیجه نی لازمدر

شاگردار گوزلری تا یا معلم اولارین یاخشیسین انتخاب ائده)

۵- ائوه تاپشیریق وریله (کیچیک شهرار مطلقا حفظ اولونور و بویوک

ائرلردن معلمین انتخابی ایله نتیجه نی عکس ائدهن حصه لر تعیین و حفظ اولونور)

۶- معلم هر گون کئچن گونون درسین تاپشیریق ووردیکی کیمی

تحویل آلیر .

خاتمه ده حرمتلی ، معلم و معلمه اریبیزدن خواهش اولونور کتاب حقیقه

گوزمنطقی - تنقیدی نظریه لرین معارف اداره سینه لطف اتسیلر تاجدید طبع

اولاندا نظرده توتولسون .

علی اکبر صابر
(۱۸۶۴ - ۱۹۱۱)

صابر آذربایجان ادبیاتیندا ینی بیر جریان آچان بویوک خلق
شاعریدیر. اونون آدی علی اکبر، فاهیلیاسی طاهر زاده در. صابر
اونون تخلصیدر.

صابر، ۱۸۶۲- نجی ایلهده شماخی شهرینده بقال عائله سینده
دوغولمیشدر. آناسی دیندار بیر آدام ایمیش. او، کچیک صابرین
کله جکده. درویش اولماسینی آرزو ائدیر و حتی اوشاق ایکن
اونا درویش پالتاری کئیمدیریمیش.

صابر سککیز یاشینا چاندیقدا، آناسی اونو ملامکتینه وئریر.
 بو مکتبه آنجاق دینی کتابلار اوخودور، یازی نوکرتمیردیله.
 صابر اوخودوغینی یازماق ایسته دیکده، ملاسی طرفندن دو-
 گولور. عین زماندا دیندار آناسی بدنجه ضعیف اولان صابره
 اوروج توتدیریر.
 ملاسیندان و عائله سیندن کوردیکی بو اذیتی صابر اوشاق ایکن
 افاده ائتمیشدر:

توندوم اوروجی ایرمضاندا،
 قالدی ایکی گوزلریم قازاندا،
 ملامدا دوغور یازی یازاندا:

بو سطرلر ساده اولسادا، ۸ یا ۸۰ صابرین درد لرینی کوستره
 بیلر. اوزون گونی آج، کوزلری قازاندا قالان و یازی یازدیغی ایچون
 ملاسی طرفندن دوگولان صابرین بوشکایتی و ناراضیلیغی عین زماندا
 اونون ایملک شعریدر.

او زمان آذربایجانین آچیق فکری شاعرلریندن اولان حاجی
 سید عظیم، شاماخیدا بیر مکتب آچیر. بو مکتب نوز قورولوشی
 و مقصدی اعتبارله ملا خانالاردان آبریلیردی. بورادا حصیر
 عوضینه تختلر قویولمیشدی. ملا عوضینه معام درس دئییردی و
 ینی اصولدا درسار آبریلیردی.

آناسی صابری ۱۲ یاشیندا بو مکتبه وئریر . سید عظیمین صابره چوخ تأثیری اولور . او ، شعر و صنعتی سنویر و اوخودو- غنی فارس شعرلرینی آذربایجانجا یا ترجمه یه چالیشیر . سید عظیم صابرین استعدادینی گوروب اونو داها دا هوسلندیریر . صابرین یاز- دینی شعرلری دوزه لدیر اونو تربیه یه چالیشیر .

آنجا ق صابر تحصیلینی دوام ائتدیره بیلدیر . تجارتده ضرر ناندن آناسی اونو بوز دکا نینا آلیر . صابر نه قدر اوخوماغینی دوام ائتدیرمکه چالیشیر سا اولمور ، آناسی اونو آل وئر ائتمگه مجبور ائدیر .

صابری بقال دکا نیندا آلیش- وئریش هنج مراقلاندیر میردی . او ، اوخوماق ، مطالعه ائتمک ، معاوماتینی آرتیرماق ایسته بیردی . دکا ندا وقتینی آلور دن چوخ شعر یازماغا صرف ائدیردی . صابرین آلور نه فکر وئرمه سی اونون آناسینا خوش کلمیر . او اوغلونو پول قازانان بیر تاجر کورمک ایسته بیردی . او دور که ، آنا ایله اوغول آراسیندا ناراضیلیق باشلاییر .

بیر کون صابر دکا ندا اوتوروب شعر یازیرمیش ، آناسی کلیب اونون شعر دفترچه سینی الیندن آلیب جیریر . بو حال کنج صابره چوخ تأثیر ائدیر . او ، باکییه گندن بیر کاروانا قوشولوب شاماخیدان

آناسینین یانیندان قاچیر. آناسی خبرتوتوب اونی یولدان قایتاریر.
 صابر ینه شعر یازماقدا دوام ائدیر. گئتدیگجه شهرتلنیر.
 بیر گون استادی سید عظیمین بیر غزلینه یازدیغی جواب سید عظیمین
 چوخ خوشونا کلیر. سید اونا «خمسۀ نظامی» ابله آشاغیدا کی
 مکتوبی گونده ریر:

« نور دیدم صابر!

غزلیمه یازدیغین ملیح و شیرین جواب چوخ خوشوما گلدی.
 حال - حاضر بیر شیئه گمانیم اوامادیغندان همین کتابی سنه صلہ
 کونده ریرم. یادگار استادانه اولماق شرطیله قبول ائده سنیز و
 شاعرلیکده ترقی ائتمنیزی آرزو ائدیرم.»

صابر، معلمی سید عظیمین کزدیکی شهرلر حقلده بیر چوخ
 صحبتارینی ائشیتمیشدی. او، سیددن ائشیتمیشدی که، چوخ یئر
 کزن شاعرلرین معلوماتی آرتیق اولور. سیاحت انسانا بیر چوخ
 بیلمه دیگی شیئلری نو گره دیر. اودرکه، او، خراسان زیارتینی
 بهانه ائدیپ ترکستانی، ایرانین بیر چوخ شهرلرینی و عراقی
 کزیر. ترکستاندا ابکن، شاماخیدان آلدیغی مکتوبدا آناسینین
 وفاتیندان خبردار اولور.

شاماخییا دونمهك ایسته مه بن صابری آنا محبتی وطنه چکیر.

آناسینین دیابندن یازیلیمیش بیر مکتوب اونی شاماخییا کلمکه
مجبور اندیر.

صابر شاماخییا دونندن سونرا صابون بیشریب ساتماقلا دولانیر،
اؤلونیر و آغیر عائله نی ساخلاماغا مجبور اولور.

۱۹۰۱-نجی ایله صابرین مکتب یولداشلاریندان اولان عباس
صحت شاماخییا گلیر.

صحت ایراندا تحصیل آلمیش، عین زماندا غرب و روس ادبیاتی
ایله تانیس، آچیق فکری بیر شاعر ایدی. او، شاماخیداکی
مکتبه آذربایجان دبی و ادبیات درسلی دئییردی. صحتین
منزلی، او زمان شاماخینین آچیق فکری ضیالیلاری ایچون بیر
یغینجاق پیری اولور. صابردن تئز-تئز یولداشینین یانینا گئدیر.
بورادا اونلار خلقین گریده قالما سیندان، موهوماتلا مبارزه مسئله
لریندن دانیشیر و دوشونورلر. صابر بو یغینجاقلاردان چوخ شی
ئوگره نیر. او غزئت اوخویور. دنیا سیاستی ایله تانیس اولور.

۱۹۰۵-نجی ایله انقلابین تأثیری آلتیندا دوغان آزادلیق فکر-
لری اونی او یادیر. صابر بو زمان «حیات» غزئتینه «بین الملل»
شعرینی یازیر.

بو اثر ایله صابر تزار مطلقیت سیاستی نتیجه سنده یارانان ارمنی-

آذربایجانلی قیرغینینا ضد اولوب بوتون اهلینی بو فتنه ایله مبارزه یه چاغیریردی.

صابر ارمنی و آذربایجانلیلاری قارداشایفا چاغیریر . شاعر.

لری بو ایشده تجهیز ائدیردی . او، تزار روسیه سینین سیاستینی «ابلیس فتنه سی» آدلاندیریب، خلقین بو فتنه یه قربان اولماسینین سببینی جهالتده، علمسیزلیکده گوروردی.

۱۹۰۶-نجی ایله «ملانصرالدین» ژورنالی نشره باشلادی.

صابرین «ملانصرالدین» ژورنالیندا چاپ اولونان ایلمک شعری هامینین دقتینی جاب ائتدی. بوتون آچیق فکرلی خلق اونوی سئومگه باشلادی.

صابرین بو گولملی شعراری شاماخی تاجر و ملالارین خوشونا گلمیردی. اونلار، شاماخی عادتارینی، ملالاری، سیدلاری، موهور-هاتی تنقید ائدن؛ ملکدارلارین، بکلرین ایچ اوزونی گوستره ن بو آداما دشمن اولدولار.

آنجاق اونلار بو شعراری یازان آدامین کیم اولدیغینی بیللمیر. دیار. نهایت ایشین اوستی آچیلدی. ملالار صابرین کافر اولدی و غیننی سویله دیار. صابر نه قدر امضاسینی دکیشیب «دین دیره کی»، «مرآت»، «فاضل»، «آغلار گوله بن»، «ابو نصر شیپانی»

کیمی آدلار قویورسادا اولمور . اونا سلام وئرله نلرین ده دینسیز اولدوغنا منبردن حکم وئرديلار .

بو حادثه دن سونرا اونون پاشایشی چتینلشمگه باشلادی . قصابلار اونا صابون پيشيرمک ایچون قویروق ساتمادیلار . هنج کس اونونلا آلوئر ائتمه دی . علاجسیز قالان صابر شاماخیدا ینی اصول ایله بیر مکتب آچدی . معلملیک فکرینه دوشدی ، لاکن بو مکتب دوام ائده بیلمدی . بو زمانکی حیاتی نی صابر ، مکتوب- لاریندا بئله یازیر :

« ۰۰۰ داها طاقتیم طاق ، صبریم پاشا گلیدر . ۰۰۰ بیرسی سیللی ایله اوزومه وورور . آغوش محبت آچیب ، او بیرسی طرفه یو- قلدیکده ، یومروغون باشیما زوللا ییر . ۰۰۰ باشقاسینا متوجه او- لدوقدا ، دوشومدن ایتله ییر ، آغزیما وورور ، اونا دال چئویرنده ، دیگر دیلمدان وورور ، آغزی اوسته بیخیلیرام . حالیم فنا گذرانیم غملی بیر فاجعه در . بیر داها شاماخیدا قالماغا تاب وتوانیم قالما ییدر . بیر نفر هوادار و غمخواریم یو خدر . ۰۰۰ »

او زمان یازبچییما ، شاعره قیمت وئر بیلمیردی . او ، یازدیغی اثرلر ایچون امک حقی آلمیردی .

آخردا باکییه گلیم بالانخانی دا معام اولور . باکی حیاتی

صابره چوخ تأثیر ائدیر. او، بورادان فمله حرکاتی ایله تائیش اولور. فمله ارین سرمایه دارلار طرفندن استثمار ائدیلدیگینی کوروب استثمارچیلاری قامچیلاماغا باشلاییر. «فمله»، «آباشی بلالی فمله» اثرلرینده سرمایه دارلارین ایچ اوزونی آچیر، گوستریر. لاکن اوزون مدت یوخسوللوق ایچرسنده چالیشیب زهرلی قوه لاره مبارزه ائدن صابر چوخ ضعیفه میش جگر خسته لیکیفه توتولمیشدی. خسته لیگینی معالجه عرضینه صابر مکتبده چالیشیر، معلوماتینی آرتیرماق ایچون جمدی مطالعه ائدیر عین زماندا «ملانصرالدین» ژورنالینا و باکیدا چیخان «کونش» غزئینه شعرار یازیردی.

آخردا اونون خسته لیگی شدت لنیر. او معالجه ایچون قفلیسه گئدیر. «ملانصرالدین» ژورنالی اونا چوخ یاردیم گوستریر سه ده، هنج بیر نتیجه وئر میر. او، ۱۹۱۱- نجی ایل اییولین ۱۲- سنده جگر خسته لیگیندن وفات ائدیر.

اوزمان صابرین بو بو کلو کینو بیلیب اونی قیمتلندیرن ع. صحت اونین وفاتی مناسبتیله یازدیغی شعرده:

«غم یئمه، تخفیف وئر آلامینا
آز چکر، هیکل یاپارلار نامینا».

دائمی شدی .

صابری دریندن آنلایان بو آچیق فکری شاعرین سوزونی
تاریخ دوغروتدی . ۱۹۲۳-نجی ایله سووهت حکومتی اونا باکیده
مجسمه قویدی . ۱۹۳۹-نجی ایله اونون نولومونین ۲۵ ایلمیگنی
کنچیردی . بیر سیرا مکتبلر ، ناحیهلر ، کندلر ، کوچلر ، کتاب ،
خانلر اونون آدی ایله آدلانیر . اثرلری دفعه لرله چاپ اولونور ،
باشقا دیللره ترجمه اولونور . آذربایجان زحمتکشلری بو اثرلری
سئوه - سئوه اوخویورلار .

آ باشی بلالی فعله ؟

نه سوخولموسان آرایه آ باشی بلالی فعله ؟

نه خیال ایله اولوبسان بئله ادعالی فعله ؟

سنه دینمدیکجه ایله آزیخیب یولون چاشیرسان .

قاپیدا دایانماییب دا ، زالا دوغرو دیرماشیرسان .

قارا فعله اولدیغندان بکه خاننا چولقاشیرسان ،

بلکه بیزده گورمه بیرسن بو قدر جلالی فعله ؟؟

نه چیغیر - باغیر سالییرسان ، یورولوب اوسانماییرسان ؟

ادبيله نوز مقامین تازییب دایانماییرسان ،

هله کهنه پالتاریندان قیزاریب اوتانماییرسان ،

باشینا قویوب کاییرسن یکه بیر موتالی ، فعله ؟؟

بوئا باخ، بو سیر- صفتله دانیشیردا یر عباره،
گوزوم آغرییر ائندنه بو قیریشمالا نظاره،
کتیریب بوراخدی کیملر بولاری بیزیم دیاره،
نه بیلمیم هارالی کاسب، نه بیلمیم هارالی فعله!

بئله ایدی عادت اول: بکه یالواراردی کاسب،
نجباری گورنده آیاغا دوراردی کاسب،
ایکی قات اولوب ادبله بکه باش ووراردی کاسب،
وار ایدی وفالی کاسب، وار ایدی حیالی فعله.

دگیشیب زمانه ایندی، دولانیب بوتون امورات،
آیاغی چاریقلیلاردا کلیب ایسته بیر مساوات،
بئله عصرده معیشت بیزه خوش کئچرمی؟ هیهات!..
آییایب یاتان جماعت، گوز آچیب قاپالی فعله!

آده، فعله، سن گنت ایشله، سانا کونلرین آی اولسون،
گنت اولارا سوز دانیش کیم سنه فقرده. نای اولسون،
بشریت عالمیندن نه بیینه گوره یای اولسون،
بو دکلمی باش، قولاغین آ باشی هوالی فعله؟

بشریت آختاریرسان هانی رتبه و جلالین؟
مدنیت آختاریرسان: هانی پول و ملک و مالین؟
عظیمیت آختاریرسان، هانی خالصن منالین؟
هانی طاقه.. طاقه شالین، آ جیریق چو خالی فعله؟

دانشیرسان آزعین - آزعین، هانی قصر زرنکارین؟
هانی آناتک باریشنان، هانی سونیا تک نکارین؟
هانی مجلس - قمارین، رفقای میکسارین؟
هانی نشئه خمارین، آقالین قفالی فعله؟

اگر ایسته سیدی آله که سنی ائدی مقبول،
بیزه وئردیکی تک البت سنهده وئره ردی پول - مول،
دی اوتان لیاقتندن باری اولما بونجا مجهول،
قوری - بوش ایله اومما نوزونه کمالی، فعله؛
غلط ایله ائتمه بیرده بئله بوش خیالی فعله؛
دور، ایتیل، جهنم اول، گنت، اوره کیم دارالی، فعله؛

دیلنچی !

رد اول قاپیدان آغلاما زار - زار دیلنچی !
واققیداما بابتوش کیمی ، ادبار دیلنچی .

بو مجلسیمیز مجلس احساندی اگرچه ؛
دوزدوکاریمیز نعمت الواندی اگرچه ،
احسان فقرا کسلره شایاندی اگرچه ،
بیر عادت ارثیه دخی وار دیلنچی !

رد اول قاپیدان آغلاما زار - زار دیلنچی !

دولتلیلریک ، مقصدیمیز عیش و صفادر ،
مهمانلاریمیز بوسبو تون ارباب - غنادر ،
گوکدر ، یکهدر ، بوینی یوغوندر ، نجبادر ،
بگدر ، آقادر ، آغزی دعالی علمادر ؛
پیشمیشلریمیز مین جوره لذتلی غنادر
تیکمه گوزونی مطبخه ، بیعار دیلنچی !
رد اول قاپیدان آغلاما زار - زار دیلنچی !

دخلى بيزه نه بوشدا قابيب دست ستواين ،
يا اينكه؟ آجيندان مه له شير اهل و عيالين ! ؟
باخ ، باخ ، نجه چركيندر او منحوس جمالين ،
هاخ - تف اوزونه ، صورتى مردار ديلنچى !
رد اول قابيدان آغلاما زار - زار ديلنچى !

دولتلى نه چون صرف انديب نوز بزل سخاسين ،
اغيانى قويوب دولدورا شهرين فقرا سين ؟
توكسون گوروم آله اوزونين شرم و حياسين ،
ال چك يا خاميزدان ايتيل ادبار ديلنچى !
رد اول قابيدان آغلاما زار - زار ديلنچى !

بير دفعه فقير اولدوغونى آنلادا ، زنهار !
دولتيليرين پيشميشينه اولما هوسكار !
يوخسا ينمگه بير زادين ، نول ، جانينى قورتار !
ائتمه بو قدر بيزاره آزار ، ديلنچى !
رد اول قابيدان آغلاما زار - زار ديلنچى !

فطر اهلی غنیلرله ملاقات انده بیلمز ،
دولتلییه انسانلیغین اثبات انده بیاہز ،
دولتلی فقیر ایله اخوت انده بیلمز ،
نقصان آتیره ر شائینه بوکار دینلچی ؟
رد اول قاپیدان ، آغلاما زار-زار دینلچی !

میرزه علی خان اعلی

آذربایجانلیلارین حرمت و تعریفله یاد ائتدیگری شاعرلر آرا-
سیندا دئمک اولار که بیرنجی یثری اعلی توتور.

بو شهرت و محبتی اعلی به قازاندیران اونین معنالی کلامی؛
شیرین سوزلری، دوزلی ظرافتلری و خصوصیله اونین سوادلی و
سوادسیز اولان هر کسین آنلایا بیله جکی تمیز و آجیق آذربایجان
دیلینده یازماسیدر.

اعلی دورینین حیاتی ایله باشایان بیر شاعر اولموشدر. او،
کئچمیش شاعرلر تک غزل، مدیحه و نوحه کیمی دار چرچیوه آرا-

سیندا قالما ییب ئوز اطرافینی گورموش و گوردیکینی اثرلرینده
عکس ائتدیرمیشدر :

نه شیرینسن سنه قوربان اولوم، ای لب شکر کتدی ،
سنی هر کیمسه گورسه ، دین و دنیادن کئچر کتدی .

دبیه یازدیغی شعرینده گونین بیر نئچه جانلی مسئلهلرینه تو-
خونمیشدر . قاجار نسلیندن اولان یاشاهلارین سیاستی نتیجه سنده
ایران خلقینین دچار اولدیغی بو خسوللغنی استمزاء طرزیه نه گوزل
افاده ائدیر :

او شاهین سایه سینده ایگیرمی میلیون نفس راحتدر ،

اونو فرق ائیلهمز بیر شاعر ایان بیر نفر کتدی !

اعلی ۱۲۶۱- نجی هجری ایله (تخمیناً ۱۸۳۹ نجی میلادیده)

تبریزده آنادان اولموشدور . او جوانلیق، دورینی تجارت ایله کئچیر-

مکده ایمیش ، لاکن سونرا طب ایله مشغول اولموش ، بو ساحه ده

تحصیل ائتمک کیریشه رهك ، تجارتی تمامیه آتمیش ، استانبولا

گئدیب طب دارالفنونینه کیرمیشدر .

استانبولدا تحصیلینی بیتیردیکن سونرا تبریزه قايتمیش و

بورادا حکیملیک ایله مشغول اولموشدور .

اعلی پاریس ، مصر ، استانبول و روسیه به سیاحت ائتمیشدر .

میرزه علی خان لعلی فکری آچیق، ترقی خواه و مدنی
بیرشخص اولموشدور. او، شرق خلقلرینین مدنی، اقتصادی، سیاسی
و باشقا جهتلردن روس خلقی ایله علاقه‌سی اولدوغنی گوروردی.
لعلی تیفلیدسه «شرق روس» آدلی آذربایجان غزیتیه سینین
چیخماسی مناسبتیه یازدیغی شعرلرین بیر یثربنده:

تحصیل علم السنه لازمدی بو زمان
ایسته زبانه خارج اولای، یا لسان روس
انت کسب علم و صنعت و فن زراعتی،
بسدیر حدیث رستم و سهراب واشکبوس.

دییه چوخ سئودبگی خلقینیه کهنه لیکدن، عطاالتدن و جهالتدن
ال چکیب معاصر اولماغا چاغیریر.

لعلی عمرینین آخر ایملرینی تیفلیدسه یاشامیش و ۱۳۲۵ هجری
ایلمنده (۱۹۰۶-۱۹۰۷ میلادیه) اورادا وفات ائتمیشدر.

لعلی کیمی درین دوشونجه‌لی، آچیق فکری، آنا وطنینه و
سئوگیلی ملتینه باغلی اولان شاعرلرله فخر ائتمکه آذربایجانلیلارین
دوغرودان دا حقّی واردر.

گتدی

نه شیرینسن سنه قربان اولوم ای لب شکر کتدی،
سنی هر کیمسه کورسه دین و دنهادن کئچر کتدی.
چینخاگر بیرسون تک شوخ شهر آشوب هر کتدن،
بئری وار افتخار ائتسه تمام شهره هر کتدی.
نه بو سیماده انسان، نه ملکده بئله صورت وار،
نه کتدی صورت سیماده بیر قرص قمر کتدی.
یقین چوللرده بیر آهو ایمیشسن بند و دامیلن،
دوتوب شهره کتیرمیشار سنی صیادلر کتدی.
بو نه هنگامه در کور دولدوروب اوصافی تبریزی،
سالوب حسنیله مین آشوب شهره بیر نفر کتدی.
اولوم بو کوزارین قربانی آخر بو نئجه کوزدر،
که کوزدن قویموری بوکوز امان اهل نظر کتدی.
هامی خوبان شهرین تلخ اولوب اوقاتی بو سوزدن،
کلیب کتدن دیینده بیر غریبه لب شکر کتدی.

اگرچه منده یو خدر شاهمیز ساغ اولسون ایراندا،
من اوردان سیم و زر آلام سنه ای سیمیر کتدی.
او شاهن سایه سینده ایگیرمی میلیون نفس راحتدر،
اونا فرق ائیلمز بیر شاعرین بیر نفر کتدی!
اگر بو وعده یه بالفعل یو خدر صبر و تمکینون،
سنه بیر نوز که تدبیر ائیلرم من دربدر کتدی.
فلان الدوله وار بیر رأس وئررم یاخشی حیواندر،
آبار ایشلت اونی هم دیل بیلرهم جوت سورهر، کتدی.

چوره کچیلر ۱۰۰۰!

چور کچیلر پیشیریر داشی قومی داش اوسته،
بو صنفی کر دییه سن هجو ائیله باش اوسته.
نه قدر سعی ائده سن قیمتی سنا سینماز،
سناز ولیک دیشون بیر تیکه لواش اوسته.

ریاکار واعظله خطاب:!

منه لمن ائیلین واعظ بوزون ملعونه بنزه رسن،
او ملعونسان که هر اوصافده مأمونه بنزه رسن!
اگرچه باطناً مشعوفسن ای ملحد بی دین،
ولاکن صورت ظاهرده بیر مجزونه بنزه رسن.
دوتارسان خلقه مین آهو چیخاندا منیره یاهو،
سانارسان کندوی آهو ولی میمونه بنزه رسن.

محمد بی‌ریا

معاصر آذربایجان ادبیاتیندا بیر مبارز شاعر کیمی تانینمیش
حاجی غلام اوغلی محمد بی‌ریا ۱۲۹۳ شمسیده تبریز شهرینده
دنیایه گلمیشدر. او، سککیز یاشیندا مکتبه وئریله‌میش و اورتا
مکتبده اوخودیقدان سونرا بوخسولوق تحصیلینی دوام ائتدیره‌گه
امکان وئرمه‌دیگندن درسی بوراخیب، مختلف صنعتارده ایشله‌مش
و نهایت ۱۳۱۳-نجی ایله تبریزده بلده اداره‌سنه خدمته گیرمش
و بورادا ایشلرکن تصادف ائتدیگی حق‌سبزلیکاره قارشی اداره

رئیسى جهانگیریه :

روحمز روز ازلده مطلقاً آزاد ایکن ،

باغلائیب زنجیر ظلمه دائما فریاد ائدهر .

حبس اولونموشدور مثال قالب ایچره چیریمیر ،

کوزله بیر کورسین نه وقت خلق اونى آزاد ائدهر .

ائسه قانون بشر پامال اگر افکاریمی ،

قیدی یوخ ، اصلا حقیقت حقه استمداد ائدهر .

یازیب اعتراض ائتمیشدر . بی ریا ۱۳۱۸ - نجی ایلده نظام وظیفه یه

چاغریلدیفی زمان بورادا حقسیزلیکین داها مدھش شکینین شا .

هدی اولموش و افسر لرین سربازلارلا کوبوت رفتارینی کورهن شاعر

ینده دیله کلدرک :

« شاللاغا بیر باخ من نولوم شاللاغا

حاضر اولوبدر بیزی نولدورماغا » .

شعرینی یازمش و بو شعر بیر ماهنی کیدی سربازلار آراسیندا

دیلدن دیله گره رک هر یئرده ترنم ائدیلمیشدر . فرماندهلیک شا .

عرب سربازلار آراسیندا قالماسنی « ضررلی » کوروب « دروازه

مأموری » بهانه سیله اونى واسمینجا تعیین ائتمیشدرسه ، سربازلار

اونى آختاریب تاپمیش و ینى یسازدیفی ماهنی و شعراری آلیب

سئوه - سئوه اوخوموشلار .

۱۳۲۰ - نجی ایلده نظام وظیفه سنی قورتاردیقدان سونرا تازه دن ایشه قایتمش و بیر قدر تبریز بلدییه سنده چالیشدیقدان سونرا تبریز - تهران دمیر یولونین خراسانلی قسمنده خدمته کیرمشدر .

۱۳۲۰ - نجی ایلده تبریزده « وطن یولوندا » غزیده سی چاپ اندیلیمکه باشلارکن بی ریا نوز آتشین شعر لریله بوغزیده اشتراك ائتمکه باشلامشدی . اونین شعر لری عین زماندا تهراندا « مردم » ، « ظفر » ، « دماوند » ، « شعله ور » ، رشتده « سپیدرود » تبریزده - « آذربایجان » و « خاور نو » غزیده لرینده چاپ اندیلیمکه باشلامشدی .

محمد بی ریا بو دوردن اعتبارا ایران آذربایجانینین مبارز بیر شاعری و فعال بیر اجتماعی ایشچیسکی کیمی فعالیتته باشلاییر . او هر بیر شعرینده فاشیزمین منفور سیماسنی و قارا مقصد لرینی افشاء ائده رک نازیمین بشریت ایچون نه قدر تهلکه لی اولدوغنی سویله هکله برابر ، اونون مطلق نولومه محکوم اولدوغنی دا قباقدان خبر و ثریردی . او ، موقتی موقیتلردن قودوروب های کوی سالان هبتلر چیلره هجوم ائده رک دموقراسه ملتارین و بیرنجی

سیرادا سوخت خالقارینین بو محاربه دن غالب سهیخا جاغذر سویله
بیردی. بی ریا محاربه دورینده توکمنهز بیر قوه، سونمهز بیر
حرارت، قورخی بیلیمیان بیر عسکر کیمی بیر طرفدن نوز آتشین
تحرار یله مطبوعاتدا اشترک اندیر. دیگر طرفدن «چتر باز لار»
«روزنامه اداره سینده» «استالین فراد» «ارباب و اکینچی» کیمی
کیچیک پیهسلر نیازیب صحنه ده اویناندیریر.

شاعرین چاپ ائتدیردیگی «ادبیات صحیفه سی» آدلی ورقه
گونین ان مهم مسئله لرینی مذاکره اندیر و ارتجاع علیه نه قطنی
ضربه لر اندیریردی.

تبریز فعله لاری بی ریائی-آذربایجان همکارلار اتقاقی مرکزی
قومیه ته سی سدزلیکنه سئجه ره ک اونی فعله حرکتنین رهبر لیکنه
کنچیریرلر بو دوردن باشلا یاراق شاعر بیر فعله تکشیلاتچی سی
کیمی چالی شیر و ایشچیلر آراسندا انتها سیز بیره حیثله سئویا یردی،
او، ۱۹۴۵. نجی ایلده پارسیده چاغری باش عموم دنیا همکارلار
اتفاق لاری قونفره سنه بیر نماینده اولاراق کنڈیر و ایران
آذربایجانی فعا هارینین حقوقینی بین الخاق ساحه ده مدافعه اندیر.

اسارت و آزادلیق

اسارت دیر :

کلدیم ائله‌بیم ارضده انسانلیغی پامال،
دنیا قورولاندان باشاییر منده بوآمال .
هر نقطه‌یه گئتسه‌م بشرین چهره‌سی گولمه‌ز،
هر ظلمکارین بیینی اولوبدور منه هر کز .
اوج منظره دائم منی روحلاندیریر آرتیق،
حقسیز توره‌یه ن قانلی اولوم، کوز یاشی، آجلیق .
بونلار دوغور عالمده فقط جنک و جدلدن،
هر ایسته‌دیگیم فتنه وئریر باش بو عملدن .
شیطان کیمی آفاقده کیم اولسا طم‌مکار،
آنجاق او بوتون فکریمی، اسراریمی آنلار .
بیر کیمسه‌ده یوق، منده اولان کین و عداوت،
تاریخده دیررار آدیما ظلم و اسارت .

آزادلیق دیر:

مندن ساچایر یئر اوزینه نور سعادت،
آسوده پناهیمده یاشار علم و عدالت .
من ائتمیشم انسانلارا ویرانه نی کلشن،
اولموش ابدیلیک صاف اوره کلمته مسکن .
مندن آلیر الهامینی عالمده طبیعت،
سایه مده چاتیر کامنه مظلوم بشریت .
هر بیرقان ایچن مستبدین باغرینی یاردیم،
مغروز، یاراماز باشلاری پنجه ماله قویاردیم .
ظالمیره ثابتندی منیم قهر و عنادیم،
آزاد یازیلیر صفحه تاریخله آدیم .
کولدیکجه اوزوم خلق جهان شادا ولاجا قدر
زنجیر ستمدن بشر آزاد اولاجا قدر -

آخر چارشنبه

ایلین آخر چارشنبه سی کلانده،
زینتله نیر بقالارین دکانی .
واله اولور انسان هر دم کورنده،
میان پوری، بسته نی، کرد کانی .

خرما، فندق، بادام سبزه طباقدا،
نظامیلن صف چکوبدر قبااقدا،
نخود، کیشمیش تایی-تایی قالیب بوجاقدا،
دولدوروبلار بانکالارا سوهانی .

بیر طرفده باسندیق، ایسکده، دبزماری،
حلوا، بیسندیق، ناریش، اوشتمیین ناری،
هر کس کورسه شیرین پرتاقالاری،
گرو قویار یقین دینی - ایمانی .

مکہ، توخوم، سوجوق، انجیر، شاه بلوط،
قالانیبدر هر دکاندا اللی پوط،
بو شیلردن هنج دادمیوب قوم لوط،
نئجه کئچیب بس اونلارین زمانی.

باتمان - باتمان آلیر یشمش وارلیلار،
کاسب باخیر اولور قلبی داغدار،
اوشاقلاری اندیر ائوده آه و زار،
چیخیر گویه فریاد ایله فغانی.

دولتلیار بول - بول تیخیر الهی،
یوخسوللاری بوغم سیخیر الهی،
ایشسیز قالیب اوت ویرنیخیر الهی،
دکیشمگه یوخ بیر جیریق تومانی.

ارتجاءه خطاب!

ای ٹولکہمی ظلمیلہ قویان دہردہ وبران ،
محکوم اولاً بیلمز سنہ بوتدان سورا انسان .
انسان ازلیندن یارانیب اشرف خلقت ،
لایق دگیل اصلاً اونا زنجیر اسارت .
قوی بیزده بیر انسان تک اولاق نائل آمال ،
کل ائتمه بیزیم حقمیزی قهریله پامال .
بسدربو تسکیر اوتان ای جاهل و مغرور ،
وجدانین اکر وارسا بیزی ائیلمه مجبور .
یوخ - یوخ گورورم سنده چتیندر اولاً وجدان ،
باشدان - باشا فکیرین ، عملین قانندی ، قیزیل قان .
نفرت سنه ای عاطفه سیز ، رحمسیز آلچاق ،
بایقوش تک اوغورسوز ، قودوز ایتلر کیمی یالتاق ،
آرتیق بونی بیل ، سن نه قدر دورسان عناده ،
سارسیلمیاجاق بیزده اولان عزم و اراده .

دریا کیمی جوشموش ، جوشاجاق قدرت ملی ،
قورموش قوراجاق خلق نوزینه دولت ملی .
آزاد اولاجاق شانلی اتلیم ، حنت و غمدن ،
یوردومدا اثر قالمیاجاق ظلم و ستمدن .
بیز حق دیرریک بول که بیزه حقدی نکهبیان ،
حتمین اولاجاق قدرتی عالمده نمایان .

عصیان

هر کیمده حقه قارشى اگر اولسا احترام،
حقسيز ليکين عليهنه ائتسين کرک قیام.
ایلر بوی اسارته محکوم اولان بشر
عصیانلا چاتدی حقهنه، تاریخه قیل نظر،
یوخ، قارداشیم، دوشون نمری قانلی گوز یاشین،
عصیانلا یوکسه‌لر او بلار چکن باشین.
عصیانلا اودلانیب انوی حکام دولتین،
عصیانلا شاد اولوب اوزی گولاموش حقیقتین.
عصیانلا ظلمکاردان آلینمشدر انتقام،
عصیانلا پایدار اولوب عالمده هر مرام،
عصیان! ... عصیان! ... عصیان!
عصیان جهاندا ظالمه، ظالمه، ستمکره!
عصیان، قلنج، نیزه‌یه، شمشیره، خنجره!
عصیان مقامه، شانه، لواى ریاسته،
رشوت بیهن، یالان دانیشان بی مروته!

عصیان وطن ساتان یاراماز خائن اللره،
 دائم محیطه رخنه ووران بد عملره!
 عصیان هراسه، خوفه، تمنای حاجته،
 حزنه، رجایه، خواهشه، عجزه، سماجته،
 عصیان مزاره، موته، مرکب طبیعته،
 تقدیره، چرخه، لوحه، قضایه، مصیبتیه،
 عصیان فغانه، غصه‌یه، فریاد و ماتمه،
 درده ملاله، محنته باعث اولان غمه!
 عصیان خطایه، شبهه‌یه، شکه، جهالتیه،
 کرداب جهله خلقی چکن بیشرافته!
 عصیان بلای عصره، نظام اسارتیه،
 خبطه، گناهه، سهوه، توکنمز خسارتیه!
 عصیان، بوتون جنایتیه عصیان باراتمالی!
 یئلرکیمی زمانه‌ده طوفان یاراتمالی!
 عصیانه قالخیشان چاتا‌جاق کامه هر زمان!
 عصیانلا ارضه باش اکه چک اهل آسمان،

قبریز

شبلیدن گوروندی گل ناک جمالین
گلدییم بابل کیمی فغانه تبریز
اولدی قسمت ینه سنین وصالین
بو قلبی چیرینان جوانه تبریز

سنه قربان اوئوم سئودینگیم وطن
هر یشرین باغچادر هر یشرین چمن
چمنلرده آجیب گوزل یاسمن
عطریندن گلیرم ایمانه تبریز

دئییلر آدووا دار السلطنه
شاهلار، شاهزاده لر باش اگیب سنه
داغلارین داشلارین دونسون کاشنه
بهارین دؤنمه سین خزانه تبریز

سن منه آناسان ، اگل منه آنا
آنا اولادینی روا در آنا ؟
باغلام قمنه نی ، مینه رم آنا
وئرمه رم تئلیوی جهانہ تبریز

کنچمه سین چراغین یانین او جاغین
جنت گوشه سیدر شهر بیر بو جاغین
آنامدان عزیز در منه قوجاغین
گلمه ز محبتیم بیانه تبریز !

نا امید گورمه بیر گوزوم هیچ کسی
گلیر سحر - سحر قوشالارین سشی
گوی مسجد بناسی ، ارکین فاعنسی
قالب کنچمیشیدن نشانه تبریز

هانی بس قهرمان ستارخان هانی ؟
چاغیر امدادوه او مرد انسانی
بلکه اصلاح انده آذربایجانی
بیر تکان وئره بو زمانه تبریز

شاعرم اورہ گیج دولیدر دولی
آچیقدر اوزومہ حقیقت یولی
توکولسہ باشیما گوگاردن دولی
دیزاریم بوکولمز دشمانہ تبریز

آذر اوغلی

معاصر آذربایجان شاعرلری آراسیندا هله کنج وقتینده نوزینه
مخصوص گوردهکیمی یئر دوئمیش آذر اوغلی بالاش ۱۳۰۰-نجی
ایلده آنادان اولموشدر.

بو جوان شاعرین هر هانگی شعرینی آلاساق، اوندا مطلق
اجتماعی بیر مسئله، یوردون وائلین بیر دردی، یاخود بشری بیر
دویغو قرئم ائدیلبیر. بو مبارز شاعر خصوصیه فاشیزمه قارشى

یازدیغی شعرلریله آذربایجان مطبوعاتیندا نوزونی تانیتمشدر .
نوز شعرلرینده بیر طرفدن هیتلریزمین محونین لایدا ولدییغنی سویله دیگی
کیمی، دیگر طرفدن ده هیتلره امید باغلایانلاری قیرمانجیلاهدر .
نوز آرامیزدر آی حاجی چوخ بیس اولوب حالین سنین،
بو هیتلرین یولوندا لاپ کئئدی تمام مالین سنین .»

بو سوزلر تام هدفه وورلمیش ضربه لر ایدی . آذر اوغلینین
شعرلرینده تجسم ائتدیریلن شخصیتلر ایران آذربایجان حیاتندان
آلینمش جانلی انسانلاردیر :

« بو قیز یولچیسیدر توزلی یوللارن ،

دالیندا ان آغیر کومور شله سی .

احتیاج الینده بوغولانلارین ،

کسیبدر چیکنینی عمر شله سی ...»

بو کیمی شعرلر آذراوغلینین طبعنده کی روانلیغی جانلاندیران
محکم دلایللردر . حال حاضردا اردبیلده یاشایان آذر اوغلی ، نوز
کسکین قلمینی خلقین سعادتی ایچون مبارزه سلاحنه چئویرمشدر .
چونکه اونون عقیده سنجه :

ازلدن قهرمان یارادیب بیزی،
بو آزاد ئولکه نین سوتی، توریاغی.
قوی ایندی حس ائتسین قوتمیزی،
بیزیم سرحدلره توپلاناں یاغی.

آذر اوغلی سون گونلرده بوتون ایران یازیچیلاری طرفندن
سووهت مدنیت انوی جزیینده تهراندا تشکیک ناپمش بیرنجی
شاعر و یازیچیلار قونفره سینده آذربایجان نماینده لری سیراسندا،
اشترک اتمشدر.

آذربایجان

عزیز آذربایجان، ای گوزل دیار،
آنامین مهربان قوجاغی سنسن!
کونول طرلانینین اوچوب قوندوغی،
اونین چوخ سئودیکگی بوداغی سنسن!

سنسن دوشوندیکیم، سنسن آندیغیم،
منیم بو دنیادا آرخالاندیغیم،
یئتر آلیشدیغیم، یئتر یاندیغیم،
شهریمین قابیمین سوراغی سنسن!

قوی آچسین کونلیمی سوزلریم منیم،
سندن نجات او مورگوزلریم منیم،
هله اکیلمه یب دیزلریم منیم،
چونکه او دیزلرین دایاغی سنسن!

دئسمده وورغونام دیوانه سانما،
منکه، نوز اوغلانام، بیسکانه سانما،
بیر شمعسیز، آتئسیز پروانه سانما،
یاندیغیم اودلارین اوجاغی سنسن!

چوخ وقت امید وئریر بو ایلار منه،
کلیب قوشولورلار چون ائالر منه،
آچیر نوز سرینی کونولر منه،
دیر: - یوردوموزین قوناغی سنسن!

نه اولارکه کونایم بیر لاله اولسا،
بهارین الینده پیاله اولسا،
آزادلیق دنیا به شالاه اولسا،
اونین قاینادیغی بولاغی سنسن!

سیخسادا نه قدر روز کار منی،
یاندیریب یاخسادا انتظار منی،

جو غماز فرتنالار، دربالار منی،
چون آغیر کونمین مایاغی سنسن!

قوی بیلسین ای وطن، هر آچاق یاغی،
سولسون او کونلینین امید یاریاغی،
سن بابک بوردیسان، آذر توریاغی،
آصالنلار اویلاغی، یاتاغی سنسن.

بیاسینلر اکیامهز او شاه وقارین،
نونینده هیچ زمان غصبکارلارین،
کوندوز کونشین بیزیم دیارین،
کنجه یاندیر دینی چراغی سنسن!

یان، ای گونش!

سن ای فضالارین قوجا طاعتی،
بهزه بو توریاغی، بو طبیعتی.
اوخشا تئذلارینله انسان اوغلینی،
او احتیراض دولی، او حسرت دولی،
اوره کلر اوچالسین بلکه داغ کیمی،
سن ای گوگ اوزینده بیر بایراق کیمی،
باشنی سالایب دایانان گونش!
بیلیرم سنی ده بیر زمان گونش
زردشت بو پئراردن قالدیرهش گویه،
دئمیشکه، وئر ایشیق بیزیم ئو لکه یه
ای سونسوز بوشلیقه دا یانان حقیقت!
تک سنه، تک سنه اینانمیش فقط
آزادلق تشنه سی - بو مظلوم انسان،
سن بیزدن یوکسکده، بیزدن اولوسان.

سنسن آزادلغین سونمه بن نوری،
سن او عظمتی، سن او غروری
بیایرم بابکدن آلدین یادگار .
سنین هر تئلمینده بیر خاطرات وار...
یان بو دنیا لارین قلبینی قیزدیر،
یان بو ایلك عشقمز، سون آرزو مزدر:
ائیلین باشی اوسته کونش سونمه سین،
تاریخین تکرری کتیری دونمه سین .
بیرده قایتما سین او هجران، او غم،
یان سنین عشقینله بو یئر، بو عالم،
چیخسین پنجه سندن قارانلیقلارین،
یان که، بوز سینه سین بورانلیقلارین،
سنین شعله لرین اریتمسین سن یان!
نورینه غرق اولسون سون سوز آسمان .
بو ائیلین گوزاری سنده در فقط،
بیر پروانه کیمی بو یئر، طبیعت،
باشنا فیروانیر نئچه ایلملردر،
دیبرلر او یانیر نئچه ایلملردر،

آی دا سندن آلیر نوری، اولدوزدا،
بیزیم اولدور بوردی بو یوردوموزدا
بیزیمچین وطن تک عزیزسن - عزیز،
اگرچه بیر زمان آیریلمد یقسا بیز:
من حبسه آلدیم سن ده سورگونه.
فقط آیریلمادی قلبیمیزینه.
چیخدیق عصرلرین داش زندانیندان
یان ایندی ای گونش سن، یاخیندا یان!
اوگونلر او آیلا بیزدن اوزا قدر.
یان که، ائل ایچینده اوزومز آغدر!

قبریز

جلب ائدیر قلییمی وورغون کیمی باخ،
قوجا شرقین قوجامان بیر شهری .
من وورولدوم اونا منتون اولراق،
تک اودر کونلومین امید سحری .

او ستور کن منی، نوز یاوروسنی،
سانکه بیر هجرانا دوزمش آما تک،
بیلیرم منده اونوتسام گر اونی،
داها عمریمده اوزوم گولجه یه چک .

بو حقیقتدی، دئیر لر وطنین
حق آرتیقدی سنه بیر آنادان .
وطن اوغروندا جانبدان کئچنین
قالا جاقدر آدی تاریخده نشان .

قوجا تبریز، قوجا شرقین اوره کی،
قویدون هر نبضله تاریخده بیر آد،
آذرستان ائلمین هر دیله کی،
سن دوگوندو کجه اولور غمدن آزاد.

سن ده گوشلرده بوی آتدین، یاشادین،
سینه کردین نی آغیر گونارم تک،
قازیلیب تاریخه قورشونلا آدین،
قوجا تاریخ بو آدا فخر ائده چک.

بیز گوروشدیک بیر آنا، بیر بالا تک،
سن محبتله ده سیخدین الیمی،
چیرینیر قوش کیمی کو کسمده اوره ک،
من ظفرارده گورور کن ائلیمی.

یوشقدر منه، آذردر آنام،
(آذراوغلی) بو آد آندیمدی منیم،
اونین اوغروندا قانیملا بو یانام،
منه هندن چون عزیزدر وطنیم.

مير مهدي چاوشی

مير مهدي ۱۲۸۶- نجی ایلده تبریزده دمیرچی میرحبیبین عائله-
سنده دوغولموشدر. او، ابتدائی تحصیلینی کهنه اصول مکتبده و
سونرادا بیر قدر «شمس» مدرسه سنده آلمشدر. آغیر حیات
وضعیتی چاووشینین اوخوماسنا مانع اولدیغندان، آناسی اوننی نوز
یانیندا ایشلتمگه مجبور اولموشدر.

میر مهدي ۱۷ یاشیندا ایکن آتادان یتیم قالمش و ۶ نفرلیک
بیر عائله نی ساخلامالی اولموشدی. ایشله مکده مستعد و چالیشقان

اولدوغی ایچون اقتصادی وضعیتنی بیر قدر باخشیشلادیران کیمی ،
شخصی درس آلماقلا معلوماتنی آرتیرمشدر .
چاووشینین شعرارینده اساس مضمون آزادلق ، وطن ، خلق و
استقلالیت اولاراق قالماقدادر .

دیلمی

ثبت اندیب صفحه تاریخنه دوران دیلمی ،
ساخلایدر بیلین هر عصرده تانان دیلمی .
بیر چراغدر که ، اوننی یاندیریب اولده زمان ،
سوفنوره ممهز اولاگر مین کره طوفان دیلمی .
آذری نسلیم ، آذربایجاندر وطنیم ،
قویمارام تحقیر انده شبهه لی وجدان دیلمی .
منه بو دیلمه آنام ، کوریه ایکن لای-لای اندیب ،
نه قدر نازچکیب اتمکه خندان دیلمی .
نچه مین ایلمدی که ، دنیا تانیر اودلاروطنین ،
دانا بیلیمهز باخاکیم ، تاریخه هر آن دیلمی .

شاه اسماعيله خاتميم نه ابچون حرمت اندير،
 چون رواج و ثرميش ابدى عصره او سلطان ديايمى .
 گرچه ايللر بوى دوران بيز ايله كج كمتدى،
 قانه دوندهردى منيم آتش هجران ديايمى .
 ولى بختيم بنهده تاپدى كوزل طالعنى،
 تازه دن شاد ائلهدى غملى، پريشان ديايمى .
 دها يوخ ذرهجه قورخوم ائده گر قهر خزان،
 چون دوغوب ايلك بهاريم گولدوره نالان ديايمى .
 قوى گل آچسين آنا يورديم، اونا گولسين بو ائليم .
 ائيله سين عشقبه قوى ايندى گلستان ديايمى .

آذربایجانا خطاب

عزیز وطن، گوزل دیار،
اوره گینده نه سر وار؟
آجیب سینهنده لاله‌لر،
قیزیل کمر پیاله‌لر.

وئریر مریض عشقه جان،
سنینله ای آذربایجان!
او آلولی بویوک وقار،
قالمش زردشدن یادگار.
عزیز وطن، عزیز آنا!
اکیلمه‌دین هنج دشمانا!
اود یانارمش قوجاغندا،
سنین هر بیر بوجاغندا.
بابک کیمی ایستی قانلار،
کور اوغلی تک قهرمانلار

آت بئليزده گزرميشلر ،
 ياغيلاري كسرميشلر ،
 قاچاق نبي بوبوك انلخان ،
 كهن سينه نده وبرميشلر جان .
 نظاميلر ، فضوليلر ،
 خاقانيلر ، نسيميلر ...
 بوزارجه شاعر دوغميسان ،
 جهالتي سن بوغميسان .
 منه بسدر بوافتخار ،
 صابر كيمي قيزيل فزار
 يانديرميسان قوجا شرفه ،
 ايشيق ساليب بوتون غربه .
 قانيمدا وار اونين قاني ،
 پاك ساخلارام او وجداني .
 اگيلمهرم طوقانلارا ،
 آند ايچمشم پاك قانلارا
 قارشيندا حاضر دورموشام ،
 وورغون كيمي رورولموشام .

ازل گوندن سنه آنا!
 آیریلما رام سندن یانا.
 هر امرین وار سویله منه،
 سوز وئر میشم آنا سنه!
 بیر قطره قاندان قورخما رام.
 جانان شیریندر خوش مرام.
 ایکی تارده بیر قابدا وار،
 دو گوشلردن الهام آلا.
 منده سنین اولادینام،
 ای مسکنیم، یوردوم، یووام،
 آغ دوشیندن سود ایمیشم،
 قوت آلیب دیر چلمشم.
 ثویهرم من تربتنی،
 اونوتما رام زحمتنی،
 گوزل دیار، عزیز وطن!
 یادیمدا وار اوشاق ایکن،
 بهار کیمی آغلییر دین،
 اوره کیمی داغلییر دین.

ای محتشم زنگین دیار،
 ایندی سنین نه غمین وار!
 گولومه بیر داغین، داشین،
 وقارلا یوکسه لیب باشین .
 نه خزان وار نه طوفان وار،
 نه ساختا وار، نه بوران وار،
 قوی ائشیتسین دئم ائلین،
 غنچه لیب قیزیل گلین .
 کولور اوزه گوزل بهار،
 دوغور حیاته تازه بار .
 اسیر شمالدن صبا،
 چیچکله وئریر صفا .
 کولومه بیر چمن کولور،
 حیات کولور، وطن کولور!

علی توده

اردبیلین جوان شاعر لر یندن علی توده جواد زاده ۱۳۰۴-نجی
ایله آنادان اولموشدر. علی توده شعر و ادبیاتا اولان عشقنی
مکتبده اوخویبارکن گوسترمشدر. اونین ان چوخ مراقلاندیغی
شاعرلر، آذربایجان ادیباتنین گورکملی سیمالری جماله سندف
واقف، صابر و دیگرلری اولموشدر. اردبیلده آغیر حیات شرا
نطی جوان شاعری، ادبیاتدان داها چوخ «بو کونی نتیجه باشا
وئرک» مسئلهسی مشغول ائتمیشدر. قیزیل اوردو حصه لری

ایرانه گلدیگدن سونرا رضاخان استبدادبندان خلاص اولوب آزاد
دلغنی آلانلاردان بیریده عالی توده اولدوشدر. او، بوتون شعرلرینده
خلقنه آزادلیق، سعادت و ایشیق آرزولامشدر.

عالی توده نین شعرلری «وطن یولوندا»، «اردبیاده «جودت»
و «ضد فاشیست» روزنامه سنده و «آذربایجان» مجله سنده چاپ
اندیلمشدر.

وطن عشقی

شاعر! وطنینی سئو بیر جان کیمی،
عزبز دوت آدینی ارمان کیمی.
یوردینی، خلقنی سئومیه نلرین،
حیاتی داغیلار بیر دومان کیمی.

فرهادین دیلینده شیرینین آدی،
دمیر کولو تگیله داغلاری یاردی.

لاکن دوشونمہدی یوردسز انسانین
قلبنہ فکرینہ گن دنیا داری .

دیوانہ مجنونین بوینوندا زنجیر ،
لیلمین بولوندا اولدی بیر اسیر .
باش آچیق دوش آچیق گزدی چوللری ،
بیلمہدی بو بولک عشق وطن عشقیدر .

بو تون عشقلردن اولودر بو عشق ،
شیرین دوینولارلا دولودر بو عشق .
هیچ قوه بو عشقی سوندوره بیلمهز ،
چونکه سعادتین بولودر بو عشق .

منکه نه فرهادام ، نه ده مجنونام ،
شیرینین ، لیلمین اودیلہ یانام .
آزاد بیر سئوگیدن دوغولمشام من ،
بو ائلر آتامدر ، بو وطن آنام .

بو ائلين اوره گي نوز اوره گيمدر ،
قلبنين آرزوسى نوز ديله گيمدر ،
بو آنا تورباغين هر بير قاريشى ،
جانيمدر ، روحيمدر ، گوز بيگيمدر .

انسان يا شايارمى اورهك اولماسا ؟
اونى مقتون اندهن ديلك اولماسا ؟
بليل شوقه گليب او خويارمى هئيج ،
كلستان اولماسا ، چيچك اولماسا ؟

منيم ده وطنيم بير كلستاندير ،
ازلدن وارلغيم اونا قرباندير .
سوزيمين زينتى شعره مين تاجى ،
كونلومين نغمه سى آذربايجاندير !

آذربایجان

ای اودلار وطنی! هر اویلاغندا
فیر آتین، در آتین ایزاری واردر.
بو شاه وقاریندا، بو نوراغیندا
او کوچ کور اوغلمدان بیر یادگاردر.
بو قدیم قلعه، بو قارلی داغلار.
اونین هیکلنی قویوندا ساخلار.

بوردا قیلینج وورموش بابک، جوانشیر،
قوروموش یادلاردان آنا یوردومی
نه بیر باسغین ائدن، نه بیر جهانگیر،
باتیرا بیلمه میش قانا یوردومی
عمرنین کنج چاغی ایگیت ستارخان،
فقط سندن ثوتری کئچدی جانیندان.

ایندی بو یوتدیگین بو اصلانلارین ،
اصلا اونو تها بیر نوز اجدادینی .
ناموسلی ، غیرتلی قهرمانلارین
قانیله قازاندی نوز حیاتی .
ستالین عصرینین مرد اوغوللاری
آجدی اللریله باغلی قوللاری .

سنین ده باغندا نو بهار کیمی ،
قازه غنچه لنینر گل آذربایجان .
بزه ن باشدان باشا لاله زار کیمی ،
سنوین آذربایجان ، گول آذربایجان !
ائلر باخیب سنه نو کونسین باری ،
آچیلسین آلننین قیریشیق لاری .

بو دوری گور سئیدی عاشق علمی عسکر ،
منیم تک اونیندا قلبی جوشاردی
گوتوروب سازینی هر آخشام - سحر
بو آزاد گونلره نغمه قوشاردی .

قالسايدى يازاردى بوبوك نغضى

زنكين قلميله بو خوش ايامى •

قوى اوچا داغازين و غوسين باش - باش

يارسين دو مانلارى اورتادان بارى •

بو گوزل حسنينه اتتسين تماشا،

بولوتسز كوكلرين آغ اولدوزلارى •

گورسونلر قيزيلدر بو بئر، بو تورپاق،

جنت گوکده دگيل، بترده در آنجاق !

بو بهار، بو شيرين ميوه لى باغلار،

بيزه بابالاردان بير خاطر اندر •

بو سرين چشمه لار، آينا بولاقلار،

آذر اولادينه آب حياتدر •

بوسارى سويللى چوللر سنيندر،

ياشيل منظره لى گوللر سنيندر •

شهرم بن بوزوموش بوتون عالمی،
 شرقین یاراشیغی، افتخاریسان،
 اونین کوکلمرینده آل گونش کیمی
 شفقار ایچینده یان آذربایجان!
 سعادته دوغرو پئیریدیکجه سن،
 خلقیمه ظفرلر دیله بیرم من.

ستارخان

خلقیم قدم قویوب سنین یولونا،
 آزاد حیات ایچون مین داستان دئیر.
 آنلار کوز آجهان کوریه اوغلونا
 شانلی بیر آد قویور ستارخان دئیر.
 آدین یوردومزدا عزیزدر، عزیز،
 اونینلا هر زمان فخر اندیریک بیز.

سنین قدرتینه، شها مننه
قوجا شرق از لدن بیر شاهد اولدی.
خلقمین هر بیر قوشولوب سنه
وطنین اوغروندا مجاهد اولدی.
ئوز شاهسین سینله اویاتدین اذلی،
آچدی دوداغندان بهارین گلی.

نه دومان، نه باغیش، نه آجی روزگار
سنین اراده نی قیرا بیلمه دی.
هر یاندان اوستونه گلدی باغیلار،
لاکن او مرد باشین هنج اگیلمه دی.
آرخان ائلر اولدی، سنکرین وطن،
کنیدین آزادلیقچین لاله دن کفن.

قوجاغیندا تفنگک، بئلمینده قطار
آجیقانی شیر کیمی کیردین سنکره.
نه کئجه نه گوندوز ای ملی سردار
یاراغی قویمادین الیندن یثره.

اونی بیر دوست کییمی باسدین باغرینا،
دشمنی یاریاق تک سردین یان - یانا.

آند ایچدین ایمانلا اودلار بوردونا،
دئدین بدنیمده نه قدر جان وار،
قویمارام ای وطن، ای ویوک آنا،
بو دوغما قوینوندا دولانا اغیار .
آذر اولادلاری قول اولا بیلمهز .
گونشین نونینه بولوت چکیامهز .

کریک یئر آلتیندا قالماسین معدن،
یوردومدا نه بیکار، نه آج اولماسین .
قیزیل خزینهسی - بو کوزل وطن
داها نوزگه لره محتاج اولماسین .
چیخسین اسارتدن ائلیمز، آنا،
تحقیر اولونماسین دیلیمز، آنا!

بابکین آدینی اوجا دو تاق بیز،
قورویاق تولکهنی گوزومز کیمی.
بیزدن سونراکلن آزاد نسایمز
شرفله یاشاسین نوزیمز کیمی.
جانانیم، حیاتیتم وطندر - دییه ..
آزادلق بایراغین قالدیرسین کوکه.

ای خلقین، وطنین مرد قهرمانی!
سنی خاطرلاییر دائم بو تورویاق.
دور ایندی آتقشلا آذربایجان،
هر آرزون، مرادین چیچکله نیر باق،
بایراغین پوردومدا دالغالاندیقجا،
اوندان الهام آلیر هر کنج، هر قوجا،

* *
* *

گونش

ای گوکلر بریسی، ای الوان کونش،
سنیندر بودیار بو مکان کونش!

نولارکه هر دن بیر، قوناق گل بیزه،
 یاخیندان شریک اول سنوینجمیزه -
 سنسن حقیقتین نورلی چراغی،
 سنسن سعادتین بویوک بایراغی.
 سنسن بو خاقمین ان یاخین دوستی،
 بو سویون، انسانین، توریاغین دوستی.
 سنین هر تئلینده مین بیر حیات وار،
 ایستی قوجاغیندا بیر کائنات وار -
 گوزل یارانیبسان طبیعتده سن،
 افسوسلار اولسون که دنیادا تک سن -
 منی دوشوندورور بو حالین سنین،
 بیرگون گورونمهسه جمالین سنین .
 آند اولسون زردشتین دوتدیغی دینه !
 آند اولسون بابکین عزیز قبرینه !
 آند اولسون سردارین توز تفنکیمه !
 آند اولسون شفقتین اوداو رنگیمه !
 آند اولسون گنجهلر اورپک باشیندا،
 او کوریه پانیندا، بششیک باشیندا،

اوتوران آنانین تمیز سودونه !
 غنچه دوداقلارین تبسمینه !
 مقدس مرامه، فکره، نیته !
 الهاما، قلمه، شعره، صنعتیه !
 الیمده قالدیبرام بو کونج قلبیمی
 قارالبیق گو گلره بیر بایراق کیعی
 گوزوم سحر - سحر گورنده سنی،
 فکریم اوزاتلارا آپاریر منی .
 یادیمما قورخولی زمانلار کایر
 سوبوق رطوبتای زندانلار گلیر .
 ده میر قفساره آلماندا بیژ
 یته سوسما ییردی آزاد نغمه میز
 سن آجیب باخیردین پنجره میزدن
 تنز - تنز حال تو توردون هر بیر میزدن
 سن آغیر گورنده بو ائلین دردین
 بولوتلار ایچینده گورونمه ییردین
 سن گاه تو تولوردون، گاه آغلا ییردین،
 گاه سیز قانلارا یاس ساخلا ییردین .

سویاه اوزونده کی لکه‌لر نه در
 بلکه او قانلاردان بیر نشانه در؟
 بیلیرم یورغونسان ایلمردن بری
 ایپک تئللمریوی توپلا گل بری!
 گل اوزاقددا دورما: یاخین گل گوش!
 گل، نوز وطنینده بیر دینچل گوش!
 آی‌دا، اولدوزلاردا سنینله ائنسین
 بو حیات بو ائلین جانینا سینسین
 دولانسین بو یئری ایشیق کاروانی.
 قوی آلسین قوینینا آذربایجانلی
 چونکه بو ئولکه‌ده حقین وار سنین
 آلتیندا قیز بنیر هر دیار سنین
 ازدن بو یوردا یولداش اولوبسان
 قارلی داغلارینا سرداش اولوبسان
 اونلی چوخ گزیبسن سن قوریش - قاریش،
 هر کیچیک داشینا تانیشسان - نانیش
 گور ایندی بو یئرده نه‌ار وار نه‌ار
 هانی او قیرغینلار، قانلی صحنه‌لر؟

هانی نولوم یایان او بوران، او قیش؟
 هانی بیکاردن توکوان یاغیش؟
 هانی امریمین منفور هیکلی؟
 اونوی یئره سالدی بشرین الی؟
 ظلمین استبدادین اوجاغی سوندی،
 او قیش ابدیلیک بهاره دوندی.
 بیلیم دئسمده، دئمده سمدده من،
 سن انسان اوغلوندان یاخشی گورورسن.
 عزمین محتشمدر، تاریخین قوجا!
 سن بوتون خلقتنن اوجاسان. اوجا!
 خیال قانادلانیر، اوچور قوش کیمی،
 یئرلره گوگلره وورولموش کیمی.
 او ینه چاتمابیر بو علویته،
 شهرتین سیغیشمیر شهره صنعتته.

* *
 *

ياخشيدر!

اي اغيار چوخ كوردوم ياراارين
اوره گيم ساغاليب كونلوم ياكشيدر.
كيمسه نين باغيندا قالماميش كوزوم
ئوز دوغما گلشنيم، گلنيم ياكشيدر.

سن منه كوستر مه نه باغ، نه بوستان!
ظلمين حشره قدر چيخماز ياديدان.
اگر كه بو توپراق بيتيرسه تيكان،
ينه ئوز چمنيم چوليم ياكشيدر.

وطنسيز بير حيات كيمه گر كدر؟
وطنسيز بير عمر ئولوم دنمكدر.
وطنسيز اوزوموز گولميه چكدر،
غربت جنت اولسا انلنيم ياكشيدر.

قوی آچیم بابکین کتابینی هن،
او خوبوم تونونده هر سطریندن،
دینله بو داغلاردا چوبانلاری سن،
شکسته، بیاتیم، دپلیم یاخشیدر -

آرتیق دوشونوبدر آیلیمش انسان،
او سنجیر - آیریر قارانی آغدان،
دئییر: اسپر کیمی قول یاشاماقدان،
ئولوم شرفلیدر، ئولوم یاخشیدر!

بیز راضی دگیلیک توکولسین آل قان!
چونکه یاشاماچین یارانیمش انسان!
دشمن هجوم انتسه، او باسقنیزدان
بو داغلار قویاردان سلیم یاخشیدر!

* * *

مدینه گلگون

کنج شاعره مدینه خانم علواکبر زاده ۱۳۰۵- نیچی ایله آنادان اولمشدر. هله مکتبده اوخودیغی زمان بئله شعر وادیبائی بویوک هوس و ذوق ایله سئومیش و ادبی اثرلری دونه- دونه اوخوموشدر. قیریزده «وطن بولوندا» غزیته سننده اشتراک ائتمکله ، مطبوعات عالمه قدم قویموش بوجوان آذربایجانلی قیزی عین زماندا اجتماعی ایشلرده ده چالیشماق و فعالیت گوسترمکدن گری دورمامیشدر. مدینه خانمین شعرلری «وطن بولوندا» ، «آذربایجان» و «خاورنو» روزنامه لرینده چاپ ائدیلمیشدر.

سنه گولمك ياراشير!

گول سئوگيليم ازل گوندن سنه گولمك ياراشير،
سن گولديكجه جوشغون قليم درباكيه مي هي داشير.

هنيم عشقيم، هوسمه وطنيمدر هر زمان
اونين آنا محبتين چيخارتمارام ياديمدات!

او بسله ييب قوجاغندا قهرمان اولاديني،
اوغلي - قيزي يو كسه لديمدر اونين بويوك آديني.

او وئر بيدر بو قوتاي نوز اوغلي نين قولينا،
جبهه لره گونده رنده سو سپييدر يولينا.

او بو يودوب ناتواني، نوشابه ني! هجري
دو گوشلرده كيشيلردن قالمايشلار هئچ كرى.

بو ئولكه در جوانشيرلر هم ايلخانلار يئتيره ن.
ايكيت نبي، كور اوغلولار، ستارخانلار يئتيره ن.

قهرمانليق بابالاردان قالميش بيزه يادگار،
هر بير زمان راضي اولموش نوز ائليندن بو ديار.

باخ ینده سلاخانب یوردیمیزدا هر نفر
 اوردومزی سلاملا بیر قیزیل گونش هر سحر .
 عزیز وطن، کیشی - قادین اولوب یولوندا حاضر
 من دئمیرم، کونول دئیر بو سوزی، قلم یازیر
 بوتون خلقیم وارغیله باغلا بیدر بئل سنه !
 بیر آغیزدان سویله بیرلر قوربان اوللوق وطنه !
 سنده آرتیق عزیز وطن، آرخاین اول هر زمان،
 قانیمزا بو یانسا قدا، یادا وئرمه ربك امان .
 سن گوله رسن، حیات گوله ائلده گوله هوساه،
 عزیز وطن! بزدن قالار آزادلیق کلن نسله
 بوتون ائلر، اوبالاردا دئیرلر که، گول وطن!
 بیز سنینله، یاشاییریق بونی یقین بیل وطن!
 سن اولماسان بیزه دنیا دونه چکدر زندانا،
 چون بشیکده ئوگره دیدر بونی بیزه مرد آنا .
 کتجه - گوندوز لایلا سیندا دئیب نوز اولادینا
 عزیز بالام بو یوینده چات وطنین دادینا .

شرفیمیز، عصمتیمز بو وطندر - بو وطن
 بیز وطن چون آزادلیق چون چکیمه ربك تولومدن •
 ایندی ائیم بایراغیندا زرله یازیب بو سوزی:
 آذربایق قدرتیله گوله چک خلقیم اوزی •
 او وقت منیم سئوگیلیمده سئوینه چک گوله چک
 اوچان قوشلار قاتار قاتار سلامینا گاه چک •
 کاکونده نوز قلمیاه یازاجاق سلامینی ،
 گول سئوگیلیم! سندن آلیر شاعر نوز الهامینی •

آچیلدی سحر

یوردوما گون دوغدی ، آچیلدی سحر ،
 قارانلیق گنجهدن قالمادی اثر •
 گونشین شوقیله دیل آچدی وطن ،
 غنچه اندی گلر ، بزه ندی چمن •

آچدی گل بلبله قوینینی بوآن ،
 گوردیم غصه لریم چیخدی یادیمدان .
 آزاد اولدی یوردیم، دگیشدی زمان .
 نه قان ایزی قالدی ، نه ده که زندان .
 ظلمین زنجیرینی قیردی حقیقت ،
 سعادت قابیسین آچدی نهایت .
 آنا یوردوموزدا آچدی بوشه ؟
 بوگوندن گوله جک خاقیم همیشه .
 بوگون بیرگوندرکه دگیشدی حیات ،
 بوگوندن دوغاجاق خلقیمه نجات ،
 بوگونین عشقیله کونول دئیر یاز :
 قوی ظالم بیلسین که ، آرتیق گلدی یاز .
 بلبلار قفسدن آزاد اولدیلار ،
 شوربله اوخوبوب دلشاد اولدیلار ،
 بلبل گوردی گاین نوز چمنینده ،
 فرحله اوخودی گاین نونینده .
 دوغدی یازگونشی باغدا گل آچدی ،
 کوربه لر سنوینیب آرتیق دیل آچدی .

سنوایز هر طرف ، روحانیر انسان ،
 خزان وورمیش باغلار اولدی گلستان -
 حقیقت یتیردی آرزوما منی ،
 قویمادی آغلا سین آنا وطنی .
 آرتیق سن آزادسان ، ای دوغما دیار،
 کنچدی الیمزه بیزیم اختیار .
 آقیش خلیمه زین پاک وجدانینا ؛
 آقش یوردوموزین قهرمانینا !
 آقیش آنا یوردا آقیش ائللمره ،
 آقیش آزاداغی قوران ائللمره !

قبریز

قارتال اویناغیسان ، شاهین یوواسی ،
 سن ای ستارخانلار مکانی تبریز !
 اولوبسان اصلانلار، شیرار اوواسی ؛
 گوتوروب شهرتین جهانی تبریز !

فلمدی انله گون که ، آخمیر گوز باشین ،
آزاد نفس آلیر تورباغین داشین .
ماهنیلار اوخویور باجین ، قارداشین ،
فل عوض انله بیر تیکانی تبریز !

باخیرام حسینه دالیرام خیلی ،
سانکه عاشق اولمش مجنونه ایلی .
اولما عزیز دیار بیرده گیله یلی ،
کونلومین سئویملی جانانی تبریز !

انتقام شعارین سالما دیلیندن ،
آیریلما هنج زمان دونمهز انلیندن .
بوسوز قالسین سنه یادگار مندن :
اول مظلوم کومگی ، هایانی تبریز !

کونلومده بار وئریر بویوک آرزولار ،
چاتسین خوش گونلره قوی تامارزیلار .
تاریخلرده قیزیل خطله یازیلار :
ای آزاد چمنین طرلانی تبریز !

ستارخان هیگنین قویولماسی مناسبتیله

سعادت بایراغی

بوگون ینه جوشغون قلبیم سئوینجدن هی جوشور...
شن حیاتدان الهام آلیر آزادگونه سوز قوشور،
او دئیر که : بیزیمکی در بو سعادت بایراغی ،
دشمناردن قورویاریق دایم آنا توریاغی
بیز وطنین اولادیق بورجلی همق بیز وطنه ،
یاغی الین اوزاتسادا بو باغا ، بو کاشنه ،
قویماریق او باغچامیزدان چیچک اوزه ، گل دهره ،
بیز انتقام قلینجنی قالدیراریق گویلره .
یوردومیزین هر بوجاغی اولوب اصلان یاتاغی ،
بو توریاغا دکه بیلمز یاغیلاربن آیاغی .
اودلار یوردی بو دیاردر ، ایکیملردن بیر نشان ،
مرد آدلاری قایمپزده یاشیاجاق هر زمان :
او آدلارلا فخر ائیله بیر بو ائلمرده هر نفر ،
او آدلارلا ، یارادمیشیق . دوکوشلرده مین ظفر .

او آدلاری بایراق ائتدی، خاقیم دوردی آیاغا،
 او آدلارلا، غاب گلدیك، هر خائنه، آچاغا،
 او آدلارلا، فدائیلر دشمن اوسته یئیریدی،
 آل کونشین قاباغیندا، قارا بولوت اریدی.
 قلبمیزده غضب، نفرت بسلییریک دشمانا.
 چونکه بیزه ازل گوندن تاپشیریمدر مرد - آنا،
 او دئیدر: بابك کیمی اگیلمه بین یادلارا.
 قودوز دشمن یاخین گاسه یاناچاقدر اودلارا،
 اوزمان اود پوسکوره چك آذربایجان تورباغی،
 آلوولاردان بوکسه له چك بو سعادت بایراغی،
 ایلمیزله یاناچاقدر کلن نسلین چراغی.
 یاییلجاق قوجا شرقه آزادلیغین سوراغی.
 زندانلاردان چیخاچاقدر خوش گونلره هر ملت.
 تاریخلرین ورقینه یازیلجاق بو شهرت.
 چوخ شادام من، سئوینجلریم سیغیشماییر دنیا یا
 آزاد کونلوم داستان اوخی! بو گونشه بو آیا،
 خاقیم بو کون قیمت وئریر، ئوز بو یوک اجدادینا.
 شاعرلرده، شعر قوشور، ستمار خانلار آدینا:

شاد اول سن ای، وطن اوغلی! تولمه میسن بیل بوئی ❦
وطنیمده نوز ائلیله، کشیب آزادلیق دونی.

بونا شاهد قارشیمداکی ستارخانین هئیکلی،
اونی عرشه اوچالدير باخ! مرد انسانلارین الی ..
کلکونده الهام وئریر بو سعادت بو حیات،
یاشایاجاق ابدیلیک خلقیم قوران بو بساط.

عاشق حسین (جوان)

توزگوزل سسی، سازی و ماهنیلاریله خلقین تحسینی قازانان عاشق حسین ۱۲۸۴. نجی ایاده قاراداغدا گرمروود محالین اوت کندینده آنادان اولموشدر. یوخسول عائلهدن اولان عاشق بیرمدت کند تصرفات ایشلرینده چالیشمیش وه موسیقییه هوسی اولدیغیندان ائل عاشقی اولماق هوسنه دوشموشدر.

عاشق صنعتی اوستاددان، عین زماندا: چالماق، اوخوماق، آویناماق و ماهنیلارین هواسنی و سوزارینی توی قوشماق کیمی بیر مهارته مالک اولماغی طلب اندیر.

بوگون عاشق حسین قولاق آسان هر بیر کس، بو بئش جهتین اوندا بیرلشدیکین شاهی اولار. عاشق حسین عین زماندا فعال بیر اجتماعی شخصدر.

آذربایجاندا ملی حکومت قورولدیقدان سونرا اونا خلق عاشقی آدی وئریلمیشدر.

تازہ بایرام گونلری

عاشق جوشور سوزلرینی یازا بایرام گونلری،
یتمیشیک تتوش بهارا، یازا بایرام گونلری •
گونلوم قوشی پروازاندیت وطنینی سیراندیر،
چاغیریر هر وطنداشین گزه بایرام گونلری •

آزادلیغین هوسیله کتجه گوندوز او خورام،
قلمیمی دشمنلرین اوره گینه تو خورام،
گوزیم آچیب هر طرفه ساغا سولا باخیرام،
آنا یوردوم شد گورونور گوزه بایرام گونلری •

عاشق سنده بیر نظر سال بودنیانین چارخینا،
فدائیلر دسیه سینه سنلدر کیچی آرخینا،
خرابه لر آباد اولور سو باغلانیر آرخینا،
قورو آغاج بارکتیریر تازا بایرام گونلری •

من وطنین وورغونیم . آزاد انلار عاشقی ،
بابل کیی جه . جه ووران غنچه گلار عاشقی ،
دوقوزتئالی صدقای ساز اینجه تئالار عاشقی ،
آزاد سوزوم سویلهرم سازا بایرام گونلری .

جوان حسین قورو عزیز آنا تورپاغی ،
بیرده گورمز آذربایجان نه حرامی ، نه یاغی ،
نجات الین وئریب سنه یئر اوزینین دایاغی ،
حقیقتین سوزون اوخی بیزه بایرام گونلری .

قدرتیمیز وار

اینانم یق آزادلیغا بیزه جسم ، جان وئریب ،
سالیب ورین یئر اوزینه قدرتیمنی نشان وئریب .
بو بود بدر وطن بیزی مهربان قوجاغیندا ،
آنا کیمی بسله یه ره ک قلبینده مکان وئریب .

اونو تماريق ستارخانی همیشه لیک ساغدر او ،
آدی دوشمز دیلیمیزدن قلبیمیزده داغدر او ،
ملت ایچون یوزولمیان بیرمیودلی باغدر او ،
دوغما انلر کزماک ایچون تازه کاستان وئرب

آذر ائی ؛ تاریخلرده هر زمان آغدر اوزون ،
کنچیب جانان حقیق آلدی قهرمان اوغلون قیزین ،
ملی قوشون جمع ائدیسن بویوک دولتسن بوزون ،
خلقمیزین بو بیرلیگی بیزلره ایمان وئرب .

حقیقمیزی ساخلاماغا دورموشوق بیز مردانا ،
آزادلیغا خائن باخان بویانار فیزیل قانا ،
هانسی یاغی ال اوزاتسا شانلی آذر بایجانا ،
کسهر نسلین آذر ائی ، فرقه میز فرمان وئرب .

بیزیم کیمدن قورخوموز وار هامومیز بیرجان کیمی ،
الده سلاح دایانمیشیق بودر نگهبان کیمی ،

آنا يوردون قوروياريق ايکيت سارخان کيمی ،
چونکه بيزه تربيه نی او مرد قهرمان و ثريب .

ايندی بيزيم ئولکه ميزده بويوک قدرتميز وار ،
هر کيم بيزه کج باخار سا اونا نفرتميز وار ،
شرق ائلمينه ايشيق سالان ملی دولتميز وار ،
وطن بيزی بودولته سئوکیلی قوربان و ثريب .

تولک طرلان اوولاغندا سار دولانماز قارداشيم ،
بيزيم داغلار گونشلی در قار دولانماز قارداشيم ،
غنيچه کاون اطرافندا خار دولانماز قارداشيم ،
او کالرين خوش عطرينی هر درده درمان و ثريب .

عزير قارداشيم آرخابن اول هيچ وقت سندن دونمه ريك ،
بيز اودلاردان يارانميشيق آلولاناق سونمه ريك ،
اوجالديبسان عرشه بيزی آچاقلارا اينمه ريك ؟
بو قدرتی حقیقتدن ملته دوران و ثريب .

جوان حسین یا تما کینان کئجه کوندوز باز گننان ،
او قان ایچن جلا دلارین مزارینی قاز کینان ،
چیککنینده ساز الده تفنگ دشمن باشین از کینن ،
آذر ائلین تعریف ائله چون شرقه تکان وئریب .

ای پییر های بابرامی

پیر های کونی آچیب کللر ،

بزه ن کلشنه باخ !

بلبل او خور جه - جه وورور ،

او شیرین لسانه باخ !

کلدن توتری ذوقه کلیر ،

دائم شیدا چیرینیر ،

آلسین اله موز مرامین ،

یئتمیشسین جانانه باخ !

های بابرامی آچیر قلبی ،

نئجه که کللر آچیب .

قارائانایغا بیر نور ساجیب
ایشیقلی بوللار آچیب،
آزاد اندیب هر ملتی،
باغلانان دیلر آچیب،
هر طرفده نوز حقیقی
ایستیهن انسانه باخ!

آذربایجان در بیتیر بر،
تورباغین داشین سنین،
تاریخلرین شاهدی در،
وقارین یاشین سنین،
آد قازانیب اوغلانلارین،
اوجالیب باشین سنین،
دوشلرینده مدالی وار،
آلدیغی نشانه باخ!

آزاد انسان هوس ایله،
گشینیب آغ بزه نیب،

تمیز لایه ییب آنا یوردون
کیفلی چاغ بزه نیب
لاله، نرکیس آچیب دوزلر،
هر باغچا باغ بزه نیب
فعله کندلی دئیب گولور،
یئتیشیب دورانه باخ!

لوچ بایرامدر آپریل های در،
بیرده برلین آلمینیب در
او قان ایچن قودوز جلاد،
ئوز تختندت سالنیدر
آلمانیا نین سینه سنده
قیزیل بایراق چالینیبدر
جوان حسین گلیب ذوقه،
یانزدیغی داستانه باخ!

* *
*

جلیل محمد قلی زاده

(۱۸۶۹ - ۱۹۳۳)

جلیل محمد قلی زاده (ملانصرالدین) ۴۴ ایلیک ادبی فعالیتنده
قزاق ریسم، دین، ملکدار، خاش، بك وقاییتالیستلر ایله مبارزه
آپارمیش تالانتلی بیر صنعتکاردر. او، ۱۹۲۶ - نجی ایله یازمیش
تولدوغی ترجمه حالین بئله باشلابیر :

« دنیا یا کلمه کیمی هیچ بیر کس یازی ایله بیر یانا قید
ناتمه بیب، نه او وقتلر متریک دفترلری واردی و نه ده او وقتلر
تاوولادینین دوغولماق یادکارینی یازییا کوتورمکی لازم بیلیردیلر. *
آتامیش ایل بوندان اول بیر کسه دئسئیدین که، نه سینه اوشاقلارین

آنادان اولماغینی بیریشره یازمیرسان؟ او سنه تعجب اندهردی -
بونونلا برابر بیر نئچه اشاره لره دئییه بیلدیم که ، ایندی یعنی
۱۹۲۶ - نجی ایلهده ، منیم یاشیم کرک یا اللی آلتی اولای ، یا اللی
یددی ، یادا بلکه اللی سککیز اولای .

بددی - سککز یاشیندا ملا یانینا گئدیب چه که و قرآن
اوخوماغیم یادما دوشور . نئچچواندا او زمان مدرسایکله مشهور
اولان حاجی باقر و ملاعلینین ده مکتبلرینده اوخوموشام . حاجی ملا
باقرین فالاقاسینین چوبوقلارینین آجیسینی دییه سن ایندی بوساعت
ینه آیاقلاریمداحس اندیرم . همین ملالارین حصیرلی و بیتلی -
سیرکالی مکتبلرینده اوچ دورت ایل آوارا اولاندان سونرا ،
آتام منی قویبدی شهر مکتبینه ، اوچ ایل ده اورادا اوخودوم ،
روسجا و آذربایجانجا . اما سوزون دوغریسی بودور که ، ملالارین
مکتبندن سونرا عملی - باشلی آذربایجانجا درس گورمه دیم
چونکه او وقتار حکومت آجان مکتبده خالا خاطرین قالماسین
باقتیندن هفته ده بیر نئچه ساعت آذربایجانجا دئیایردی ، قالان
درسار روس دیاینده گئدیردی . »

۱۸۸۰ - نجی ایاده غوری معمار ژیمنازیاسینا گیرهن جایل محمدقلی

زاده اورانی بیتیریب ۱۸۸۷ - نجی ایاده او او خانای مکتبینه معام

تعمین اولور و اون ایادن سونرا باشقا بیر ایشله مشغول اولماق
آرزوسیاہ معاملیکی ترک ائدیر ونخچوانا گایر.

۱۹۰۳ - نجی ایاده تبقایسده چیخات « شرق ، روس غزئته سی
مدیرینین واسطه سیاہ مطبوعاتا آتیلان جایل محمد قای زاده بیر نئچه
مدت همین غزئته چایشمیشدی . نهایت ، ۱۹۰۶ - نجی ایادن
« ملا نصرالدین » ژورنالینی تشکیل ائدیب ، اونون دکیشیامز
ره داقتوری اولمیشدر .

۱۹۰۵ - نجی ایل انقلا بیدان سونرا محمد قای زاده نین
یارادیجی ایغیندا بیر دونوش عماه گایر . بو دونوش « ملا نصرالدین »
ژورنالینی نشره باشلادیقدان سونرا ، همان ژورنالین صحیفه لرینده
یازدیغی مقاله لرده ، حکایه لرده ، « نولوار » ، « آنامین کتابی »
آدلی پییئسارده عکس اولونور .

۱۹۰۵ - نجی ایل انقلا بندان روحلایان وبو انقلا بین تأثیری
آلتندا مبارزه ائدن محمد قای زاده « ملا نصرالدین » ژورنالینی
چیخارماغا باشلامیشدر . اونون ژورنالی چیخارماق ایچون آ یاردیغی
مبارزه مر اقای در . محمد قای زاده ۱۹۰۵ - نجی ایاده نوز فکر لرینی
افاده ائده بیامک ایچون مستقل ژورنال نشر ائتمک ایسته ییر .
بو ایسته کینی او ۱۹۲۶ - نجی ایاده یازدیغی خاطر اتندا بئله قید

اندیر :

« آخ ، نئجه ایسته بیردیم که ، منده صاحب اختیار اولوب
اوره کیمین درد لرینی میدانا قویوب انتشار ائده بیلیم . قلمی کوتو-
ردوم . عرض حال یازیب تیفلیس غوبرناتورینا وئردیم . « نوروز »
غزئتینی نشر ائتمکه اجازه ایسته دیم .

اوره کیمین دردی چوخ ایدی . تیفلسین شیطان بازاریندا راست
کلدی کیم عالم هر کون ، هر ساعت منی یازماغا وادار ائدیردی . ماتریال
او قدر چوخ ایدی که ... آخردا کوتوردوم بیر حکایه یازدیم که «
بیر بدبخت مسلمان زحمتکشی که ، اونون آدی اوستا زینالدر ، او
قدر دینی جهالته جوهر و بدر که ، بو جهالتین برکتیندن همیشه
زحمتده در . گوردوم که ، مالار بو بیچاره اوستا زینالی باشا سا-
لیبلار که ، دنیا دا بیر تمیز وار ، بیرده مردار . تمیز اودرکه ، بیتلی-
سیرکلی ده اولمیش اولسا ، آنجاق ، مسلمان اولسون . . . مردار
اودرکه ، چوخ پاکیزه و تمیز اولسادا ، بودقیقه حمامدان دا چیخمیش
اولسا ، بیر صورتده که ، مسلمان کگل او آدام مردادر . . .

همین ۱۹۰۵ - نجی ایلین یای فصلینده « اوستا زینال » حکایه سینین

یازدیم .

یازماق ایسته بیردیم . . . اما بیلیمیردیم نیه یازیم و کیمدن توتریم

یازیم، چونکه امیدوار دگلدیم که، یازدیقلاریمی چاپ ائلمگه
حکومت اجازه وئره جیک ۰۰۰ ال یازیسینی کتاب صورتنده چاپ
ائلمگه سانسور ادارهسی مانع اولوردی.

جایل محمدقای زاده یه «نوروز» آدلی غزئت چیخارماغا اجا-
زه وئریمیر. آنجاق او، ئوز فکریندف داشینمیر. بیر چوخ
هبارزه دن سونرا ۱۹۰۶- نجی ایاده «ملانصرالدین» آدلی بیر مضحکه لی
ژورنال نشر ائتمگه اجازه آلا بیلیر.

او، گولگی ژورنالی نشر ائتمه سینین سببینی بوخاریدا گوستر-
دیگمیز خاطر ائیندا بئله ایضاح ائدیر:

«بیر گون بازاردا غزئت ساتان اوشاقلاری «کوکوره آگی»
چیغیرا - چیغیرا شکلی بیر ژورنال ساتان گوردوم. بو ژورنال
رس دیاینده چاپ اولونوردی. ژورنالین من همان گون راست
گلدیکیم نمره سینده بیر خوروز شکلی چکیلمیشدی. شکلی
باشی عصرین پادشاهی نیکولانین باشی ایدی، بوغازی و بدنی
خوروز ایدی. همان ژورنال منیم ایچون خیلی قیمتی بیر یاد-
کار در. آیا بوخودورمی بو؟ پادشاهی دا ممکن ایمیش لاغا
قویماق؟ اونی خوروز شکلینه سالیب دنیا یا نشر ائتمک؟ شکلی
آلیب قانچدیم یولداشیمین یانیندا؛ هله دوره وسان؟ مگر دورمالی

عصر در؟ بوراداعصرین آلاهیینی شکلارده چکیرلر ۰۰۰ اما ایندییهدهک
بیزی قویماییمیلار بیر درویشین حقه بازلیغینی تنقید ائدهک ۰۰۰
قویماییمیلار جاشیمیزین اوستوننی کسن میملرله زور بازورلارین ظلم-
لربندن بحث ائدهک ۰۰۰».

«ملا نصرالدین» بن توتدیغی ادبی یول اوزمانکی بورژوازی
ادبیاتنین علیهنه ایدی. او، بوتون مسئلهلرده (دین، ملت، دیل،
معیشت) بورژوازینین ضدینه چیخمیشدی. او زمان باکینین
ایری بورژوازینین «فیوضات» آدلی بیر ژورنالی چیخیردی.
بو ژورنالدا یازی یازانلار تزار حکومتنه صداقت گوسترمه خلق
دشمنلری ایدیلر. زحمتکشلری انقلاب ائتمه مهگه، مبارزه آپارماغا
چاغیریردیلار، ملتچی ایدیلر. آذربایجان دیلی یئرینه ترکیه
سلطانلیغینین عربی - فارسی دیلی ایله یازیردیلار. بو ژورنالدا
اشتراک ائدهن یازیچیلار حیاتدان، معیشتدن یازمیردیلار. اونلار
حیاتی اولدوغی کیمی گوسترمکدن قورخوردیلار. اودر که،
اونی یالاندان بزه مکه چالیشیردیلار. اونلاری زحمتکش خلق
آنلامیردی. اونلار زحمتکش خلقین حیاتیینی بیلمیردیلر، اوندان
یازمیردیلار و یازماقدا ایسته میردیلر.

اما «ملا نصرالدین» ژورنالی خلقین آنلادیغی دیلده

یازیلیردی . بو ژورنال آذربایجانجا خلقینین دموقراتیک احوال -
روحیه سینین عکس ائتدیره رک ، حیاتین چیرکین طرفلرینی تنقید
ائتدیردی . جلیل محمد قلی زاده دینسیزایدی . او بیلیردی که ،
ملالار ، موهوماتیچیلار زحمتکش خلقه کوز آچماغا امکان وئره یرلر .
اودر که ، دینی شدتله تنقید ائتدیردی . ملالارین فیربلد اقلارینی
آچیردی .

او کهنه عادتلی قامچیلا ییردی ؛ ینی اصولدا مکتب وقادین
آزادلیغی اوغروندا مبارزه آپاریردی . ملکدارلاری ، خانلاری ،
بکلی ، باکی میلیونرلرینی شدتله تنقید ائتدیردی . تزار حکومتی
علیه نه مبارزه آپاریردی .

« ملانصرالدین » ژورنالی دینچیلاری ، ملالاری ، ملکدارلاری
و کهنه عادتلی کسکین تنقید ائتدیگیندن ، اونا هجوم ائتدیردیلر .
تزار حکومتی دفعه لاره بو ژورنالی باغلا ییر . جلیل محمد قلی زاده نی
محکمه لاره ، پاپس اداره لرینه سورویورلر ، ملالار اوننی کافر اعلان
ائتدیرلر . حتی اوننی تولدورتیمک فکرینه دوشورلر .

آنجاق او ، نوز مبارزه سیننی دایاندیرمیر . بیر سیرایاز بیچیلاری
اطرافینا بیغیر ، ژورنالی دوام ائتدیریر . بوزمان صابر ، حقوبردیف ،

اوردوبادای و باشقالاری جور بچور امضالارلا بو ژورنالدا اشتراک
ائتدیردیلر .

« ملا نصرالدین » ژورنالی اوزمان اجتماعی فکرین مرکزی ایدی .

بودورده ملا نصرالدین بیر سیرا بدیمی اثرلرده یازمیشدر ،

یازدیغی اثرلرین ایچینده ان مشهوری « نولیلر » قومئدیسیدر . بو

اثرده آوتور وقتیلله آذربایجاندا حکم سورهن روحانیلرین ،

دینچیلرین فیریلداقلارینی ، عواملیغی ، جهالتی آجیب گوستیریر .

انقلاب ایللریزده جلیل محمد قلی زاده ایرانا کئتمیش ، ۱۹۲۲ -

نجی ایله کیمی تبریزده باشامیشدر . او ، تبریزده ژورنالی

دوام ائتدیرمیش ، بورادا سککیز نمره ژورنال بوراخمیشدر .

ملانصرالدین بورادا خانلار ، بکار ، ملکدارلار ، ملالارلا

مبارزه سینمی دوام ائتدیرمیشدر . او سوووت حکومتی خار جنده ،

لازم گلدیکی زمان ، سوووت اتفاقینی مدافعه ائتمیشدر .

۱۹۲۲ - نجی ایله جلیل محمد قلی زاده باکییه قایتمیش ، ئوز

ادبی فعالیتنی ، ژورنالی دوام ائتدیرمیش ، ئوز ژورنالی ایله

سوسیالیزم قورولوشینا خدمت ائتمیشدر . او ، ژورنالین

صحیفه لرینده کئچمیش دورین قالیقلاری ایله مبارزه آپاریردی .

فعاہ صنفینین دشمنارینین ، قولچوماقلارین ، ملالارین ، سووت
ئداره لرینه سوخولموش دشمنارین ایچ اوزونی آچیردی .

جلیل محمدقلی زاده بو دورده « بلكه ده قایتاردیلار » ، « قوزی » ،

« پتر » ، « شعر بلبللری » کیمی اثرلر یازمیشدر .

« بلكه ده قایتاردیلار » اثرینده آپریل سوسیالیست انقلابندان

سونرا وار - یوخلاری الایندن آلینان ، آنجاق کئچمیش ملک لرینین

و کمیلرینین قایتاریلاجای امید ایله یاشایان قایتالیست

قالبقلارینی و ملک صاحب لرینی افشا ائدیر . بئله خام خیالارا دوشن

صنقی دشمنلره استمزایله گولور .

جلیل محمدقلی زاده ۱۹۳۲ - نجی ایاده باکی شهرینده

شولموشدر .

قوزی

کربلای محمد حسین کیره اوغلی «قورد باسار» گلدیتمدن بیر قوزی سووقات گونده رمیشدی. کربلای محمد حسین ایسته‌دی قوزونی کسه، اما حیوانین بنایینی، اللریله سیقاللابیب پیچاغی بیره توللادی و آروادینا دئدی که:

- بیر سووه که بیر دربیدن سوای بیر شئی یوخدر.

آروادی مصلحت کوردی که، قوزونی فوتورسونار بیر نتیجه کون باغچادا اوتلا سین، عمله کاسین اری ده راضی اولدی وقوزونی ایتله ییب حیاط باغچاسینا سالدی. حیوان کوی اوتی دا کوردی، اما آغزینی اونا اوزاتمادی، همین وقت قونشولوقدا عزیز خانین ائویندن کیشیارین اوخوماق سسی کلیردی و عزیز خانین ئوز سسی آشکار ائشیدیلیردی:

- نه دورموسان داغ باشیندا قار کیمی ...

کربلای محمد حسین قوزونی باشلابیب کلیردی ائوینه، شالینی کوتوروب باغلادی، چوخاسینی کئیدی توتون کیسه سیننی جیبینه قویوب، چوبوغونی دا تاخدی بئلینه و آروادینا دئدی:

- قوزونی آپاریرام .

آرواد جواب وئردی که :

- ساتماغا آپاریرسان ، او قوزویا هنج بیر مناتدا وئرمه زار :

- یوخ ساتماغا آپارمیرام ، خانلیغا آپاریرام . بلکه بیر شی

قویاردام .

بوسوزاری دیبه کربلای محمد حسین ائندی حیاطا ، اکیلیب

قوزونی ، قولتوغینا آیمب کوجه یه چیخدی ، عزیز خانین ائوینه

حرف اوز قویدی . چپیک و اوخوماق سسی کئتدی کجه بوویقلاشیردی .

خانلیق قاپیسیندا ، بیر - ایکنی کندلی دورموشدی ، کندلیار

وچادان دانیشیردیلار . باغچادا توت آغاچینین دیبینده

چش - آلتی قوزی اوتلاییردی ، حیاطین کنجینده ، چارداغین

آلتندا چیاپاق آغ آب باغلانمیشدی . آشیز خانادان قاب - قازان

حسی کئیردی ، خانلیق قوللوقچیلاریندان بئر نجه سی آشیز خانادان

نوه خوراک و ائودن آشیز خانایا بوش قاب - قاجاق داشییردیلار .

کربلای محمد حسین دوزگایب پیله کانلاردان قاباق اوتماغا قالخدی

ونو کرلرین بیرینه دئدی :

- صادق عمی اوغلی ، خانایا عرض ائیله که ، محمد حسین قوزی

کتیریبدر .

بیر آز کئجیدی. عزیز خان برك كئفلی بیر حالدا، چوره ك
دستمالی ایله دودانلارینی سیاه - سیاه قابق اوتاغا چیخدی
و قوزونون باشینی محمد حسین قولتوغوندا گورنده باخینا کلیب
قوزونی تومارلاماغا باشلایب دئدی که:

- قوزی، قوزی نه باخشی قوزی، نه گویچك قوزی، قوزی،
قوزی، قوزی ۰۰۰ و محبتدن قوزونون گوزلرینی نوبه که باشلادی
کربلای محمد حسین ده دوردی قوزونی تعریفلامکه:

- خان، ماشاءالله چوخ نجیب قوزودر، بیر کندلی ساتماغه
آباریردی، زورلا اوچ منات و نزدیم آلدیم، بیلدیم که قوناغینیز
وار، دئدیم بلکه لازم اولدی، بلوو آلتینا قویاسنیز، چوخ
یشلمی قوزودر.

ایچری اوتاقتا چپیک سسی بر کیدی، روس قوناقلارینین
بیری قاپینی آچیب عزیزخانی چاغیردی، خان دونوب قوناقلار
طرفه قاچدی، ینه قایتدی محمد حسین طرف، الینی جبینه سالیب
بیر کاغذ اوچلیک چیخارتدی. پولی ایستهدی ینه جبینه قویا سونرا
ایستهدی محمد حسین وئره، ینه ایستهدی جبینه قویا، آخیرده
محمد حسین آتیب ایچری قاچدی. کربلای محمد حسین پولی

جبینہ قویوب حیاطا انندی کہ ، قوزونی باغچاداکی قوزولارین
 یانینا ئوتورسون . کندالیر هلهده حیاطدا « آرخ » باره سینده او-
 جادان صحبت ائله بیردیلمر ؛ نوصتکرارده بینه ساغا . سولا قاچماقدا
 ایدیلر . و هیچ کس محمد حسینہ باخمیردی . بودا چوخاسینی چکلدی
 قولتوغونداکی قوزونون باشینا و اوزون قاپییا چونده ربب
 چوخیب ائوبنه کئتدی و همان کون قوزونی کسیمب یئدی . اما دو
 غرودان قوزی چوخ آریق ایدی .

۲

آرادان ایکی هفته کئچمیشدی که ، کربلای محمد حسین
 گزه . گزه گلدی عزیز خانین حیاط قاپیسینا ، خانین نوکرلریندن
 بیرى حیاطدا پالاز چیرپیردی و محمد حسینى گورنده پالازی یتره .
 قویوب قاپییا گلدی . بونلار باشلادیلار اویاندان . بویاندان دا-
 نیشماغا . حیاطدا ایکی قوزی گورونوردی ؛ کربلای محمد حسین
 نوکره نصیحت ائلهدی که ، ککوچه قاپیسینی آچیق قویماسینلار
 یوخسا قوزولار چیخیلار ککوچه یه ، اوغول . اوشاق توتوب آپارار ،
 نوکرده بونون جوابیندا دئدی که ، آرخاین اول هیچ بیر کوبک

اوغلی جرئت انله بیب خانین قوزوسینی آپارماز . صحبت نوز که
یا نا چوندی . محمد حسین باشلادی خانین احوالین سوروشماغا
و خیالیندا توتوموشدی که ، بیلسین نه وقت خان قوناقلیق انلیه جک ،
نو کر صحبت آراسیندا دندی که ، صباح یوخ او بیرری گون
« میروی پوسرندنیك » خانان قوناق کله جک و اوروس حکیمینین
آروادی دا کله جک و بونلاردان سوای غلامخان دا کله جکدر .

ایکی گوندن سونرا عزیز خانین ائوینده ینه قیشقریق قویموشدی .
بو دفعه مخصوصی او یونلار دا واردی ، حیاط قابیسی کوچه اوشا .
قلاری ایله دولو ایدی ؛ کر بلای محمد حسین اوشاقلاری آراییب
قاپینی تاققیلداندی ، چونکه ، هر چند قاپی آچیق ایدی ، اما ایسته .
بیردی حیاطا گیرسین . اوتاقدان او خوبوب چالانلارین سسی ،
قوناقلارین چپیکی ، حیاط آداملارینین های کیری بییر - بییرینه
قاریشمیشدی .

- ولی قلی عمو اوغلی ، ولی قلی عمو اوغلی بییر بورا گل !
خانین ولی قلی آدلی نو کرچی الینده کی چوره کی نئز آباریب
بییرینه قویوب ، کوچه قاپیسینا قاچدی . کر بلای محمد حسین بونا
سلام وئریب کئفینین سوروشانسان سونرا دندی :

- ولی قلی عمو اوغلی ! خانانا عرض ائله که ، قوزونون اوج
خاناتیمنی التفات ائیه سین ، سن نول، معطام ایکی هفته دن چوخدرها
گنڈیب - کلیرم ، اما والله ، آخر اوتانیرام .

ولی قلی جواب وئردی :

- یاخشی ، دئیهرم . اما ایندی خانین باشی قاریتیقدر ، صباح
دئیهرم .

ولی قلی ایسته دی قابیدیب گتسین ، اما محمد حسین اونون
تکیندن یاییشیب الینی سالدی بوینونا :

- یوخ یوخ من ئولوم ایندی گنت دئی ، من ئولوم ایندی دئی .
- آی آلاهمین بنده سی ، ایذری من خانانا نئجه گنڈیب بئله
سوزی دئییم ، مگر کورمورسن قوناقلار باشینی نئجه قاریشد .
یریبیدیرلار .

محمد حسین حرصلندی ،

- الله اکبر ، بودا منه سوز اولدی ، من که ، ئوز پولومی
ایستیمیرم ، بونون نه دخلی وار ، عمر اوغلی ، سن حضرت عباس ،
یوساعت گنت ، منیم پولومی آل کتیر .

«ولی قلی ، ولی قلی» دئییب آشیز خاناندان چاغیردیلار ، بودا محمد

حسینه وعده وژردی که، بیر طور دوزاشسین، قاجیب آشپز خانایا گهردی۔
یلوو مجئیبسینی ایکی اللی قالخیزدی یوخاری وچا پاراق قوناق اوتاغینا
آپاردی، جوان خانلارین بیر جالقچیلارین قاباغیندا اوینا بوردی۔
قوناقلار ال چالیردی لار و اوینایان جوان اوینایا۔ اوینایا گئدیب
حکیمین آرادینین قاباغیندا دوردی و باش اگهی که، بودا
دورسون اویناسین.

خانم باشلادی چم - خم ائله مکه که، من اوینماق باشامیرام
قوناقلار دولوشدی لار بوئون باشینا که، گرك اویناسین، آخردا خانم
آیاقا دوروب جالقچیلارا دئدی که، «تری باقا» هواسینی چالسینلار
او اویناماغا باشلادی.

قوناقلار چپیک توتدولار۔ عزیز خان چاخیر استکانینی دولدوروب
قاباغا یئردی و «خانمین ساغلمینا» دئییب ایچندن سونرا جیبیندن
بیر اوچلیک چیخاردی و آیاریب تار، چالانین پاپاغینا تاخدیقدان
سونرا، چپیک چالماغا باشلادی.

کربلای محمد حسین ولی قلی نین بو بانماغینا صبر ائتمه ییب
قباق اوتاغا گپردی و اورادان اوینایانلارا تماشا ائیله مکه باشلادی۔
عزیز خان بیر اوچلیک ده چیخاردیب کامانچا چالانین پاپاغینا تاخدی
ولی قلی بوش نیمچاری بیر - بیرینین اوسته قلا ییب ایسته بوردی

اوتاقدان آشپزخانايا قاچسين . محمد حسين گئديب اونون قاباغيندا
دوردى و نيمچه لرى قوجاقلادى :

- من اولوم بو ساعت قايت ، او اوچايكلىرىن بيرىنى آل .
گتير منه .

ولى قلى بيلمهدى نه دئسين .

- بو « لوطى حسين » سنه قربان ، سوزومى يثره سالما .

ولى قلى نيمچه لرى تاخچايا قويدى قايدىب قوناق اوتاغينا
گيردى و ادبله گئتمدى آغزىنى عزيز خانين قولاغينا توتوب .
دئدى كه :

- خان ، او كر بلاى محمد حسين يازيقدر ، اوشاغى ناخوشدر ،

حكيم گتيره جك ، قوزونون پولونا گليبدر .

عزيز خان چييك چاليب اوخويوردى :

« نه دور موسان داغ باشيندا قار كيمي . . . » . اوخويا -

اوخويا قاباق اوتاغا چيخدى *

- هه ، نيه گلميسن محمد حسين ؟

- خان قوزونون پولونا گلميشديم .

- هه ، نيه قوزى گتيرميسن ؟

- خير ، خان ، كئچن قوناقليقدا گتيرميشديم ؛ خوردا پولونين

اولمادی که ، وئره سینیز .

عزیزخان الینی جیبینه سالیب بیر قابیتدی قوناقلارا طرف ،
بیر چوندی محمد حسینه طرف و باشلادی آداق - بوداق
دانیشماغا :

- هله پولی قالیر ، نییه قالیر ، یعنی ایندییه کیمی قالیر ،
یاخشى وئره رم ، کئت - کئت ، نئجه قوزی ، هانسی قوزی ،
هله خیردا پول یوخدر . ولی قلی یا دئیرم وئرسین . « نه دو موسان
داغ باشیندا . . . »

اوخویا - اوخویا قاجدی قوناقلارین یانینا ، جیبیدن بیر دسته
کاغذ پول چیخادیب بیر اوچلیک قساوال چالانین پایاغینا تاخدی
بو بیر اوچلیک ده آتدی ولی قلییا که ، وئرسین محمد حسینه .
کربلای محمد حسین اوچ منانی آلیب ائندی حیطه . کئجه
پاریسینا بیر ساعت قالیردی که ، قوناقلار داغیلماغا باشلادیلار ،
اما عزیزخان اول آخشامدان یاتمیشدر .

۳

احوالاندهان بیر نئجه آی کئچمیشدی . بیر کون کربلای

محمد حسین عزیز خانین اٹوینین قاباغیندان گنچنده بیلدی که ،
خانلیقهدا یته قوناقلیق وار؛ کوجه قاپیسیندا ایکی فایتوب
دورمیشدی . یته بیر فایتوندا ان ایکی نفر روس چینوونیکلی
آتیاپانندی و حیاطا گوردی . کربلای محمد حسین بیر قدر
قایددا دوردی . بیر آز گلیب ، کندلره باخدی ، سونرا چکیلیب
دیوارین دیبینده اوتوردی و چوبوغونی چیخاردیب چکمکه
باشلادی . یاریم ساعتدان سونرا دوردی . یاواش - یاواش کلدی
و فاپینین قاباغیندا دایانیب حیاطا تماشا ائیله مکه باشلادی . سونرا
نه فکر ایله دیسه دوندی و بازارا طرف اوزقویوب یاواش - یاواش
چیخیب گتدی .

بیر نچه گوندن سونرا کربلای محمد حسین خیاباندا تختین
اوستنده اوتورمیشدی . گون اورتا وقتی ایدی . عزیزخان دالینچا
بیر نچه کندلی نوتار بوس دفتر خاناسمینین قاباغیندان کئچیردیلمر .
محمد حسین ایاغا دوروب دال طرفدن خانایاخیلاشدی و سلام
وئردی . عزیزخان دونوب بونا باخاندا محمد حسین ایکی الینی
دوشونه قویوب ادبله عرض ائیلهدی :

- خان ، اوتانیرام دنمکه ، آخی او قوزونون پولی ایندیبه

کیمی قالیر .

عزیز خان تعجبلہ سورشدی :

۔ نہ قوزی ؟ مگر من سنین پولونی وٹرمہ میثم ؟

۔ خان . دوغرودر بیر اوچلایک چیخاردنیز ، کہ ، وٹرمہ سنیز ،

اما همان اوچلیکی وٹردین کامانچا چالانا ، منہ وٹرمہ دتیز حاضر

کامانچاچی عظیم ٹوامہ بیب کہ ، ایستہ بیر سنیز چاعرین سنوالہ اندین

یوخسا قربان اولسون سنہ او اوچ منات ، اونون مالیاتی نہ در کہ ،

من یالان عرض اندیم قربان اولسون . . .

خان حرصلہ نیب محمد حسین سوزونی کسدی :

۔ نیبہ آخی پولون ایندیبه کیعی قالبب ؟ من نہ بیلیم نہ بولدر .

نہ جہنم اوغلی کوپکین قوزو سودر ؛ کوچه نین ۔ اورتاسیندا

باشلامیسان قوزی بیله گلدی ، کامانچاچی بٹله گشتدی ، اونانہ میر ساق

باشلامیسان ؟ بیلمیرم نہ قوزی ، آخماق اوغلی ، کامانچاچی

کوپک اوغلی ، نہ ، آخماق اوغلی آخماق ، قوزی ، من نہ

بیلمیرم نہ قوزی ، باشیم قاربشیم ، ایکی مین ایشیم وار ؛ باشلامیسان

گونون اورتاسیندا ، بیلمیرم نہ قوزی ، نہ زهر مار اوغلی زهر مار .

خان بو سوزاری دیبه ۔ دیبه گنتمکہ اوز قویدی .

کربلای محمد حسین باشینی قالخیزیب جرئتله دئیوردی :

۔ خان ! او اوچ مانا تلا من نہ دولتلی اولاجاغام ، نہ کاسب ،

قربان اولسون سزه او اوج منات، اوره کینى نییه سیخیرسان !
عریزخان بئش- آلتی قدمده گئتدیگدن سونرا دایاندى و

جیبیندن اوج منات چیخاردیب کربلاى محمد حسینى چاغیردی :

- کربلاى محمد حسین ! آل قوزونون پولونى .

کربلاى محمد حسین پولى آلدی ، قویدى جیبینه و بیرجه

یونى دئدی :

- الله عمر وئرسین ، خان!

سليمان ثاني

(۱۸۷۵ - ۱۹۴۹)

سليمان ثاني كوزل حكايه لاري و دهگري درام اثر لري ايله مشهور اولان بير يازچيدر . او ، ۱۸۷۵- نجى ايلده ۲۱ اوقتيابردا شوشا شهرينده دوغولموشدر . سليمان ثاني اوشاق ايكن اونون آتاسى نولموشدر . او ، داييسى صفرعلى- بگ ولى بگ اوفون واسطه سيله غورى سميناريياسينين آذربايجان شعبه سینه گيرهش و تحصيلىنى اورادا آلميشدر . او ۱۸۹۴- نجى ايلده مكتملى بيتيريب باكى شهرينه كلميش و بورادا عمرينين سونونا قدر معلم اولموشدر . سليمان ثاني ۱۸۹۹- نجى ايلدن يازماغا باشلاميشدر . اونون

ایلیک اثری «طمعکار» آدلی پیئسدر. گوزل معلم اولان سلیمان
ثانی اوشاقلار ایچون یازیلان درس کتابلاریندا یاخیندان اشتراک
اندیر، او زمان چیخان «دبستان» و «مکتب» آدلی اوشاق
ژورناللاریندا حکایه لر یازیر و مدنیت ساحه سینده وار قوه سی ایله
چالیشیردی. اونون یازدیغی «قورخولی ناغیملار» اوشاقلارین
سئودیگی ان یاخشی اثرلر دندر.

آیرئل انقلابندان سونرا سلیمان ثانی معلمایک و یازیچیلیق
فعالیتنی دوام اندیریر و آذربایجاندا ایلیک سووهت پیئسی اولان
«لاچین یواسی» آدلی اثرینی یازیر انقلاب اونون یارادیچیلیغی
ایچون کنیش امکان یارادیر. او بیر چوخ کیچیک پیئسلر و
حکایه لر یازیر.

سلیمان ثانی ۱۹۲۲-نجی ایلدن ۱۹۳۰-نجی ایله کیمی باکی
سووهتینین عضوی اولموشدر. آذربایجان سووهت یازیچیلاری اتفافی
عضوی اولان سلیمان ثانی ئولنه قدر سووهت یازیچیلاری سیرا-
سیندا چالیشمیشدر.

او، ۱۹۳۹-نجی ایل ۲۹ مارتدا باکیدا ئولموشدر.

احمد و ملکه

قبضین اور تا آبی ایدی . سو بوقدان هامی قاجیب ائولرده کیز-
لنمیشدی . صمدین کلفتی ابستی اوتاقدا سفره نین باشینا جمع
اولوب یشمک ایچون اونی کوزله بیردی . او ایسه او بیر اوتاقدا
ئوز ایشینه مشغول ایدی .

صمد اللی باشیندا صاف اوره گلی ، رحمدل بیر کیشی ایدی .
صمدین کلفتی قوجا آناسیندان ، آروادیندان ، بیر دو ققوز باشیندا
اوغلیندان و بیر بشدی باشیندا قیزیندان عدارت ایدی . صمد ، اوغلی
محمدی ابتدائی شهر مکتبینه او خودوردی و بو ایادن ده قیزی
فاطمه نی شهر قیز مکتبینه وئره میشدی صمد او شاقلار بنین درمارینه
ادب و تابه سینه چوخ فکر وئره ردی .

صمد ایشینی قورتاریب یشمک اوتاغینا گادی . او سفره نین
باشیندا اگله شدی ؛ یشمگه باشلادیلار ، شام قورتاردی . صمدین
خورهک اوستوندن جای ایچمک اعاتی ایدی ، بو وقت کلفتی باکتاب
یا کونده لیک غزنتلردن اوخویاردی .

بودا اولماسایدی کزیم کوردیکی ولایتلردن دانیشاردی . بونه

گورده کوزلیگی کوزینه تاخیب الینه غزنتی کوتورنده هائی
صناکت اولوب اونون دانبشیغینی کوزله بیردی . صمدایسه سسینی
چیخارتمایب ئوز . ئوزینه یاواشجاذان اوخوماغا باشلادی .

فاطمه بو ساکتلیکه دوام ائتمه ییب قوجا نه نه سینه دئدی :

- نه نه ، منه بیر قورخولی ناغیل سویاه .

فاطمه نین قارداشی محمد باجی سیندان بوسوزی ائشبدیب دئدی
- ایندی که قورخولی ناغیل ایستیرسن ؛ بس نیه او گونی
نه نه م مالک محمد بن ناغیلینی سویله بنده « دیو » آدی گمان وقت

آفانین قوجاغینا قیسیلدین ؟

- بوخ ، من چوخ قوخمیردیم ؛ دیبه فاطمه جواب وئردی .

بو حالدا صمد غزنتی یئره قویوب دئدی :

- یاخش قیزم ، بو کنجه نه نه وین عوضینه من سنه بیر قورخولو

ناغیل سویله ره م بوشرطله که ، قورخمایاسان .

- بوخ آنا ، قوخمارام سویله .

صمد چایدان بیرننجه قورتوم ایهچیب باشلادی - قیزیم بیر

واریدی بیر یوخیدی . شرق شمالدا مئشه ایچینده : چای اکناریندا

« تاتارجیق » آدیندا بیر کند واریدی . بو کندین اهلی اکیئچلیک

و چاروادار لایق ایله گذران ائده ردی . قیزیم همین بوناغیل اولونان
 کئنده نورالدین آدیندا بیر کیشی واریدی . بو نورالدینین اون
 یاشیندا احمد آدلی بیر اوغلی ، آلتی یاشیندا ملکه آدلی بیر
 قیزی و خدیجه آدلی بیر آروادی واریدی : نورالدینین صنعتی
 اکیچیچیک ایدی و مال . قارادان آنجاق بیر آتی واریدی . ناغیل
 اولونان زمان بهار و یای قوراقلیق کئچدیگینه کوره او ولایتده
 تاخیل سوسوزلیقدان یانیب تلف اولدی . چوخ چکمدی صیته ،
 اطرافدا آجلیق باشلاندى . پاییزین اولیندن نورالدین آراباسینی
 قوشوب شهره کرایه چیلایکه کئتدی . اورادا قازاندیغی پولینی
 دورت کوندن ، بئش کوندن بیر ائوینه گونده ریردی . کلفتی ده اونینلا
 گذران ائده ردی .

احمد کئنه مکتبینه اوخووردی . آتاسی طرفندن کلن مکتو-
 بلاری آسانجا اوخوبا بیلیردی . بیر نئچه گون بوندان
 اقدم احمد یازیب آتاسیندان ئوزی ایچون بیر باشلیق و باجیسی
 ایچون بهر الجهك ایسته میشدی . هر ایکسی بو شئیلرین تئزجه
 آلینماسینی خواهش ائدیردی . لاکن بئش گون کئچدی ، بیر هفته
 کئچدی ، اون گون کئچدی ، آتالاریندان بیر خبر چیخمادی .

خدیجه برك قوخیمیا دوش-موشدی . ائوده پول و چورك ده
توکنمیشدی .

بیر دفعه ، عزیز بالالاریم سوز وقتینه چکر ، بئله بیر کیئجه ده
قارلی چوغونون شدتلی وقتنده احمد و ماکه آنالارینین یو-
لینلی صبر سیز گوزله یین زمان کیم ایسه قاپینی دوکدی . اوشاقلار
جلد : آتام گلدی ، .. دییه قاپیا طرفه یوگوروشدولارا ما اونون
عرضینه کورکه بورونموش ، اللری الجکلی ، باشی باشلیقلی قو-
نشولاری شهاب الدین ایچری داخل اولدی . او کیشی نورالدنیله
برابر آراباچیاغنا گتمیشدی . بونی گورجک خدیجه نین ارره کینی
قورخی آلدی . اوشاقلار :

- عمی ، بس آتامیز هانی؟ - دییه سوروشدیقلاری وقت اوندان
جواب آلمادیلار . شهاب الدین خدیجه نی پایپرا چاغریب ارینین
آتلی - آرابالی دره یه اوچوب ئولمه کینی خیر وئردی و اونون
جیبیندن چیخان آلتی ماناتی وئریب جاد گئتمدی . خدیجه نین
روحی قاچمیش نطقی توتولموش ایچری گیردی و اوشاقلاریننی با-
غریته باسیب زار - زار آغلادی . بونلارین آه - ناله سی ، بورانین
گورولتولی سسی بیر - بیرنه قاریشمیشدی . بونلار آخردا ساکت

اولدىلار • احمد آناسپندان سوروشدى .

- آنا، بو آجلىق ايلده آتاسيز بيز نىچە دولانا جاغلىق ، آجىندان
ئوله جىك .

- قورخما اوغلوم • بو ساچلار بىمى ساتىمب سىزى آج قويمارام
دېيە خدىجە اوغاونى تسلى وئردى ؛ سونرا هر ايكىسىنى سويوند -
وروب ياتاغا اوزاندىردى ، بىر آزدان سونرا اوشاقلار بوخوبا
گىتدىار . اما او گىچە نى خدىجە صېجە كېمى باتا بىيامدى . فكر
خيالات اونى گوتورموشدى . صاحبسىز آرواد ، بىمى اوشاقلار آجلىق
اياده نىچە دولانسىن ؟

بىر نىچە مدت كىچىدى خدىجە نىن يولى لاپ قورتاردى يواش
يواش ائوشىيارىنى ساتماغا باشلادى خدىجە بىر وقت باخدى
گوردى كە انۇدە ھىچ بىر شىئى قالمايتىدۇر • اوشاقلاردا آجدر •
چورك ايچون ھانسى قونشويانگىتىدىسە الى بوش قابىتىدى چونكە
ھامى بونلار بىن گونوندى ايدى آجىندان زواللى اوشاقلار طاقت و
گوجىدن دوشموشدىار • يازىق خدىجە ، هر بىر دن امىدى كسىداموش
دېزار بىنى قوجا قىلا بىب بىر كىچىدە موميا كېمى اوتورموشدى •
آغلاماقدان گوزلر بىن ياشى دا قوروموشدى •

قیزیم ، آخشام اولدی ، آجیندان ملکه نین قیرمزی یاناقلاری

سارالمیشدی . . .

بیردن فاطمه نوزینی آتاسینین قوجاغینا آتیب دئدی : - آنا

دئمه - دئمه قورخورام .

صمد قیزین باشینی سیغالایاراق دئدی :

- قورخما قیزیم ، دالی یاخشیدر . قولاق آس ، هاردا قالدیم .

هه خدیجه ملکه نی سوبوندوروب یئرہ قوبیدی که ، بلکه یوخویا

کنده ؛ اما یازیق اوشاق راحت اولا بیلمیردی . آخردا خدیجه

نونی ساکت اتمک ایچون دئدی :

- قیزیم ملکه ، گوزلرینی یوموب یات . اوندا کنجه ملک با-

جامیزدان سنه چورک سالار . ملکه گوزلرینی یومدی ، بیر آزادان

سونرا یوخویا گئندی . اما احمد آناسی ایله اویاق قالمیشدی .

کنجه دن خیلی کنچمیش باجادان گومبواتی ایله بیر شئی ایچری

حوشدی . آنا واوغول دیکسینمیش آیاغا قالخدیلار که ، گورسونلر

او دوشن نه در . گوردیلر که ، آغزی باغلی بیر توربادر . خدیجه

الی اسه - اسه توربانین آغزینی آچدی . گوردولر که ، ایچی چورک

یئمیش ، جوجه ، یومورتا و غیره یئملی شئی لرله دولیدر . بونی

گورچك احمد دندی

- آنا گوردینمی ملک باجامیزدان بیزه چورهك سالدی *

خدیجه حیرتده قالیب جواب وئره بیلمه دی . بو حالدا توربانی
بوشالدا ندا ایچیندن کاغذا بو کولموش بیر یوموری شنی ده چیخدی .
آچاندا گوردولر که ، هامیسی قیزیل پولدر . بونی گورنده آنا و
اوغول داهادا آرتیق تعجب ائتدیلر . بو حالدا احمدین کوزینه
پول بو کولموش کاغذا یازی ساتاشدی .

- آنا بورادا یازی وار . قوی گورهك نه دره . دییه احمد کاغذی

او خودی .

« قیزیم ملکه ، من بیر قوجا سیاحام . یولدا ائوینیزین یاوو-
غیندا فایتونومون چرخی اوخدان چیخدی . اونى سالینجان من
ایسته دیم که ، سیزده بیر آز قیزینیب راحت اولیم . قایمییا گلدی کده
آنان دندیکی سوزاری ائشیتدیم . گری قاییدی بوشیئلری و بولی
سین ایچون حاضر ائتدیم و تازادان کلیب باجانیزدان آتدیم .
یاشا قیزیم ، یاشا ، من قوجا بابانی دا یاددان چیخارتما . خدا
حافظ . سیاح جمال الدین »

بو حالدا ملکه اویانیب دندی :

- آنا ملك باجاميزدان چوروك سالدېمى .

- بلى قيزيم؛ آنجاق ملك بوخ ، بابان جمال الدين ، - ديمه .

خديجه ملكه نين قاباغينى يئمىلى شئيلرله دولدوردى ، او گئجه سى .

ايكى بالا بىر آنا شادليقلاريندان يلمير ديلر كه نه ائتسېنار .

آخر دا هامى شادو خرم بيمخليب ياتديلار . ايندى سيزده عزيز

بالالاريم دورون ياتين سحر درسه گئده جكسيز ، بو سوزارله سهد .

سوزبني تمام ائتمدى .

عبدالله شایق

طالب زاده

۱۸۸۲

عبدالله شایق مصطفی اوغلی طالب زاده، آذربایجان اوشاقلارینین
چوخ سئودبکی یازیچیلارداندر. شایقین کیچیک حکایه لری، شعرلری
ودراملارینی اوشاقلار طرفندن سنویله - سنویله اوخونور .

شایق، ۱۸۸۲: نجی ایله تیفلیس شهرینده دوغولموشدر .

ایلك تحصیلینی اورادا آلمیشدر. او، ابتدائی مکتبده هامیدان

تربیه لی وچوخ چالیشان بیر طلبه اولموشدر . او در که

معلملر و بولداشلاری اونی چوخ سنوبرلریش . شایق ابتدائی

مکتبده او خودیغی زمان ادبیات ایله مشغول او نورموش ، روس دیلینده
او خودیغی کچیک منظومه لری آذربایجان دیلینه چئوریب نوز
بولد اشلاریفا او خوبارمیش .

مکتبی قورناردیقدا سف سونرا شایق آناسی ایله خراساندا
گندير . بورادا ۵ ایل یاشاییر ، بیلیگنی آرتیرماغا چالیشیر شایق
خراساندا فارس دیلینی مکمل ئو گره نیر . فارس دیلینده یازمیش
مشهور شاعر لرین اثر لرینی او خویرور

۱۹۰۲ - نجی ایله شایق تیغلیسه قایدیر ، او بورادا چالیشماغا
باشلاییر ، بو زمان تزار حکومتی اوندان شبیه لیر . دوستلاری
شایقی مسئله دن خیردار ائدیر لر . او تیغلیسدن باکییه کوچور
۱۹۰۳ - نجی ایلدن شایق باکیدا معلم لیک ائدیر . او اوتوز
یئددی ایلدیر که معلمر . شایقین بو معلم لیک فعالیتی یالنیز
انقلابدان سونرا سووهت حکومتی دورینده قیمتلندریلمیشدر .
۱۹۲۳ - نجی ایله اونون ۲۰ ایلیک جشنی کئچیر یلمیشدر .
شایقین اثر لری ۱۹۰۳ - نجی ایلدن مطبوعاتدا چاپ اولونماغا
باشلاییر . بو زمان شایق کهنه شعر فورماسی اولان غزل
فورماسیندا اثر لری یازادیر .

۱۹۰۵ - نجی ایل انقلابین شایقه بویوک تاثیر ی اولور . شایق

آزادلیق حرکتینین باشلانديغي بير زماندا نوز شعرلری ایله بو
حرکتی آلفیشلايير .

قهرمان بزکی زحمتکشلی آياردیغی انقلابی مبارزه شایقه
آزادلیغا ، انسانلارین قارداشلیغینا محبت اویادیر .

عبداله شایق آرزولادیغی آزادلیغی ، خلقین خوشبخت و مدنی
باشلیشیتی گوره بیان خوشبخت یازیبچیلاندیر . او ، آذربایجان
زحمتکشلرینین . یاراتدیغی انقلابی بویوک سوووت عائله سینده
خلقلربن قارداشلیغنی گوردی . اودرکه ، شایقین یارادیجیلیغی
بیر دونوش علمه گلدی . او کئچمهش امیدسیزایکدن آریلدی .
شایق بوگون یارادیجیلیغنی دوام ائتدیریر . خلقین مدنی
خوشبخت یاشاماسی اوننی سئویندیرر ، روحلاندیرر . اونون
« خاسای » آدلی بیئسی سوووت اوشاقلارینین سئودیکلی
اثرلرندیر .

۱۹۴۰ - نجی ایاده عبداله شایقه آذربایجان س س ر

افکدار اینجه صنعت خادمی آدی وئرلمیشدر .

* * *

مکتوب یتیمشدی .

قیشین دوندوروجی بیرگونئی ایدی . سو بوق قلنج کیمی
 گسیردی گوپلر باسلی آداملار کیمی قارا چارشاها بورونموش ،
 داغلار کولرده آغ کفنله نورتولموشدی . کوچه لرده کوما -
 کوما دوران قارلار اوزه رینده قارغلار قورخاق باخیشلارلا
 گزینیردی . قلین یالتولی ، باشلاری ، آیاقلاری نورتولی
 آداملار ، بزه کلی وایستی اوتاقلاردان چیخیب بیگدا یا فایتونلار
 ایچینده راحت - راحت کوچه لردن کئچر دیلر . بو دوندوروجی
 قیش ، بو یاندرجی شاخقا اوللار ایچون اگلمجه دن باشقا بیر
 شئی دگیلدی .

دنیا دا بونون بدبختلیک و فلاکت آنجاق انسانلایغین بوخسول
 نهمنه نصیب ایمیش ؟

قربان ، شیطان بازار اوجوندا مکتوب یازان همشهرایسی
 ملا فرضعلین یانیندا اوتورموش . سو بوقدان اللری ، اوزی
 یوزارمش ، بیر الی ایله کهنه ی بیر تیق یالتارنین آچیق یاخاسینی

نوتلراق او بیرری الی ایله ده آباتلارینا یوزکیمی یاپیشان لیرتبق؛
چوستونین قارینی تمیزلیه - تمیزلیه :

- ملا، منه بیر مکتوب یازا؛ بیلیرسن که، هر ایل سنه نه
قدر خییر وئریرم. وطندن کلنی بیر ایل اولمادی، بونونلاسنه
بش مکتوب یازدیریرام، - دندی.

ملا فرضعلی سویوقدان دونموش اللرینی او ووشدوردی
اسنیه - اسنیه بیر کاغذ پارچاسینی دیزی اوز، رینه آلاراق :

- همشهری، نه یازیلماق، سویله ! - دندی.

قربان؛ ملا فرضعلیه بیر آزدا یاخینلاشدی. کیزلین بیر
سوز سویله برمیش کیمی فیسلدا یاراق :

- ملا، اولجه مندن اوشاقلارین آناسینا سلام یاز، - دندی -
یاز که، آنا خانمین، ممیشین گوزلریندن منیم عوضمدک
توبسون واونلاردان کوز قولاق اولسون. سونرا یاز که، من ده
شکر آلاها، ساق و سلامتم. غلامرضا ایله سیزه اون بش
هانات گونده ردیم. بایرام آغزی ینه گوندره جکم؛ اوشاقلار
کورلوق چکمه سینلر؛ نوزومده یازین آخر آیلاریندا کله جکم.
ملا فرضعلی قلمی مرکبه باتیریب یازماق ایسته دی. مرکب

قاتی اولدیغیندن یازمادی . ملا آغزین سوبوندان بیر دامچی
داواتا دامیزدیریب قاریشدیردقدان سونرا یازماغا باشلادی .
قربان دوشی آچیق آرخالیقینین و کوینگینین آراسندان
گورونن ، سویوقدان تیکان کیمی دیم - دیک دوران توکلرینی
آرخالیقینین یاخالیقی ایله برک - برک نورترهک سوموکلرینه قدر
ایشله بن سویوقدان بیر یوماق کوی بوزوشدیگدن سونرا
دندی :

ملا عمی ، یامان آدامین قویوسیندا ایشله بیرم . قوی ایندی
دوقسان آرشین آشاغی ائلمیشنه قدر بالواریریق : « آی آغا !
حقیقیمیزی بیر قدر آرتیر ، چرنکه آشاغیبا گئتمک چوخ
چتیندر . مازوت قازین قوخوسیندان نئس تیخانیر . « ظالم اوغلی
راضی اولمور . اولکی شرطیمیزله قازاجاقسنیز . یوخسا حقیقیمی
وئریمه جگم دئیر . ملا بورادا پول قازانماق چوخ چتیندر . سنبن
پیشن باخشیدر - گونده بش . اون مکتوب ، دورت بش دعا
یازسان یشتیشیر . آلاهورکت وئرسین . داها نه ایسته بیرسن ؟
ملا فرضعلی قلمدانا قویدی ، دیوارین کنجندن ایکی
بارماغی آراسیندا بیر قدر تورپاق آلیب مکتوبون اوستینه سیرهک

قورودا - قورودا جواب وئردى :

- همشهرى، اوزاقدان دو گوش انسانا آسان كلير . منيم
صنعتيم بياديكيين قدرده آسان دگيل . قيش ، ياز كوچه باشيندا
مشتري يولى كوزاه مكدن انسانين كوزارينه قارازليق چو كور .
ائله گون اولور كه ، بير نفرده مشتري گلدير .

ملا ، عباسينا برك سربلد بفيندان سونرا مكتوبى قربانا
او خودى ، قربان ملانين آغز يندان چيخان كله لارى بيه جكميش
كىمى ، آغز ينى آچميش ، باشدان - آياغا قولاق آساراق ،
دقتله اونى دينه دى . سونرا كوزار بنده سئوينج قيغيل جيميلارى
او چوشاراق :

- ملا ، غلام حسينه ده سلام ياز ، - دئدى - ياز كه ، من
كلينجه اوشاقلار دان كوز - قولاق اولسون و مكتوبدا بازيب
گوسترسين كه ، بيزيم قيزيل اينك دورورمى ؟ كور يايينى ساتماميش
كه ؟ بيرده ياز كه . گلنده آنا خانما ، هميشه قيرمىزى گللى
كيچيك دستمال كتيره جگم .

ملا فرضعلى مکتوبى يازيب بيتيردن سونرا ، بو كوب پاكئته
قويدى و اوزونى قربانا توتوب :

همشهري ، اوزى كېمېن آدېنا اولاجاق ؟ - دېمە سوروشدى .
 قربان الې اېلە بويونى اوويشدىرا - اوويشدىرا :
 - ھە ، مالا يازكە ! قربانين اوشاقلارينىن آناسينا يېتىشەك
 - مالا ياكى تېن اوزونى يازىب قربانا اوپاتدى . قربان
 ھىكئوبى آلب سئويىچك ايكي الې آراسيندا ذقتلە باخديقدان
 سونراقوبىنا قويماق ايستەدى . مەكتوب اليندىن يىرەدوشدى .
 ھىكئوبى تىز كوتوردى . اويان بويانين تەزلەيىب يىتىدىن فوينىنا
 قويدى . كېسە سىنى چىخارباب ايكي شاھى ملانين اوو جىنا
 سىخاراق :- آل همشهري ، بايرام آغزى يەنە مەكتوب يازدىراجاغام
 جىندن سە چوخ خىر يىتىشەك .
 - دىيىب قالخدى .

قربان الې اېلە قوينونداكى مەكتوبى برك توتاراق يىرىدى .
 بىر آن اول همشهريسى غلامرضائين منزىلەنە كىتىپ ھم
 مەكتوبى اونا وتىرك ، ھم دە دىلجوابى بىر - ايكي سوز سقارش
 «ئىمك ايستە بىردى . بولدا يىرىبەر كىن دوشونىردى : خوشبخت آدم
 كفايت قدر بول توپلامىش ، كىتىپ اوشاقلارينىن قوشاچاق ، اوخ
 چىر آي سونرا او يىرلەر نە قدر كوزل اولاجاق . دوزلر ، داغلار

یاماجلار زهر دخالیلارلا دوشه نه جک، چیچک کار آماجاق، آقاجلار
 یاریقلاناجاق، بهار اتلیجیاری اولان قارلقوش، سیفر چین و
 لیتلک سورولری دونیب یووالارینی نیکه جک؛ شعر و آختم دادلی
 دادلی نغمه لرله روحلاری، اوره کلری اوخشیاجاق، هر یئرده
 اکین و بوستان ایشله ری باشلاناجاق، بالیقچیلار چایلاردان و گولار-
 دن بالیق اوولایاجاق، آه منی بو گوزه لیکاره، اوشاقلاریما حسرت
 قویان یوخسوللوق» دبیله سیز یلدادی. بوسیز یانتی قلبین ان درین
 گوشه سیندن ائله برک قویدی که بوتون وجودی تیترده دی. ایچینده
 ازبجی و آجی بیر عذاب دویدی، سینیرلاری گریلدی. قلبی بیر
 آن دوردی. آرتیق دیزلرینده طاقت، وجودیندا قوت قالمامیشدی
 بیردن. بیر آیققلاری آلتندا خیشیلدایان بوزلار اوزه رینده اوزو-
 قویلی دوشدی. اللری، آیققلاری قانلار ایچینده، تولکین و بیحال
 باشینی قالدیردی. قاباغیندان تونایکی یاریب کنچن فایتونلاری،
 ایستی پالتارلی، شن اوزلی انسانلاری اوداشغین حیات صحنه سینلی
 آجی و نفرتلی باخیشلارلا سوزدی؛ اختیارسیز اولاراق سولوق
 دوداقلایاندان بوتون عذاب و غم لرینه ترجمان اولان بیر «اوف»
 اوچدی توزینی دوغر و اداراق؛ دوشدبگی یئردن فالخدی. ناز

اینی قویونونا سوخدی و مکتونی یانیق اوره کی اوزه زینه سیخاراق
یتریدی . بیر آز سونرا هم شهر یلیسی غلامر ضاین منز یلینه یئتیشدی
قلای باغلی ایدی : غمگین و فکرلی بیر حالدا دوندی . قاریشقا
کیمی قاینانشان فعله ارایچینده سر سری کیمی دولاشار کن هم شهر یلیسی
صفدری کوردی .

اونایا یاخینلاشاراق احوال سوروشدی . غلامر صا شهره
گتتمیش ایش ، قربان صندره یالواردی که غلامر صا گلینجه ،
منیم گلدی کیمی اونایا سویله و دی که ، «نی کورمه مبش گتشمه سین
امانتیم ده دلجوابی سفارشیمده وار .
بونوی دئییب منز یلینه قایتدی .

* * *

- نامردلر ، آجاقلار نه قدر که : قویودونه اشمه میشدی من
عاش ایدیم اونلار قویروق . هر طرفه دونسم اونلاردا اوسمه سورو-
نوردی . ایندی که قویودر ینله شمش منه باش اولماق ایسته بیرلر
هرگون تازا بیر «اولتیماتوم» وئرلر . قویو در ینله شمش ،
تولوم ایاغی وار . داما بیلمیرم نه . . . نه . . .
دیبه هر گون ینی شرطلر قویورلار . تقو ، سیزین کمی انصافسیز

آداملار • سیزه قیرمانج لازمدر، قیرمانج • تانری وئردی وصف
چکدیکلری تورپاغی بوشالیدیپ یئئیدن دولی قویویا بوراخذ-
یقدان سونرا، تانری وئردی :

- آی آقا • بیزینه قوروغوق - دئدی • بیلیرسن که قویونون
ایندی چتین وقتیدر • اثرها کیمی آغزینی آجیب قربان لیسته ییز
صفر، یولداشی تاری وئردینین سؤزونی کسدى والی ایله گوز
ایشله دیگی سیرا سئرا دوزولن نفت بوروقلارینا اشاره ائدرک
علاوه ائتدی :

باخ، بوئئرلرین هر گوشه سینه آياق باسسان، هراووج
تورپاغینا قازما ویرسان، فعله سوموگو گوره رسن، فعله
فریادی ائشیدرسن، هواوجا ائولر، ایستی اوتاقلاردا مینلرجه
ناز و نعمت ایچینده یاشایان ...
حاجی قلی، صفرین سؤزینی کسید آياقلارینی یئره چیرپاراق
باغیرا - باغیرا :

جانین چیخسین - دئدی • - پول قازانماق آساندرمی ؟
سیز جانیزدان کچیرسنیز، بیزده اتک - اتک پولوموزدان •
- صفر - صفر قربان ایپی گره دیر •

صفر وتاری وئردی تئز قویونون آغزینا قاجیب باشلارینی
 آشاغی تیکهرهك باخیرکن قویو ایچینده پارتلایان قازین
 گورولتوسیندان دیسکینیب چکیلدی لر • هر ایکسی هیجانلی بیر
 سسله :! الله ئوزی باغیشلا سین ، قربان دابئله گئتدی، دئدی
 حاجی قلی بیر شئی ائشیتمه میش کیمی قورخا - قورخا قویو-
 نون آغزینا گلدی واحتیاطلا قویونون یانیندا اوزانیب
 دقتله باخدی، بیردن بیره گؤزلرینده، اوزونده داشغین بیر
 سئوینج قینغیلجیماری ، دونا قلاریندا شادلیغی آندیران
 گولوشگؤر ووندوگی حالدا اوجا سسله :
 - چشمه نین باشی آچیلمیشدره ، یا واش - یا واش نفت
 قایناییر - دئدی •

تانی وئردی سویوق بیر طورله :

- حاجی ، قربانین میتی قویودا قالاجاقمی ؟ دییه سوروشدی
 بوسؤ زدن حاجی قلی دادلی یوخوسوندان او یانمیش کیمی اولدی
 گؤز قاپاقلاری ایری - ایری آچیلدی • کیسه سیندن ایکی
 ایگرمی بئشلیك چیخاریب :
 - کیم بوایمی ائدرسه ، بواللی مانا تا ونیندر - دئدی •

تائری وئردی :

- وئر منه بیرری ئولمسه ، بیرری دیریلمز . اونو راحتجا

قویه تین بیر طرفنده بئرینه تسلیم ائدهرم .

- دایه حاجی قلی ایله قویونین آغزینا یازاشدی . نقتمین

قایناییب قالخنیغینی کورونجه :

- یازیق قربان قیرینی ئوز الی ایله قازمیش ، نه ائتملی ،

بونین دا نصیبی بولمیش ؛ - دئدی سونرا بیر اووجینا سیخمیش

اولدیتی پوللا بیرده حاجیبا باخدی .

حاجی اونین فکرینی درحال آنلادی :

- او اللی مانات سیزیندر ، بولوشون . آنجاق بواشی آغز نردان

قاجیر ماین ، دئدی . صفر :

- پالتاری نه اولاجاق ؛ - دایه سوروشدی .

حاجی الینی اونین چینینه قویاراق دادلی بیردیلله :

اوغولوم اونی دا بورالاردا بیر یئر قازیب باسدیرین - دئدی .

ضفرله تائری وئردی قربانین پالتارینی چیخاریب کوتورور کن

آراسیندان یئر . بیر مکتوب دوشدی . مکتوبین پاکتتی

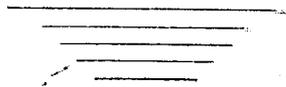
اوزرینده :

«بو مکتوب ئېشىمدا ئاشاقلارنىڭ ئاناسىنا يېتىشىك» چىمەن.

سى يازىلمىشىدى .

سەرلە ئالدى، ئۆردى بىر مەت مەكتوبى آجى باخىشلارلا

سوزەرك: «يازىق قىرمان مەكتوب يېتىشىمدى» - دېيە سىز يىلدا دىلار .

محمدلو عباسی

محمد ، رضازاده محمدلو عباسی ۱۲۹۴ نجفی ایل شمسیده تبریزین

اوجان - عباس محالیندا آنادان اواموشدر.

محمدلو، اورون مدنلی مطالعه لرودربن علمی - اجتماعی تدقیقات

سابه سینده ، ینی و مترقی دنیاگوروشلر واجتماعی فلسفی - علملر

ایله تانیس اولوب ایران و آذربایجاندا اولنلارین انتشارینا چالشمشدر.

شهریور حادثه سیندن سونرا جنوبی آذربایجاندا ملی شعورین

قوللمه سیله نوز ادبی علمی بیلگیلرین استفاده ائدن تبریز ادبیات -

- شناسلاری ایچریسنده محمدلو عباسی خصوصی بیر یئر توتور .
تبریزده آذربایجان وفارس دیاینده نشر اولونان بوتوق روزنامه
لرده ومجمله ارده : آذربایجان ، فریاد ، خاورنو ، شفق مطبوعات ،
شفق ، ینی شرق ، آذربایجان ژورنالی وسایره ده اونین امضاسینا
راست کلمک اولار .

او "نوزینه مخصوص بیر اساو بلا آذربایجان خاقنین ان قدیم
کئچمیشندن باشلامش تابوگونکی حیانتنا قدر کئچیرمیش اولدینی
شانای یولا بیر یازیچی نظریله باخار ، خاقده ملی شعورین اویانما-
سینا و ملی افتخار حسنبن بوکسامه سینه کوهک ائدن موضوعلاری
سئچهر و قیسا کتاهوی . عامی مقاله لر بازار .

ایستر آذربایجان خاقنین تاریخی آبنه لرینه ، ایستر سه ده
آذربایجانین ادبی تاریخی سیمالارینا ، ستارخان دوری مطبوعاتنا
اونین حصر ایتمدیگی مقاله لر : نوز ادبی .. تاریخی کئچمیشینی
ئوگره مک ایشینده آذربایجان خاقنه بو یوک منفعت وئر میشدر .
بشریتین غدار دشمنی .. فاشیزم ، دنیا مدنیتنی تهدید ایتمگه
باشلاماقدان محمد او عباسی دائوز وطنینن قاباقچیل آداملاری ایاه
بیر سیر اداضد فاشیزمت بیره واقع توتورق نوز آتشین قامینی فاشیزم عامینه

چئویر همیشه ، اولانلارجا ضد فاشیست مقاله‌لری ایله بیر سیرادا > ضد فاشیست ادبیات > ، > ۲۰ نچی عصرین واندالیزی > ، > هیتلر اسلامیتمین دشمنیدر > و سائره اثرلرینی یازمیشدی .

ادبی ایشاریاه بیر سیرادا محمدلو عباسینین اجتماعی - فلسفی فعالیتی ده دفته شایاندر . او ، ینی دنیا کوروشاری ضابیلاریمیزا چاتدیران بیر سیرا عامی فلسفی کتابلاردا ترجمه و تالیف ائتمیشدر . یازبیچینایق فعالیتی ایاه بیر سیرادا محمدلو عباسینین اجتماعی فعالیتی ده نظر دقتی جاب ائدیر . تبریزده ایلك > آذربایجان کارگر - یارینن مرکزی اتحادیه سی > ، > سووهت اتفاقی ایاه مدنی رابطه جمعیتی > شعبه سی ، > شاعرلر مجلسی > ، > سووهت آذربایجانی دوستلاری جمعیتی > و سائر اجتماعی .. مدنی تشکبلانلارین یارانماسیندا انا او فعال اشتراك ائدن موسسار سیراسندا اولمیشدر . تبریز اجتماعی باونین بیر نتیجه تاریخی - علمی معروضه سنی دیناه میشدر .

بو یوک آذربایجان خالقین تکامل و ترقیبی عشقیاه اوره گی چرپنان محمدلو حال حاضر دای حکومتین ادبی .. اجتماعی ایشلرینده یاخیندان اشتراك ائدیر . او مای حکومتین مرامنامه سنین سیاسی ماده سی اولان آنا دیانین ترویجینده ، آذربایجان دیلینده

درس کتابلارنین فوق العاده سرعتاه تألیف و انتشاری ایشینده
فداکارایقلا جالیشماقدادر .

محمدلونین بیر سیرا ادبی - اجتماعی داستانلاریدا واردر. بیز
بورادالارنون « قیزیل شعله لر » آدلی اثرین « خاطره لریم » کتابیندان
نقل ائدیریک .

قیزیل شعاہ لری

❖ ۱ ❖

کنجه ابدی ، ظلمت هریشری بوروموشدی . فارستارخان خیابانن بو -
سیموتون فورتموشدی . قیش فصلنده یاہراقلاری خزانہ اوغرامش
آغا جالارین چیللق بـوداقلاری ، ضعیف انلکتریک چراغلاری
آلتندا گوموش شاخہار کیمی گورونمکده ایدی . ساعت هله
یئندی اولمامیشدی کہ خیاباندا چوخ آز آداماراسیت کاتک
اولاردی . تکہ - توك - کوزہ چاربان پالتوای وابستی کئیملیار
یاخالارنی قالدرمیش ، شالارنی بوروموش حالدا گزمکده ایدبار
بیر چوق یالین قات کئیملیش دیشاری تیتره ییب قیش پالتاری تایه
بیلمه یهن فقیر - فقرادا سوغوغن ضربیندن سرعتله یورویوب نوز
کومالارینا کیرمکه تله سیردبار .

من دوستوم... ایله سردار (گلستان) باغنن قایسنا باخینلاشاندا گنجن
خیره قالسن دئییب انوه کتتمک ایسته بیردیم کہ پیر حادنه منه مانع اولدی
داریوش پادشاهین مجسمه سی آلتندا اون - اون بئش نفر
جیر - جیندرلی آباق یالین ، باش آچیق اوشاق یغیشیب هاموسی

۱۹۱۸-۱۹۱۹ - ویلندیا - ویدلندیا کجیل قایمسینا، قبرستان طرف
 یونولمکده ایدیلر . بونلارین جمع اولوب مستقیم بیر هدفه دوغر
 حرکت ائتمه لری منی مرقاندریب دالارینجا سورومکه باشلادی
 بنددی سککیز یا شیندا اولان بومعصوملارین منظره شی کوزلری
 باشا ریب حساس اوره کلری داغلا بیردی . اوشاقلارین آیلارلا بوبو -
 نما اییب گون آلتندا قیور یلمیش ساچلاری قارلا نور تولمشیدی . اونلار یالین
 بووزاریب قارالمیش ال آیاقلارلا انساندان داها آرتیق بیر حیوانا
 اوخشا ییردی لار . تیریز کجه لرینین پاندیر چی ساختاسی اونلاری
 شاللاخلما قدا ایدی . اونلار سرعتله بوکوروردیلر . من ایسه
 اونلارین هارایا پناه آیارا جاقلارینی بولمک ایچون تله سیردیم .
 بیر نچه دقیقه دن سونرا ، زوالله ، یتملرین گلستان باغین
 شرق طرفینه ، شاپور پادشاهین همکلی قارشیسیندا کی کجه کجیل
 قدرستانی (۱) کوللو کینه یونولدی کلرین گوردوم اونلار امانسیر ساختان
 تازمانه لر یقندن بیر اوچورولوب داغلا مییش اولیلر مغاره سینه پناه آ یاریردی لار
 من ده اونلارین آردینجا مغاره به کیریب بومراقلی معمانین حلینه .

۱۹۱۸-۱۹۱۹ - ویلندیا کجیل قایمسینا، قبرستان طرف

جنین بوبوک عمارتی بنا ائدی لیر .

منتظر اولدوم. اوشاقاقدان احمد آدلی بیر یسی فورا کبریته چکیب مفره نی
ایشیتا اندردی. زواللی یتیمار، اتلری چور و بو بیتور باغاتا قاریشمیش نولیلر
سومو گوندن دوزلتدی کلاری «سندلارین» اوزه ربنده اوتوردیلار.
قیسا بویلی قارا گوزلی احمد گوندوز یغیب کتیر دیکی
چور - چویلردن دوزه لتدیگی تونقالی سرعتله یاند بریب آلاولا -
ندیردی. قیزیل شعله لر یئر آلتی دخمه نی ایشیتلاندیردی. فوریتله
هامو تونقالین دوره سینه یغیشیب دونموش آل آیه قلدرین ایسیند بریب
عالو - یلو دوزه لتدیلر.

من ده احمد بن یانینا سیخیلیب بیر طهر نوزومی اونلارین
جرکه سینه داخل اتمک ایستدیم. صاحبسیرار مشایز -
مهربانلیق و محبت گوستریب منه یئر وئردیلر.

منیم ایستی کییملی اولماغیما باخما یاراق علو - باو منه چوق
شیرین گلدی. بورادا حکم سورهن مثلشیز صمیمیت، صداقت و
قارداشلیق روحی منی درین دوینغولارا دالندیردی. بورادا احمد
ایله آرام، حسن ایله هوسپ بیر - بیریندن فرقله نیردی. مسلمان
ارمنی هر ایکسی بیر اییدی؛ انسانلیق، قارداشلیق و امکداشلیق
حساری تام معناسیله دخمه ده حکم سورمکده اییدی. محمود

ایشله بیرسه محمدده جالی شیر . هامو ایشله بیر هامو بیجیر
بشر جمعیتنی ساینیز . حسابینز فلنا کثاره اوغرادان منتغوراق ،
استعمار ، آقالیق ، نوکر چیلیک وسایر چیز کین ایشلر بو کیچیک
و مهربان جمعیتده نظره چارینه رادی .

نهایت بیر طهر حیرت دالغالاریندان ئوزومی قورتاریب
اونلارلا صحیته گیریشدیم . هیچ وقت حیاتلاریندا تصادف ائتمه
دیگریری بیر همدردین تلاماسی و دردارینه شریک اولماسی ، اونلاری
ستویندیردی .

بازیقلارین هر هسی بیر جور ، ئوز فاجعه لی کئیجه میشینى نقل
الذیب « بخت و طالعین » ائمدی قارشیلاریندا قویندوغو مستکین ،
چرکین و دوزولمه ز بیر زندگانایه قدان شکایتانیز دیار .
لیکن من صحیته گیریشیب اوشاق دیایمه اونلارین
بدبختلیکلرینه باعث اولان سییلاری سایب ایله پریالیستیرین مستغوره چیلیک
سیاستارینین دوام و بقاسی سایه سینده ئولکده حکم سورون
حقوقسیزلیق ، قانونسوزلیق ، زباکارلیق ، شارلانالیق ، موهومات ،
خرافات و سایرهنی جزواللی صاحبسینار شرح ائتدیم ، اونلار آیدت
ینجاسنا دوشوندیلر که ، « طالع و بخت بوش » بیرشندر ، حیاتدا
هر بیر حادثه حقیقی و واقعی دلتاردن آسیلیدر . اونلارا آذربایجان

دموقراتلارینین آزادلیق یولوندا و جامعه نین خوشبختلیگی اوغرلندا
 مبارزه لرین و یاخین گله جکده حق یولوندا اولان بو تاریخی مبارزه
 لرین قلمی موقیعتنی مزده و قزدیم ، تئزلیکده صاحبسز لر صاحب
 تاپیب اولنلارین آذربایجان خاقی طرفندن یارادلاجا قما ی حکومت
 واسطه سیاه تریبه و اداره اندیاه جکلرینی اینانیدریم. بو یوک آذربایجان
 خاقه زین عصر لر یوبی نوز آزادلیق واسطه لالتی یولوندا آ یاردیغی امانسیر
 مبارزه لری نهایت آزادلیق پر یسینی آغوشلارینا آلما لارین سو یاه دیم .
 تاریخی دوره لرده آزادلق یولوندا وطن یولوندا خاقه زین مشاسیر
 میجاهده لرین و نهایت موقیعتارین بیر چوخ شاهدلار و جهانشمول
 شهرت صاحبی اولان تاریخی - اجتماعی سیمالارین تذکریاه بیان
 ائتدیم .

بو موقعه اوشاقلارین کوزارینده پارلایان امید نوری و حیات
 عشق یثر آلتی مفارده کی آلاوین قیزیل شعا لرینه اوستون
 گامکده ایدی. من اوشاقلار دین آیریاب ایوه کئشمک ایسته دیکده
 قولتوغیمدا اولان خرما پاکتینی کیچیک بیر نجه کیمی تازا دوستلاریم
 تقدیم ائتدیم و یاخین گله جکده اونلاری خوشبخت بیر حیاتدا
 قارشیا یا جغیما قوما امید ائدیپ و داعلاشدیم .

کونشین آل شفقاری قوجا تبریز شهرنشین شرقینده اولان
 «ساری داغین» قاهسین سون شماعلاری ایله قیزارتمیشدی . بیزی
 آباران گوزل فایتونون کهر آتاری سرعته «شاه کولی» به طرف
 یورو یوردیار . سالارهای باقر خان خیابانین آرخلاریندا شاققاتی
 ایله آخان سولارین سس و همین خیابانین کناریندا سیر ایله دوزولموش
 یام .. باشلی آغا جلارین زمره یاریاقلارینین زمزمه سی بیزیم
 گوزوقولاقلاریمیزی نوازش ائدیردی . «قزوبنی» توخوجی کارخاناسیندان
 آز اوزاقلاشیم «زنجر» دن کئچرکن خیابانین سول الینده واقع
 « اوزه رینده » تربیت ائوی « یاز یامیش بو بوک بیر عمارتین منظره سی
 منیم دقتی جاب ائدی . بورا آذربایجان های حکومتی طرفندن
 صاحبسیز و یتیم اوشاقلار ایچون تهیه اولونموش نتیجه بوز تخته خوابلی
 تربیت ائوی ایدی . کئچمیش دورده ، شوم سیاستلر نتیجه سینده عمارتاری
 خرابه زاره دونوب اهالیسی وار .. یوخدان چیخیب خلقی بوتون معاصرو
 مدنی نعمتلردن محروم قالمیش آذربایجاندا ، ائمدی های حکومت طرفندن
 بیله بیر اجتماعی موسسه نین وجوده گامه سی اولدیقجا
 اهمیتلی ایدی . بورا ، کئچمیش دورده بوتون ایراندا
 حاکم اولان کهنه اجتماعی و سیاسی قورولوش نتیجه سینده

تصمیمات و سفارشات اوغرامیش موسوم آذربایجانلی بالالارین
نجاتی ایچرن آذربایجان دموقرات فرقه سی قوردوغی ملی حکومت طرفندن
یارادامش یناهکاه ایدی

بورادا آذربایجان ملی حکومتی طرفندن بوزلرجه - کوچه
ارده قالیش یتیم ، سفیلو صاحبسزلره استراحت و تربیت
وسایلی برپا اندیامیشدی و بودا آذربایجان ملی نهضتین قیسمتا
بیر مدته باراندغی خارقه اردن و قهرمان خانقه بوزین وجوده
کتیر دیک ساییز حسابسز اجتماعی موسسه اردن بیر ایدی .

من ، بنانین داخلی تشکیلاتی و « تربیت ائوینده » ساخلانیلان
اوشاقلارین وضعیتی ایله یاحیندان تانیش اولماق مقصدیله بنایه
کیدیم . البته هر بیر آذربایجانله وطنداش ، نوز وطنینده وجوده
کلن ینی-ینی اجتماعی و ملی اصلاحات و آثار لا فرخلنیر . من ده بویوک
تاریخی کتچمیشی وجهان شمول شهرتای مدنی اولان وطنیم آذربایجانین
چوچکنمه سیندن ، اهلین سعادته سوق ائتدیر یامه سیندن نهایت
حلمیزین معاصر مدنیت عالمینه دوغرو سرعتله ایره یامه سیندن
فرخلنیر دیم و بو بویوک اجتماعی بنانین تأسیسینه چوخلی اهمیت
قایل ایدیم .

« تربیت ائوی » نین مدیریتی ایله کوروشوب بنانین ایچریسینه

داخل ارلار کن ارجا ووفالی سلام سسی نیم نوجو بیی خصر میوه جلب
آنتدی بوسس نیم قولوغما تماش کادی . سلام وهرن - قیشدا کچیل
قبرستاندا بئر آلتی مناره ده کوردور کوم قیسا بوی قترا کوز
احمد ایدی .

احمد هنلیز بیر سنوینج ایله منی قارشیلاییب آذربایجان
دهوقرات فرقه سننن یاراتدیغی آزادلیق حرکاتی سایه سینده ،
توزی ویولداشلار نین آغ گوه چیخمالارین سویله ییب اوزون اوزادی شرح
وئریدی . احمد آذربایجان ملی حکومتین « تربیت انوی » نده
یاراتدیغی تعلیم و تربیه وساهلیندن ، یشاک و استراحت شوایطندن
گیش معاومات وئریدی و نهایت ملی حکومتین قایغوسی سایه
سینده یاخین کله جکده جامه ده خوشبخت حیانا چاتا جاقلارینی
سویله دی .

احمد ویولداشلاری داها صاحبسیزد کیلار و اونلار داها جامه ده
نین انکلی یوخ بلکه فایدالی عضولاری اولماق عرفه سینده دیرلر .
من ده « تربیت انوی » نین مختلف تربیتی شعبه لرینی تاماشا ائدیپ
فرحله شهره قایتدییم .

سو واریلمیش پولادلار!

(اثر دن بیر پارچا)

حکومت نظامینی اداره ایدهن چوروك بئینار دوشونمك ایسته-
میردیلمر که کارگرلرین بیلکله رینین زوری ایله کلوبلارین قایب سینا
نصب اولونموش تابوولاری کوتورمک ممکن دگیلمر . اونلاری
کوتوروب و کلوبلارین دا خراب ائتمه لر - اگر اونلاری آتلی
سلسالره باغلاسالاردا اونلارین تکاملینده هیچ بیر وقته حاصل
اولمیجا قدر - چونکه بیر عده نین آرادان کئتمگی ممکندر ایسه
عقیده و مسکین آرادان کئتمگی ممکن اولایلمز .

مسجدلاری خراب ائتمکله مسلمانچیلوق آرادان کئتمیه جکندر .
خاق اورادا بیغشیب تابولولاری طلب اندیردیلمر ، اونلار، حزبی
رهبرلرین اصرارینا باخمییاراق حرصله نیب و نوز زحمتلری
ایله قورولموش حزب رینین « تابووسین » ایسته بیردیلمر .

اونلاردا، بوگون حربه قارشى بويوك بير علاقه حس اوونو-
 ردی اونلار اوزاری ایسه اوز حزابین نه اندازه ده سئوکارینی
 «وشونوردولار آخردا، اونلارین پافشارلیغی اثرینده حکومت نظامی
 اوز ایشیندن بشیمان اولدی، ال-ایاغادوشدی. سرهنک عباسی
 اورایا کلیپ ایشی اورت-باسدیرائتمک ایسته ییردی. دکتر راده نش
 واسکندری عصبانی اولوب ایرائین ارتجاعی حکومتنی «تعریف»
 اندیردیبار *

آخردا تاباونی کتیردیبار، اورراسی گوگ، یوکسادی، بويوك
 بیر هیجان فردوسی خیابانین احاطه ائتمدی.

ایندی کارگرلر بويوك بیر موفقیت الده ائتمیشدرلر، اونلار
 همین او کونی، او گونکی مبارزه لریندن نتیجه آدیبار
 تقدیسه شایان بیر انخارلا تاباونی کلوبین قایسینا ووردولار.
 اسکندری اوز الیه تاباونی نصب ائتمکدن سونرا کارگرلر
 دئدی «بو، کاوه نین بایراغی در!» *

بونى، کارگرلرین پولاددان محکم الازی بورایا ووروب
 اونلارین پولاد بوموروقلاری ایسه اونی حفظ ائتمکچکدر...
 هر طرفدن هیجانلی نعره لر اوجالادی، روشنفکرلرین

کارگر لرین سسلری فردوسی خیابانیندا تماشاجی لاردا بو یو ا
دوبغولار او بایتمیشدر . تماشاجی لار کارگر لرین قهرمانانه غم
لرینین شاهی اولموشدر لار .

سونرا اتحادیه نین تابلوسین کوتوروب منظم صف لار ایله اتحادیه
یه طرف یوللان دیق .

بو موقعده هامو سرود او خویوردی :

دلها از غم کشته خون فشان

خیزید از جای ستم کشان ! ..

تابلو آهارانلار ستاره - مرد امروز - رعد امروز روزنامه اداره

لرینین قارشی سیندان کتچدیبار

او کون کارگر لر بو یوک بیر موفقیت الدهه ائتدیبار .

مبارز لار ایچینده یاشاماندا ایدیق من آذر آییندان نوزوم تکلیکده

حیات آدلی هفته لیک بیر دیوار روزنامه سی یازماغا باشلادیم .

بو ، فارسی و آذربایجان دیلینده یازیلیردی و من سعی ائدیردیم

که اورادا ، ان ساده حیاتی مسئله لری یازیم ، من دروازه قزوین

کوچه لرینده اولان حیاتلاری کاخ و لاله زار خیابانیندا اولان

حیاتلاری روزنامه نین ایکی ستونیندا گوستریب اونلارین
 باره سینده قضاوت اندیردیم بو ایکی ده کیشیکایگین اساسی عاتلارین
 گوستریدیم . اونون یازیلاری حیاندان آیینمیش موضوعلری
 تشکیل وئریدی . عادی گردشاربمه گوردیکیم حادثه لری
 یازیردیم اونلاردان علاوه «جامعه را بشناسید» کتابینی که قاسمی
 یازمیشدر آذربایجان دیلمه ترجمه اندیردیم بو روزنامه ، اکبرآباد
 کلوبنین کارگری نین ارکانی ایدی ، من سعی اندیردیم که کارگر
 لرده اونون یازماغیندا اشتراک ائتسینلر .

او کلوبدا اولان جریانلاری ، کارگرلرین فعالیتنی یازیردیم .
 جوانلار تشکیلاتنین مرکزی کمیته سی طرفیندن منه اکبر
 آباد کلوبیندا جوانلار حوزه سی تشکیل وئرلمک ماموریتی وئریلدی .
 چوراداکی جوانلارهاموسی اوشاق ایدیلر من ایکی آی اونلارایله
 یاش باشا قویدوم .

اوشاقلار حوزه سینده دانیشماق بویوکلر حوزه سینده دانیشماقدان
 چوقچتیندر . انسان مجبوردرکه نوزیدلایکینین سطحینی او قدر آشاغی
 کتیرسین که تا اوشاقلارین بیلیکلری ایله مساوی بیر سطحده
 قرار توتسون .

اوشاقلار منى مسخره ائتمك ايجون آدلارين ده كيشيك دئديكده
فورا اربيري يولداشلارينين طرفيندن تكذيب اولونورديار
من اوشاقلاردان مقاله طب ائديرديم اونارين بير-ايكى سيندن
مقاله آماغا موفق اولدوم. اوناردا اولان استعداد اونارين ساده مقاله
لرينده گوزه چاريردى.

بيزيم جامعه ميزده چوخاى استعدادلار واردر كه محيطين و
شرائطين اويغون اولماغي ايجون بو استعدادلار برونه چيخمايدير *
صحيح بير تربيه و شرايط اولدوقدا بو ايتكين استعدادلار ظاهره چيخيب
ولتتين تكامللى ارغوندا بويوك بير رول اوينوياييلر.

بيز، حتى او، ساده انسانلاردا بويوك ابتكار و استعدادين اولماغيني
گوره بيلهريك اساسا استعداد انحصاردا اولان بير شئى دگيلدر، انساندا
باجاريق ولياقت واردر. فقط محيطين شرايطى اونلارى آرادان آپاريب
وبير ملتى فلاكت و نادانلىق حاليندا ساخلا ميشدر. بوشرايط ده كيشيلك
يكدن سونرا گيزلى استعدادلار ظاهره چيخيب واجتماعى دستگاھدا
بويوك بير فعاليت وجوده گله جكدر.

سیاره

حسن دابی، آروادی خدیجه و قیزی سیاره ایله برابر مردین
یاخینلیغندا اولان (۰۰۰) کندینده یوقسوللیق ایچینده
یاشاییردیلار .

• بیچاره حسن دابی نین دنیادا تک بیر امید کونشی وار ایدی، اودا
سیاره ایدی آنا و آنا بوتون عمرارینین محبت و سوگیارینی، تک
اولان قیزلارینین اوستونده جمع ائله میشدیلار .

حسن دائی، مرندده پینه چلیک ایدر و بئله لیکله بیر قورو
چوره ک بولینی تامین ایدرک عائله سینه آپاراردی . بو صورته
بو فقیر عائله یاشایشلاریندا چوق زحمت و ذلت ایچینده ایدیلار .

یوقسول قوجا، قیشین سویوق و شاختالی کونلرینده، شهره بالتوسیز
و جیریق بیر باشماقلا، آیاقلارینا قاردولوموش بیر حالدا گئدر
و آقشاملارینده ایله جه کاسب کومه سینه تیتره به . تیتره به کله ردی
عمرینین یاریسینی . حیاتین مادی ضرورتاری ودهشتلی . جادله .
لری ایچینده کچیرن، حسن دابی، بیر کون گلدی که آرتیق ایشه

کیده بیامیه جک بیر حاله گلدی • اونین آباقلاری ، سو یوقدان
دونوب توتولمیشدی •

قیشین ، ان شدلمی وقارلی کوناریندن بیر ایدی • گوناردن
بری دوام ائندن آجایق ودواسیزلیق ، حسن دایی نین حیاتی اوزدیرینه
او قدر آغیر بیر ضربه وورموشدی که ، ایندی به قدر آج اولدیقلاری
حالدا سرلرینی هنج کیمسیه فاش ائتمه بن اوناموسکاريو قسوللار ،
دوچار اولدیقلاری چتین و آجی کوناره دایانامییاراق کاندلریمده
اولان ، احمد آقا آدیندا بیر نفر ثروتا منین یانینا گئدوب بیره قمدار
چول ایسته مک ایچون بیر دانا عریضه یازدیر دیار • بو عریضه او
قدر درین ، او قدر آجی یازیلیمیدی که اوندکی یازیبار ،
بالنیز مشفق بیر انسان قابینه دگل ، عین زماندا ، کوروداش قابلی
انسانلارا دا اثر ائده ردی •

خدیجه خالا عریضه نی یازد دیکدان سونرا احمد آفانین ائوینه
گئدیمک قابونی دوکدی بنش ، اون دقیقه سونرا قابی آچیلدی و
ونو کر قابییا گلدی • خدیجه خالا ، عریضه نی اونا وئرملکه
برابر ، دیل ایله ده وضعیت لرینی آنا تندی نو کر عریضه نی آلاراق
قاپینی باغا ایوب گئتمدی •

آرادان ، دقیقه لر کچیر قاپو آچیمیردی ، ارینین ناخوشایقیه
تائر واضطراب ایچنده گونارجه قان آغلایان او ناموسکار کندلی
قادین ، بویوک بیر امید سیزلیک ایچنده ، یریشان بیر حالدا قاپی دا
منتظر اولارکن او ، قیتمیر آدام سالونیندا قومار اوینا ماقلا و مشروب
ایچمکله مشغول ایدی . آرادان بش دقیقه کچیمیشدی که قاپو
آچیلدی و نوکرالینده عریضه ایله قاپویا گلدی و خدیجه یه دندی
که ، آقا دیر که بیر شاهی پولیم بوخدر ، ایشلریمیز کساددر .
من آنجاق ئوز خانواده من گونلیک یاشایشینا محتاجام .
بو سوز ، خدیجه خالانین کهنه له نمیش یارالارینا نشتر ووردی
و ئوزونی توتامی اراق آغلایا - آغلایا ، باواش قدم لراه ؛ ائولرینه
هوغر و کیتمکه باشلادی .

او ، یولدا گنده رکن آغلیردی ، اونین گوز یاشلاریندا ، فقیر
بومایوس بیر عائله نین ، حریص انسانلارا قارشى دهشتلی بیر عصیانى
وار ایدی .

ایندی او ، یوقسول و قارانلین یوواسینا نه جور گنده بیلردی ؟
نه جور ناخوش و دواسیز اولان ارینین آغزینا بیر قطره دوا
آخیدا بیلردی ؟ . . . بیر طرفدن آجلیق و بیر طرفدنده یوخسوللیق

اونا اوقدر اثر ائتمیشدی که، آرتیق یسریه بیلکه به جک بیر حالا
 کلمیشدی • بو ائنادا، اورادان کنج بیر کندلی کنچیردی •
 بو کندلی فقیر اما فرقه نین ان اودلی و حقیقی بیر عضوی ایدی
 او، خدیجه خالانین یژه رده بیر وضعیتده گئتمدیگینی کوزونجه
 اونین درد لرینه شریک اولماغی ئوزی ایچون ان بو یوک بیر وظیفه
 و بورج بیلوب یانینا کیتدی و اونون نییه آغلادیغنی سوروشدی
 خدیجه خالا، کنج و صمیمر کندلینین بو مهربان و مشفق بیر دیل
 ایله اونین درد لرینه شریک اولماسی، خدیجه خالانین غماغی
 لوره کینه تسلی و ئزردی و باشیندان گئچن قضیه نی اونا نقل ایله دی •
 قاسم فروزان

گنج فدائی

کونشین سون قیزار تپسی سون دیکجه ، داغلارا ، دره لره قارانلیق
 چو کوردی . قارالمیش طبیعت آغ ئورپه کیمین آلتیندا یوخلایبیدی
 هاغین بو ورونده کی کندین بیر بیرینین اوستونه قالانان ائولرینین
 چراغلاری اولدوزلار، کیمی ایشیقلا نیردیلار . بیر آنا ایله اوغول
 و اوفین آناسی ئوز کندلی ائولرینده گورونورلر . بو هیس
 وورموش ائوین سقمنین دیر کلریندن قاراشیطان توریلار آسلانیدیر .
 ائوین هر بیر طرفنده ایکی تایی قیشن زوماری ایله یانا جاق و
 قوری اوت دسته اری قویولوبدر ، بیر طرفده اوتوروب یاتماق
 ایچون دوشه نیبدر ، دوشه نمیش طرفین تا قچالاریندا جور جور
 گورمه لی ویشمه لی شینلر دوزولوبدر ، آنا تئدیری آلولان دیر
 آتابوغلانان سماورین یانیندا اوتوروب اونون قورولتوسینا قولاق
 آسیر .

ارغول بقره اژوت باغای سینین اوسته نده . بر روروب و تندرین شغدا لرینه
باخیر . اونون سکری اوستی ایله برابر باجادیان چیخیب و گو که طرف
اوجالیردی کنج فدائینین نه فکر ائدیگی بیایمه زدی ، آنجاق کرک
بو کئجه کئدیپ فدائی بولداسلار ایلا برابر یاخیندا کی زاندارما
یستینی اله کئچیر سینار .

اون بئش یاشیندا کنج ، بوگون چوبانلیق چوماغین بیره قویوب
فدائیلک تفکینی گوتورموشدر .

او ، ایلر بوی ساکت داغلاردا ، دره لرده سوری دالینجه
دولانیدی حالدا بوگون نوز یوردونین حر کتیه کلدیکینی
یاخشی آنلا بیردی .

اونین کینجیک اوره کی بویوک کدرله دولی ایدی . کوزونی
آجدیغی زماندان گوردیکی ظلملردن قلمینده اولان کدرار بوگون
دهشتی انتقامه چئور یایب آ اولانیردی اونین ایشبقلی گوزلرینده
تندرین آل اولاری منعکس اولدیقد اوره کینین انتقام شمله لری
گورونوردی .

کئجه دن اوج ساعت کئچمیشدی کنج فدائی نوز وفالی ایتینی
چاغیریب تنک چیککنده قابودان خارچ اولدی . شدتلی کوله که

باخما یاران نوز بولنی باشلانی ، ایتده اونون فدائی
یولا دوشدی . کرک قرار قویدوقلاری مکاندا فدائی
یولداشلارینا چاتیب اولار ایله برابر زاندارما پوستینا هجوج
آیلارمالیدیلار .

قارانلیق ایچره سویوق کولک دهشتای وویلتیلارلا گنج فدائینی
بورویوب و اوزینه قاری چیرباراق کوزلرینی دولدیریدی .
کسکین سویوق ، قورخولی قارانلیق اونی قورخودا بیلمه بیب
تفنگدن محکم یاپیشدی حالدا کرالکی یاریب قاباغدا کئتیردی ،
ایت گاه گنج فدائی، یاخینلاشیب کومک اولدیغینی آندیریدی ،
سونرا اوزاقلاشیب اونی قورویوردی .

گنج فدائی بیرایاغین قارایچیندن زحمت ایله چیخاردیب او بیری
آیباغین قاباغدا آتیردی . داها ایندی شیپه دولدورموش یئر لرده
یاربیا قدر قارا قویلانیردی ، اونا سرعتله یول کئتمک چتینله شیب
وسویوقدا بیر طرفدن اونی کیریکدرمیشدر . چوخ جان آتیردی
که ، تزلکیله یولداشلارینا یشتیشین او آنجاق مقصدده یشتیشمکی
نظرینه آلیب ، نچه ساعت یول کادیگینی ، هارا کئتدیگینی
آفلامیردی ، اوزون یولای ایتکین حالدا کئتدیگی زمان نه ایه

كوره جك ايشلاريني و نه كيمي حمله و هجوم لارين فكريله
كنچير ميشدر ...

گنج فدائي قارى سو كديكده دالي طرفدن شدتلى كورولتيلار
اوجالدى ، كوله لر بير بيرينين داليسينجا آچيليردى ، او ، سرعتله
گوله آجيلان سمته قاچيردى .

داها يئنين - يئنين قاچماغا باشلايدىدا تفنك آغير باق ساليب
دوزه كيمي قاره باتميش قيچلارين قالخيرزا بيلمه بيب اوزى اوسته
ميخيليردى اوقار ايجره چار ايشاراق ، تفنگى يئره داياق وئروب
وايتين كمكى ايله آياقا قالخيردى ، قار اوزبنه يايشيب گوزلرينه
حولوب و بالتارلارينا سوواشميش حالدا قاچماغا ادامه وئيردى ،
چوتون بدنى ترله بيب و اوره كى چيرينيردى ؛ سون قوه لرين
بير يئره توپلا بيب جان آتيردى كه ، نه قدد تنز اوليرسا فدائي
تولد اشلارينا چاتسين .

اولون آلاوى سينه سيندن حرارتلى نفس اوجاليب هوادا بوغلا-
خيردى بير يانقين آدام كيمي دمشتلى انتقام كوزونون نونينده
صاف و سربن چشمه كورونوردى و اوره كينين اوديني سونديرماك
ايجون او ، چشمه يه سارى سورونوردى و تفنك آر خاسينا آشميشدر

آنجاق نوزی قاباغا کؤندۈکجه، ایاغ و سوله سوله تفنگی دالینجا
چکیردی .

گنج فدائین هیجانلی فیکریندن مختلف سجهلر کئچیر ،
ژاندارمالارین قارا اوره کلرینی سونگیله بارچالماق داها آرتیق
جانلیردی ، گورولتولار سون شدتیه چاتمیشدر .

گنج فدائی سون دفعه اولاراق وار قوه سین توپلاییب، بش آتی
قدم قاچمیشدر که ، آياغ زوبولدی بيب گورولتيله بوزی یاریب
چایین ایچیمه دوشدی .

او باشینا قدر سه بوق سویا باندی ، ایکی قوللاری باجادان
اؤشیک، تفنگی سینه سینه محکم دایاق وئر میشدر . قلبین امیدتلی
قریلمیشدر ، نهایت نفرت و کینه سی اوره کینه جو شوردی .

اوزاقدا آچیلان تفنگلرین ایشیق لاری ناها بیرده گوزلرینی
یشیق لاندیردی و گنج فدائی ده یوادلارینا سس وئر رک
تفنگی ژاندارم پوستینا بوشادتدی .

کولله هارا یاد کدیکی بیلینمدی . تفنگ الیندن دوشدی و باشیه
قوللاری بوز اوسته سریلدی .

ابتین زینگیاتی سسی او جالیردی ، آرا وئر مهدن محکم سوله

هوروردی . ارنین سبزلیتلی هورمه لرینده درین هیجان و اضطراب
آنلاشیلیردی ، گاهی باخینا کندیب ایلمار بوی ائس دوتموش
دوستونین دالته لاریندان یاییشیب اونی سوا بیچیندن چیخارتماق
دارتیشیردی . چارپشما سیندان مأیوس اولدیقنا قیراغنا چکیایب تاثرلی
زینکی ایتیارله کمک چاغیریردی .

لاکن کمک دن اثر گورمه دیکده ینی دن ایشیمه باشلا بیردی .

سحر آچیلانا قدر سو یوق و قارانایق ایدی و گولله لرین
سسی کسایم شدر . ایت قاپنین قاباغیندا داها تاثرلی زینکی ایتیارله
قاری سو ووروب قاپنی تیتره دیردی . گنج فدائی نین آناسی
هراسان حالدا قاپنی آچدی .

ایت سرعتله انوه کیریب بیرده لی حیوان کیمی اویان - بویانه
آتیایردی .

آنا اوغلینی سسلهدی ، لاکن بیر سس ایشیمه دی . باشین قاپیدان
ائشیکه چیخاردیب اطرافا باخدی ، اوغلیندان اثر یوخ ایدی ، بیر
داها اوجا سسلدی بیه جواب ایشیمه دی . ایچه رییه دونوب ایتین
عجیب حرکتلریندن و اونین آیاقلارینا دولاشیب وزینکی ایلده مه -
کیندن قلبی هیجانا دولدی . ایت یاشلا دوتموش گوزلریندن نه

کیمی آچیق سوزلر آنلاشدیریردی و نهایت هیجان و تأثر ایله
 قاچیب گنج فدائی نین آناسینی بوخیدان آیلدیردی ، قایدیب
 آناسینین انگیندن یاپشیردی و اوننی چوله ساری چکیردی -
 • اوسمه طرف که اورادا گنج فدائی بوز ایچینده دونه و شدرد
 • آنانا اوغوللارینین جانسیز جسدنمین باشی اوسته آغلاییر دیلار
 ایت بیر طرفده غملی حیرته دوشمیشدر ، کندلیلره خبر اولور کن
 اورایا چایین قراغینا توپلاشیر دیلار و کور دو کلری عجیب حادثه دن
 فکره جو موردیلار • بعضی قیزلارین کوزوندن باش آخیردی و
 گنج فدائی نین جوان یولداشلاری بو ایشدن تأسف ائدیر دیلر •
 یوتون کنداهاالیسی قارا بیر تابوت ایله گنج فدائینی قبرستانا آ پاریردی -
 کندین داغ اوستونده کی قبرستان سمتینه بیر غم کاروانی یواش -
 یواش کشدیردی فدائی ارده قولی باغلی ژاندارم - لارلا بو کاروان
 ایچینده گنج یولداشلارینین حادثه لی نولو میندن غملی ایدیلر •
 اونلارین فداکار و شجاعتملی یولداشلاریندان بیری اسکیلیمیشدی •
 تپه نین اوستونده ، قارلارین ایچینده تازه تیکیلیمیش بیر قبر
 گورونوردی •
 بو قبر بیر جوان قبرینه بنزه بیردی ، اونون قبر داشی اوستونده
 یازیلیمیشدر : گنج فدائی •

قونشی خالقارین معاصر ادبیاتی

ماکسیم غورکی

(۱۸۶۸ - ۱۹۳۶)

بویوک روس زحمتکش یازبچیسى ماکسیم غورکینین حیاتی
مراقلیدیر • اونون انقلابی مبارزه ارله ، مختلف سرگذشتلرله
دولی حیاتی ، حیاتدا راست کلدیگی بیر چوخ انسانلار ، حادثه لر
اثرلرینده ده عکس اولونموشدر •

ماکسیم غورکینین اصل آدی آلکسیی آناسی نین آدی ماکسیم ،
فامیلیاسی پشتکوفدر (ماکسیم غورکی ، اونون ادبی پنخاصیدر) •
غورکی ۱۸۶۸ - نجی ایل مارتین ۱۴ - یئنده نیژنی - نوو غورود

(ایندیکی غور کی) شهر بنده دوغولاموشدر . آتاسی دیوار کاغذ -
 لایان یانیندا شاگرد ایمیش ، هشتتر خاتدا قولوق ائدیرمیش .
 ۱۸۷۳ - نجی ایلهده وبا خسته لیگیندن ئولور ، اوشاق یتیم قالیر !
 بش یاشلی آلمکستی آتاسی ایله وطنه غور کی شهرینه باباسینین
 یانیندا قایدیر . ما کسیم غور کی نین اوشاقلیغی باباسینین ائوینده
 کئچمیشدر . باباسی اولدوقچا دینداز ، ظامکار و خسیس ایدی .
 اوشاق باباسینین ائوینده ئوزونی تک و ئوزگه کیمهی حس ائدیر
 هامی اونا آجیقلائیر . « چوخ خیر خواه و فداکار اولان »
 نه نه سیندن باشقا کیمسه اونی سئومیر . نه نه سی اونی چوخ سئویب
 عزیزلرمیش ، اودر که غورگی نه نه سین آدینی همیشه حرمتله
 چکردی .

غور کینین قوهولاری عوام و بیزیم سوادای آداملار ایدیله
 غور کی بونلار حقنده یازیر : « دای لاریم یاخشی باشاماغی ، چوخ
 یتیم - ایچمکی سئویر دیله کئفلیم بیر - بیر ایله وقونقلارلا
 دالاشاردیلار ، آروادلارینی دوگه دیار ، اوشاقلاریدا دوگردیلار
 اونلاری سیللمگی ، دوگمکی عادت ائتمیشدیله . اوشاقلار دادو گولامکه ،
 قانونی ایش ، واجب بیر شئی کیمهی . باخیب اینجیمزدیلر » .
 داییلاری بالاجیا آلمکستی ده دوگردیلر . غور کینیی بشدی
 یاشیندا مکتبه وئریلر . او زمان مکتب باراماز حالدا ایدی .
 ما کسیم غور کی اوزمانکی مکتب قاعده لرینه نفرت ائدیردی
 یولداشلاری ایله راضیلاشا بیلمیردی . چیچک خسته لیکی توتاراق

حکمتبدن چیخدی و بپر دها اورایا قاییتمدادی •

ما کسیم غور کی ایشده

چوخ چکمدی که ، غور کینین بایاسی بو باخانا چیلیقدا سنیق
چیخدی کاسیلاشدی . ما کسیم غور کی سککیز یاشیندان ایشه
کئتمکه . مجبور اولدی . حیاتینین بودووری حتمده ما کسیم غور کی
چئله یازیر :

« منی سککیز یاشیندا آباق قابی مغازا سینا شاگرد وئر دیلر آنجاق ،
ایکی آی سونرا قابینار سو توکوب الیمی یاندر دیم . اوستام ینه منی
با بامین یانینا قایتاردی . ساغالان کیمی منی اوزاق قوهومومیز
اولان بیر خطاطا شاگرد وئر دیلر . بیر ایل سونرا اوراداکی
آغیر حیانا دوز میهرهک ، قاچدیم و گمیده آشپز شاگردلیکین
کیردیم . بوراداکی اوستام اوردودان آزاد اولموش کیچیک افسر
میخائیل آنونوویچ سموری ایدی . چوخ گوجلی ؛ گو بود و چوخ
کتاب اوخوموش آدم ایدی . منی کتاب ارخوماغا مراقلاندریزدی ،
بجو زمانا قدر من کتابا و یازییا نفرت ائده ردیم • لاکن معلمیم

قورخو تماقلا، اوخشاما قلا، دپاه، تو تماقلا منی کتابین بویوک اهمیتنه
ایناندیر ماغا واونی سئومکه مجبور ائتدی . بوزماندان من الیمه
دوشن کتابلاری اوخوماغا باشلادیم . ارن یاشیمدا گونده لیک
یازماغا حیاتدان و کتابلاردان آلدیقیم بیایاکری بورابا کوچور .
مکه باشلادیم . سونرا کی حیاتییم اواندیچه انظام سیز ، قاریبق
کنجدی . آشیر لیکدن بنه خطاطین یانینا قایبتدیم . سونرا «قریازه
چارچین» یولوندا سوپور که چی، بولکچی اووم . بعضا کلخانادا
یاشاییردیم . بیر نچه دفعه روسیانی ییاده سیاحته چیختدیم .۰۰۰»

ماکسیم غورکی نچه اوخوما شیدر

بوزمانلار ماکسیم غورکی ئوز بیلیکینی آرتیرماقلا چوخ
مشغول اولور . ئوزشا کردغماه یولداشلارینا اوجادان جور بچور
مراقلی حکایه لر اوخویوب ، اونلاریدا بیلیکلی ائتمکه چالشیردی
غورکینین تلانت وقابلیتمنی گورهن بیر اورتا مکتب طلبه سینین
مصلحتی ایله غورکی قازان اونیورسیتتمنه کبرک گئدیر . نوزاندا
یاشاماغاقوه سی اولمادیغیندان اونیورسیتتمده اوخوماق فکریندن

ال چکیر، ایش آختارماغا باشلاير .

غورکينين مکتبده اوخوماغا، نوزتحصيليني اورادا آرديرماغا
امکانی اولمورسادا، اونی حیات نوزی تربيه لنديرير، حیات و
مبارزه غورکينين تحصيل و بيلگيني ده آرديرير .

غورکی انقلابی روح، طلههارله تانیش اولور . اونلاربن گیزلی
درنکیرینه گئدير . اورادا کی اجتماعی، سیاسی، ادبی مباحثه لری
دینله يير . بير چوخ جدی، علمی اثرلر اوخويور .

بوتون بونلار غورکيبه بيلمک وئر مکدن علاوه، اوندا انقلابی
فکرده اوبادير .

ماکسیم غورکی تکجه کتابلار و مصاحبه لرله کفایتلنميردی .
او، حیاتلا چوخ هراقلانيردی . ۲۲ یاشینا چاتاندا (۱۸۹۰ ۱۸۹۱)،
روسیه نی ییادا سیاحته چيخدی، وولقانی، دون، اوقرانیانی گزدی .
بئسسارایبایا کئتدی . اورادان قریم ساحلمری بویو ایله قوبانار
قارا دنیز ساحلمنه، گورجستانا کلدی . تیفایسده دمير بولوندا
ایشله دی . غورکی مکتوبلاریندان بيرینده سیاحتینين سینی بئله
گوسترير : «روسیه سیاحتی آواره چیلیق . یلمیندن دوغوردی .
یاشادبغیم بشری و اطرافندا کی خلقی گورمک و بيلمک آرزوسیندان

دوغوردی» . ما کسیم غور کی دونه-دونه پیشه سیننی دکیشهرک،
 جور- بجورانسانلارلا، فعله لر و صاحبکارلارلا قارشیلایشیر، تام ایکی
 ایل بیر یئردن باشقایئره کوجهرهک جور - بجور ایشلر گور که
 (شاگردلیک، حامل لیک ائتمگه) مجبور اولاراق، بعضاً مئشه لرده
 کئچه له مکه حیاتین بیر چوخ آغیر جهتلرینی ئوگره نیر .
 بونولار برابر، غور کی نین فکر لری، حیاتی آنلا بیشی دامعینلایشیر .
 فعله لره گوروشمه سی ، اولارین ئوز حیانلاری حقدنه سویله .
 دیکلری سوزار، اونون صاحبکارلارا ، وارایملارا، قاپیتالیستسه لره
 نزار صاحبمنصبلرله قارشى دشمنلیکینی ونفرتینی داهادا آرتیردی .
 او ایندی بوتون قطعیتی ایاه فعله لرین ، زحمتکشلرین طرفینده
 دوروردی .

ادبی فنالیتین باشلانغیجی

۱۸۹۲-نجی ایاده ، تیفلیسیده « قفقاز » غزیتند، ما کسیم غور کی-
 نین «ماکار چودرا» آدلی بیر حکایه سی چاپ اولوندی . اوندان
 سونرا غور کی کیچیک بیر اثرینی قازان غزیتنده چاپ ائتدیردی

۲-۳ ایلدن سونرا غور کیمین « چئلکاش » حکایه سی (۱۸۹۵)
 « روسکایا باقاتستوا » ژورنالیندا چیخیر . بو حکایه بوتون اوخو-
 جولارین دقتینی جلب ائدیر . بوندان باشقا بویوک ادیبین « کونو-
 والوف » وسایر حکایه لری مرکزى ژورناللاردا چاپ اووندى .
 بو حکایه لری هامی اوخوبوردی . چوخ چکمدی که غور کیمین
 حکایه لری حقه نده هر یئرده دانیشماغا یازماغا باشلادیلار . گنج
 یازیچینین اثر لرینده کی بنی مضمون قهرمانلارینین قاراقتری
 دیاینین قوتی ، گوزللیگی ینى روح یوکسکلیگی اوخوجولاری
 حیرته سالدی . کیمسه نین تانیما دیغی پشکوف بیر نئچه ایلمده
 مشهور یازیچی اولدی . اثر لرینی مرقلا اوخوماغا باشلادیلار ،
 چاشقا دیللمه ترجمه ائتدیلر ، غور کی خار جی ئولکه لرده ده
 تانیماغا باشلادی .

انقلابی حرکاتدا اشتراك

۲۰- نجی عصرین اولالرینده غورکی نیژنی نوو غورود (ایندیکی

غورکی) شهرینده یاشاییر . اوسورموفو فعله لرینین انقلابی

دسته سینه بولشویقلره یاخیملاشیر .

روسیه دا فعله: انقلابی حرکاتی کئت- کئنده گنیشله نیردی بوتون

فعله لر بو حرکاتاقوشولوردی فعله لر آجیق نمایشار تشکیل ائتدبردیار

بوزمان غورکی مشهور « فرتنا قوشی » (۱۹۰۱) اثرینی یازیر

بو اثر فعله لری انقلاب یاراتماغا چاغیریر .

بونونلا بئله غورکی نوزی ده انقلابی حرکاتدا اشتراك ائدییر .

تزار حکومتی اونی تعقیب وحبس ائدییر .

۱۹۰۵- نجی ایلین ۹ یانواریندا تزار حکومتی؛ فعله لری گولله اده-

دنده؛ غورکی بوباره ده انقلابی مراجعت نامه یازیر. تزار حکومتی

بو ایش ایچون اونی پتر بورغوداکی پترو پاولوف قلعه سینده

حبس ائدییر .

ئولۇكى نىن ھەر يىئرىندىن كلن كىسكىن اجتماعى اعتراضلارنى
ئىتىجە سىندە ، بويوك اديبى حبىسدىن آزاد ائىدىرلەر .

۱۹۰۶ - نىجى ايلدىن ۱۹۱۴ - نىجى ايلە قىدر غوركى خارجدە ،
اساس اھىتتار بىلە ایشلىغاندا كاپرى آداسىندا ياشايدى . بوزمان او ،
بويوك داھى لىنىن ايلە باخسلاشیر ، دوست اولور ، بورادا اونوز
ادىم واجتماعى ایشىنى دوام ائىدىرەر . بويوك اديب ئوز وطنىنىن

آيرىلسادا ، ئوز خاطرە لىرىنە و كىچىر دىكى چىن جاپاتا اساسلاناراق ،

توتىلى اثرلەر يازدیر « اوشاقلىق » ، « آنا » وسایره بورادا « آنا »

آدلى اثرىنى (۱۹۰۷ . ۸) روسىيە چاپ اولونماق ايچون كوندە ریر .

بو اثرى نزار حكومتى روسىيە اوزون زمان غدىغىن ائىدىر .

« آنا » اثرى ۱۹۰۵ - نىجى ايلدە بورژووا - دموقراتىك انقلابى

عرفە سىندە روسىيە فعلە حىركاتنى كوزل ؛ آيدىن وچوخ دوغرى

كوبىتىردى .

غوركى بولشوبق تشكىلاتلارى ايلە محكم عاقە ساخلايدى .

لىن بولداشاما مکتوبالماشیردى . او ؛ سوسىمال - دموقرات فعلە پارتىيا -

سىمىن لىدىن قورولتايفدا دا اشتراك ائىدىر . بىر آرز سونرا روسىيە يە

قايدىداراق ۱۹۱۶ - نىجى ايلدە « نوكر چاپكەسە » آدلى اثرىنى

چاپ ائىدىریرا .

«لتقویس» ژورنالینا و «نورابازین» غزنینه رهدا کتورا اولور.

غور کینین انقلابدان سونرا فعالیتی

انقلابین ایلك ایلمرینده ما کسیم غورکی گاه خارجده باشاییردی
گاه دا ئوز وطنینه قیایدیردی. - ۱۹۲۱- نجی ایله لنین
یولداشین تا کیدی، تاپشربغی ایله معالجه ایچون خار - کتدیر.
۱۹۲۸- نجی ایادن سونرا، او، ئوز وطنی اولان سوووت سوسیالیست
جمهوریتاری اتقاقنا دونه رک، همیشه لیک بورادا، موسقوادایاشا-
ماغا باشاییر، او سوسیالیزم قورواوشوندا چوخ آنتیف اشتراك
اندير، هیر سیرا یلی بدیعی اثرار بازیر، ادبی، اجتماعی ژورنال-
لارین رهدا کتوری اولور. غورکی «وطنداش محاربه سی تاریخی»
نین یازاماسی ایچون نشبت گوسترمیش، بو ایشده یورولمادان
چالیشمیشدر.

خاق ادبیاتنین توپلانیب چاپ ائدیلمه سینده، ستالین بئش ایلامیک-
لری اوغروندا مبارزه نین بدیعی اثرارده یازاماسیندا غورکی
بویوک ایشار کورموشدر.

سووه نلر اتقاقی خلتقلری ادبیاتنین انکشافینا، روسچایا و باشقا دیلله
ترجمه اندیلمه سینه چالیشمیشدر .

غورکی یازبچی لیغایشنیجه باشلایان جوانلار خصوصی دقت،
یشتیریدی . اونلار ابعون چاپ اولونان خصوصی ژورناللارین
ره داکتورلوغونی ائدیردی . اونلارین ال یازی لارینی یورولمادان
دونه - دونه اوخویوردی . اثرارینی هر طرفلی تحایل ائده رک ،
سهولارینی دوزه لیدردی . ینی یزان کنجلره مکتوبلار یازیب
کوستریشار وئیریدی . اونلارین ایلك یازی لاریندان بعضی لرینی
رئداکته ائتدیکی ژورناللاردا چاپ ائدیب کنجلری هوسلندیریدی
ماکسیم غورکی قاپیتالیست دنیا سینین ایکی دشمن جبهه په
آیریلدغنی واستمار دنیا سینین مطلق داغیلاجاغینی ثبوت ائدیب
بوتون زحمتکشلری مبارزه په چاغیریدی . او، همیشه ، قاپیتالیست -
لرین استعمارچیلیغینا ، امیریالیست لرین مظلوم ملت لری تالان
ائتمه سینه فارشی کسکین مبارزه آیارمیشدر غور کینین پارلاق
و حقیقی فکرارینه بوتون دنیا زحمتکشلری سس وئیریدی .
غورکی ، بورژوازی حکومتلرینین بورژوا عالم و بازبجیلارینین
ماسقنی برتیب اونلاری بیابرو ائدیردی . اونا کوره

بوتون دنيا زحمتكشلىرى اونى سئويديار .

غوركى دشمنار، بيزين بيزه قارشى ياغدېردىقى بېتانلار،
اوستونى آچىردى ، سوسىيالىزم قورولوشونىن بوپوك غلبه لرينه،
يازىب عالمه بيادىر بردى .

۱۹۳۲ - نجى ايامده غوركى نىن ادبى قعاليتمىن ۴۰ ايل لىك

بايرامى بوپوك تىنطنه اياھ كنجىدى بوجىن مدنيت عالمىن
خلقىن بايرامى اولدى . بوجىن اثبات ائىدى كەنسورە تىرا تىقاي قعاھ
صنقى و قومونىست فرقهسى غور كىنى نه قدر سئوبر و اونون قلمىئە
ھبارزە سىنە نه قدر بو كىك قىمت قوبور .

غوركى سووت ادبىياتىمىزىن انكشافىمىدا بوپوك رول اوينايمىشدر .
او، ادبىياتىمىزىن وظىفەسى كاه جك ايشارى حقىندە ھمىشە يازمىش
ودانىش مېشدر .

قومونىست پارتىياسى و سووت حكومتى ھا كسىم غور كىنىن ۴۰
اىلايك ادبى، اجتماعى قعاليتمە لايىقاي قىمت و ئردى بوپوك ادبىھ ان
بو كىك مكافات - لىتىن اوردى و ئرىدى . اونون آنادان اولدىقى
خېزىن بوغور و دشەرى ، ادبىن آدىنا غور كى شەرى آدلاندى . بو تون
ئاثرلەر ھى ماپون نىسخە لراھ چاپ اولوندى .

غور کی ۱۹۲۴ - نجی ایلده چاغریلان سوووت یازیچیلاریندان
 حیرنجی قورولتاینین تشکیلاتچیسی و صدری اولموشدر . اوندان
 سونراغور کی سوووت یازیچیلاری اتفاقینین صدرلیگیکنده چالشیردی
 غور کی قاپیتا لیزمه قارشی ، بورزوآ - ملکدار قورواوشینا
 قارشی کسکین مبارزه آیاریردی . نوزاثرلاری چیخیش وصحبتلاری
 ایله وحشی فاشیستلرین واونلارین آل آلتیلارینین ایچ اوزونی
 آچیب گوستریردی .

اونلارین اصل وحشی ، قاتل و باندیت سیماسینین جماعته تانیتدیریر ،
 نونا کوره ده خلقین دشمنارینین غور کینی کورمه یه گوزی
 یوخ ایدی بو یوک ادیبی لئنین و ستالینین عزیز دوستی غور کینی
 خلق دشمنلاری نولدوردی .

فروچیکچی - بوخارینجی باندیتلر ، حکیم ماسقاسی تاخمیش
 خائنلارین الی ایله م . غور کی یه جور بچور درمانلار و ثریب اونون
 خسته ایگینی شدتلندیر دیار ، بدنینی ضعیف سالدیلار ، آخردا
 ۱۹۲۶ - نجی ایل اییون آیینین ۱۸ - ده هوسقوادا نولدیر دیلر .
 سوووت خلقی و بوتون دنیا زحمتکشلاری ، خلق دشمنلرینین آچاق
 ایشینی نفر تله قارشیلادی .

دنیا دوردیقهجا بوزك ادیبین شرفای آدی قیزیل پایراقلار
تازیللاجاقدر .

اثرلری دیل لرین ازبری اولاجاقدر . هر بیر سووخت وطنداشی
لشین - ستالین فرقه و قومونیزم ایشینه صدافنده غورگی
کیهی اولماق ایسته بیر ، صنفی ساییتلیقینی قات-قات آرتیریر -
بو بو یوک ادیبه لایقلی خاطره در .

توتل

سردرد... کوفت بونی دوغماغا باشلابیر - داغلاردان چیچکلرین
روح اوخشابیجی تازه قوخولاری یاییلیر ، آغاجلارین یاریق -
لاریندا ، اوتلارین اوزه رینده هله شنه دامچیلاری یاریلدا بیر -
داغلارین سسینیز کنچیتداری آراسیندا التتاکیمی یول اوزانیر...
بوداشلا دوشمن یول مخمر قدر یومشاق گورونیر ، اوننی الیمله
اوخشاماق ایسته بیرم .

خبردالانمیش داش بیغینلاری یافیندا قارا ، کومور قدر قارا
بیر فمعه اونوروب دوشونده مدال ، اوزی جمدی ، جسور و
ستویما ی در .

او . ميس رنگلی اللری دیزا یندم ، باشینی بوخاری قالدیرمیش ،
شاه بلوت آغاجی آلتیندا دوران بیرینین اوزونه باخاراق
- بومدال سیمپلون ایچون وئر یلمیشدر ، سینپور ، بوسیمپلون
توتلینده چالیشدیغیم ایچون وئر یلمیشدر دئیر! سونرا دا گوزارینی

دوشونه تیکه ره کوزل متال پار چاسیفا کولومسه بیر .

- ای ۰۰۰ هر بیر ایش باشلانیدیغی زمان چتیندر . بیر آز
چالیشدینمی، ایش بونکولله شر، بو بنله در . اما ایش دوشورودان دا
چتین ایدی .

او، کونشه داخدی . کولومیه ره ک پاواشجا باشینی بیرقالادی
بیردن جانلندی، الینی هوا دا اویناداراق قارا کوزلری پارلایا
پارلایا داوام ائتدی .

- بعضی وقت لاپ قورخونج اولوردی . ایله د کیلمی؟ بیز داغین
در شونده؛ بو درین یارانی آچیب ایچریسینه کپردیکیمیز زمان،
تورپاق بیزی اوزدر نیلیکنید چوخ سویوق، چوخ سرت قارشیلادی
او، بیزی یاندیرجی نفسله پوفله بیردی . اوره ک دورور، باش
آغیرلاشیر، سوموکلر آغریریدی .

بوننی چوخ لاری نجر به ائتدی، سونرا او، انسانلاری داشا توتدی
اوزه ریمیزه قاینار سولار نو کدی . بیلسه نیز، بونلار نه قدر
قورخونج ایدی، اودون ایشیمیندا سو قیزا بریدی . آتام نه
» بیزیئری یارالادیق، او غارم . او، اوز قانی ایله هامومیزی بو غار؛
یاندیرار کوره رسن؛ کوره چکسن .

«بیردی البته» بو بیر خیالی آنجاق یئرین درین لیکارینده
قلم، بوغوجی بیر قارانلیقتا، سولارین آغلایان شیر بلیتلاری،
دیرلرین قایالاری گمیردیکجه چیخاردیغی سسار آراسیندا
خیالی بیر آز اونودورسان، آنجاق محترم سینپور، اورادا هر شئی
خیالی ایدی.

بیر انسانلار اوقدر کیچیک؛ اما قارینی دلدیگیمیز داغ ایسه بویوک،
اوردر بویوک که، گوکلره چیخیر. بونی آفلاهاق ایچون کورمه‌لی
سینیز، صباحلار چوخ اثر کن تونناه چالیشماغا گیرن انسانلارین
آجدیغی قارا بوغازی کورمه‌لی سینیز گونش ده توریاغین درینلرینه
گیرن انسانلارین آرخاسیندان غمگین - غمکین باخیردی...
بیزیم ماشینلاریمیزی، داغین چاتیق اوزونی واونون اوره کیندن
قویان او وحشی سساری؛ او داوقهقه‌لی پارتلاییشلاری کورمه‌لی
اگشیمه‌لی سینیر، سینپور!

او، اللرینه باخدی. سونرا کوك کوینگی زین دوشینه کئچیر یامیش
مدالینی دوزه لتدی؛ یاواشجا کوكسینی ئوتوردی و بویوک بیر
افتخارلا دوام ائتدی:

- انسان چالیشماغی بیلیر، اوف؛ سینپور! کیچیک انسان

چالیشماق ایسته دیگی زمان یتمیلمز بیر قووندیر و اینانیتیز .
 سینپور ؛ بو کیچیک انسان نهایت ؛ نه ایسته رسه اونو ائده بیله جگنر
 آتام اوزللی بونا اینانمازدی . « داغی دلیب بیر نولکه دن دیگر
 بیر نولکه یه کنچمک ؛ دنیانی داغ حصارلاری ایله آبییران
 آله ها قارشی بیر چیخیشدر . سیز گوره سینیز مریم آنا بیزه شفاعت
 ائتمز . . . » دئیردی :

آنجاق او قوجا آدم یانیلدی مریم او نوسئوه نلره
 کومک ائندی . سونرالاری آتام دا باشقا جور ، تخمینا منیم
 سیزه دئدیگیم کیمی دوشونمه که باشلادی ؛ چونکه نوزونی
 داغدان یو کسک وقوه تالی حسن ائتمکه باشلامیشدی آنجاق ائله
 زماناردا اولوردی که مثلا ، بسایرام گونلرینده استول باشینا
 او توردیتدا منه باشقا فکرلرده سویلرهی : « تانرینین اوشاقلاری
 دئیردی . بو سوز ان سئودیکگی . . . دن ایدی ؛ چونکه چوخ
 مرحتلی و دینه چوخ باغلی بیر آدمیدی ، . « یشله بئله بئله
 دو گوشمک اولماز . او نوز یارالارینین انتقامینی آلا روینه یتمیلمز
 قالار . گوره سینیز ، بیز داغی اوره کینه قدر دلیریک ، اوره کینه
 توخوندیغیمیز زمان ، اوبیزی اودا . تو وار . اوبیزی یاندیرا .

و غلام چونکه دنيانين اوره گي اودليدر . بوني هر کس بيلير .
 بيزه تورباغي بسلمهك ، ايستهك بووور بلميشدر . بو تورباغا
 كوكم ائتمك دنمكدر؛ اما بيزاومين اوزوني ازيريك ، شكائيني
 بوزورديق . باخين بو تورباغين ايچينه سوخولديتجا ، هاوا قيزير .
 نفيس آماق چتينيذر . . . » - دنيوردی .

کيشي ايکي بارماق ايله بيغلارينی بورراق ، باواشجا گولومسدهی
 . . . بئله دوشونن تکجه آنام د کيلدی وسوپله ديگکلی ده دوغری
 ایدی . سينيور .

تورباغين قوجاغينا گيرديکجه تونل داها آرتيق ايسسييله شير ،
 انسانلار داين چوخ خسته نير ، محو اولوردنار ايستی سو بولاقلاری
 ققوووه ايله آخير ؛ تورباق قاناری تو کولوردی . بيزيم لوقانولی
 ايکي يولداشيميز دهلی اولدی کئجه لر کازارمادا بير چوخ
 يولداشلاريميز سايبقلاير ؛ آجی - آجی ايله بير ؛ قورخونج
 بدير حالدا ياتاقلاريندان قالخير ديلار .

آتامين گوزلرينده قورخو عاامتلی يارلا باراق ، « اناه دکلمی ؟
 من حقاییم ؟ » دئير وئوسکورمکه باشاردی . ئوسکورور کئتديکجه
 حقایين - درين ئوسکوروردی . « باي من حقایم دکيله ممی ؟ تورباق

یئنیا مز قووه تدر «۰۰۰»

نهایت آتا چیقیم بیر داها قالخمایان اوزره خسته دوشوب یاتدی
بیاسنیز نه قدر قووه ای ایدی اوچ هفته دن آرتیق نولوماه جان
چکیشدی . نوز قیمتنی بیان بیر آدامیدی . آغز بندان هج بیر شکایت
چیخمادی . بیر گنجه : « نولورهم ؛ دندی ؛ . من ایشیمی قوناردیم
سن نوزونی قورو . کنده قاییت حضرت مریم کومگین اولسون ! »
دندی سوزرا درین بیر نفس آلدی ؛ گوزلرینی یومدی اوزون زمان
سوسدی .

کیشی آیاغا قالخدی ؛ داغارا باخدی و اناهه بیر قووه ایاه کتربلندی
سنیزلری ساریلدی سوزرا ؛ منیم ایمدن توتوب نوزینه دوغرو چکره ک
دندی :

- مقدس بیر حقیقتدر ؛ سینیور

آتام سئوینجاه گولومسه دی :

« بیایر سنمی ؛ من نولورهم ؛ اوغوم ؛ . دندی اما باشلادیقه میز
ایشین نتیجه لی چیخا جاغینا اینانیرام ، بیزلر و اونار ؛ او بیری
طرفده چالیشانار ، بیر - بیریمیزه داغین ایچریسینده قارشیاا جاشیق
سن بونا اینانه پرسانمی ، اوغوم » .

— اینانیرام ۰۰۰

« چوخ یاشا ارغام بشاهده اولمالی . هر ایشی یاخشی بیر نتیجه
یه چیخارماق ایچون باشلامالیییق . اوغام ! بالواریرام سنه اگر
انسانلار توننئاده بیرلشه رارسه ؛ منیم قیریم اوسته گل ، آنا قور-
قاردیق آچیادی ، دی من ده بیاییم . »

— بو سوزلر چوخ ده کیرلی ایدی محترم سیننیور . مزده آتام
سوز وئردیم . بو وضعیتدن شش کون سونرا آنم ئولدی .
ئولومدن ایکی کون اول مندن و باشقالاریندان اونی تونئاده
جهالشدیغی یرده باسدیر مامیری خواهش ائتدی چوخ بالواردی .
آنحاق بو بیر سایقلاما ایدی . خاطر لاییرام .

بیز لر و بیزه دوغرو ایشاهیب کازار آتامین ئولوموندن
دوز اوچ هفته سونرا او قارانایق داغ ایچر سینده بیرلشدیک .
بو اونودولماز سئوینجلی بیر کون ایدی . سیننیور ؛ بیز او قارا-
الیقدا تورپاق آلتندا باشقا بیر ایشین کورولدوکینی ؛ بیزه دوغرو
کان قارداشلاریمیزین ائتدیگی کورولتونی ائشیده رک سئوینیردیک
چو زمان اوستومیزده کی آغیر تورپاق یوغینی بیزی ؛ کیچیک
خساللاری بیر دفعه لیک ازه بیاردی . بل ازه بیلردی .

بوايش گورولتوسینی بیر چوخ گونار ائشیتدیک: گونار کئچدی کجه
 سسلر داهادا آیدین، آجیق ائشیدیا یردی . همان بو زمان بیزلری
 غالبارین دلی سئوینجاری یورومکنه ایدی . بیز جینار، پریار، کیمی
 یورولمادان بیر امر گوزله مدن چالیشیردق . سوزین دوغریسی
 سینور بیزه بو ایش گونشای هوادا اوبون کیمی کایردی هامیمیز
 وشاق کیمی مهربان و مرحمتای اولدوق . . . آخ . . . اوزون
 آیلار بو بونجا کوستبک کیمی، ایچینه سوخولدوغیمیز تورپاقدان
 داغین دیدینده او قارانایقدا انسان باشقا بیر انسانی قارشیلماق
 آرزوسی ایله بیاسه نیز نه قدر چیرینیر صبر سیز اولور بیاسه نیز!
 او، بیر آز داهای جانلانیدی، دیناه بیجیه داهای چرخ باخینلاشدی و
 حربین صمیمی گوزلرینی اونین گوزلرینه تیکرک سئوینجیاه سویاه
 مکه باشلادی:

- نهایت، تورپاق طبقه سینین سون قاتی دا سو کولدی قارشیمیزدا
 آچیلان دلیرکدن مشعلین قیرمزی آلوی، بیرینین کوز باشلاری و
 ترله ایسلانماقدان اولان قارا اوزی گوروندی، داهاییم چوخ مشعل
 و اوزلر . . . سونرا غالبیت سساری، سئوینج سساری کورلادی .
 بو منیم حیاتیمن قیمتلی بیر گونو ایدی . من او گونو خاطرلایلام

خېرودېم: - يوخ من بوشونا ياشامادېم ايشله دېم؛ ايشيم مقدس
 ايشدى سينيورا بيز تورپاق ديبيندن گونش ايشيغينا چيغديغيميز
 زمان بيز چوخوموز بىره يانديق و تورپاقى ئويدوك؛ آغلاديق •
 اوخ ••• سينيور، بو او قدر گوزليدى كه؛ ناغايلاز كيمي گوزل؛
 بلى بيز تورپاقى ئويدوك يئىدن داغى ئويدوك؛ ئويدوك خصوصاً
 اوگون؛ او منه داها ياخين اولدى و اونى او زمان آنلادېم و
 و سئودېم •

من آتامين دا اوستونه گئتتدېم؛ شېبه سيز؛ ئولنلرين بىرشى
 ئاشيتمديكار بىنه بيليردېم. آنچاق بنه ده گئتتدېم؛ چونكه بيزيم
 همچون امك چكنلرين و بيزدن آزمىشقت چكهمه بيش اولان
 آداملارين آرزو وللاينى بىرينه يئيرمك لازمدر • ائله دكلمى؛
 بلى؛ بلى من اونون قير اوستونه گئتتدېم؛ نورپاغا آياغيمى
 هوردوم و اونون ايسته ديكى كيمي سويله دېم •
 - آنا، دئدى؛ - آجديق • انسانلار غالب گلديلر؛ آتاغالب
 گلدك •

بہار

محمد تقی ملک الشعرا تخلصی بہار آستان قدس رضویین

• ملک الشعرا سی؛ میرزا محمد کاظم صبوری کاشائینین اوغلیدر •

بہار ۱۳۱۴۔ قمریدہ مشهد شہریندہ آنادان اولوب اوراد!

تحصیلہ مشغول اولموشدر •

۱۳۲۸ نجی۔ ایلدہ «نو بہار» رورنامہ سین و سونرا تازہ بہار

غزئتہ سیننی خراساندا نشر اتدی ۱۳۳۰ قمریدہ مشہدن مجلس

شورا نماینده لیگی سمتیله طهرانا کالیب « نو بهاری » پایتخده
نشر ائتمه که باشلادی

۱۳۳۸ - نجی ایاده نیم رسمی « ایران » روزنامه سینین مدیر -
ییتی او نامحول اولدی .

بهار مجاس شورای ملی نین ۵ نجی ؛ ۶ - نجی دوره لرینین
عماینده لیگین کنجیره نندن سونرا ۱۳۰۷ - نجی ایل شمسیدن معارفی
ایشلره باشلایب ، دارالعمامین عالیده ادبیات تاریخی معامایکینه
مشغول اولدی او ، معارف وزارتینین امری ایاه قدیم کتابلاری
حوزه لتمگه باشلایب « تاریخ طبرینین ترجمه سی » « مجمل التواریخ »
عوفینین « جوامع الحکایاتی » « سیستان تاریخی » کیمی اصلاح و
جمعی بسنی چاپ ائتمه میشدر .

بهارین بعضی تالیقاتی دا واردز او جمله دن « قارا حیلہ یا
آغ کنیزلر » رومانی ، « دورد منظوم خطابه » ، « مانینین زندکا -
خلیننی » ، « محمد بن جریر طبرینین شرح خالی » کیمی اثر قید
ائتمک اولار .

بهار فارسی عربی دیلاریندن علاوه پهلوی (قدیم فارسی) خطی
و دیلینده ده تسلطی واردز ، نئچه کتاب بو دیلدن مستقیمما فارسینیا

ترجمه و نقل آندیدیدر؛ مثال اینچون «آذر بشمار سفندتین نصیحتی»
«مادیکان شتم ناک یادکار زویران» کیمی اثرلری ذکر التملک
اولار.

بهارین اونوز مونه باخین شعر دیوانی هاه چاپ اولمامیشدر.
مرکزده نشر اولان بیر جوخ اهمیتلی و علمی مجله‌ار بهارین
علمی - ادبی مقالاتیناشامامیدر. ایندی بهار ایران آقادمیاسدبیر
دائمی عضوی و طهران اونیورسیتیه سینده فارسی ادبیاتین پروفیسوریدر.

باکو دا بهار

بیر جمعه ریندن او چوب دئيله مه ائتديکده سفره
بیزه یول آچدی اوزاقدان قوجامان بحر خزر،
بیر اوچوش ایله ده کیشدیک یئری بیز داغلارلا،
داغلاری دیگر اوچوش ایله دی عمان ایله بیر .
ایله بیر بیزاری هوپ - هوپدی چکن قاف داغینا،
شیر بنزردی سه سیندن کو که قالخمیش اژدر .
اما سیمرغه ده اوخشاردی ، دمیر دندی فقط ،
کیم کوروبدر اولاقوشدا بئله قدرت ، بئله فر؟
بیزی نوز دیمدیکنه آلدی قانادلانندی کئدیب ،
باکو شهرینده ساللا نوز چینه دانیندان اونر ،
دوقهوزین یاربسونی وئردیکده نشان ساعتز ،
کو گلری یاردی یولاد دیو کیمی آغزیندا کی بیر .
کیم کوروب نمره ده ، کور کمنده دیوه بنزربه قوش

کیم گوروب دیو آچا گوگلرده کی قوش تک شهیر ؟
 قوبروغی بیئراره مایل ، گوزی گوگلرده ایدی ،
 هر ایگی شاه قانادیندا یوخ ابدی قوه کسر ،
 ایگی چکیرتکه آلوب آغزینا اینجیتیمه ده در ،
 قاجوب اونلاردا خلاص اولماغی هر لحظه دیلهر ،
 بیرمه مکچین آدی بیر کیمسه به تمز اوچدی گوکه ،
 ایله بیر قاف داغینا ایلهدی سیمرغ گذر .
 ایگی بشینی وار ایدی ، هر بیرینین بیر . سوره نی ،
 گوزی عقربده ، الی سکانی هر ستمه اکر .
 سانکه « بونس » کیمی قارنیندا ایدیک بیر بالهین ،
 اودا کوك در یاسینا بیزلری قلهنده چکر ،
 آرخادا قالدی اوری مملکتی بیر او چدیق ،
 کره چین گوگلرینی ، قزوینی کئچدیک بو طهر ،
 قارلا نور تولمیش ایدی بوزلوداغین اوستی - باشی
 آغ - بولوتلار اونا مهمان ایدی تا عرشه قدر .
 بیز بولوتدان اوجا اوچمیشدیق اتکلرده ولی
 کاروان تک داغا چکمیشدی بولوت اینجه کهر .

ئىرلرە آغاي قارالى نكە سالمىشدى بولوت ،
 سانكە شطرنج ايدى هر ساحەسى ، سالدېقدا نظر ،
 ھى كۈلكراھ قومار اوينا دېق اول ساحەدە بىر ،
 نىھ غالب چىخاراق ھر بىر بىمىز چالدى ظفر .
 گاه ساغا ، گاهى سولا ، گاه آشاغى ، گاه بوخارى
 قولى آصلان كىمى طيارە مز ھى چىكىدى سپر ،
 بو جور اوچماقلا قانادلاندى دە بىردن آتمىز ،
 او بو يوك تھلكەدە چىكەدى بىر ذرە ضرر .
 « الموت » ئورتولى ماھىد كىمى گورسندى بىزە ،
 پاناغىندان تو كۈلۈزدى ايله بىل كوكسە تر ،
 « سرخ رود » ايله او « شاهرود » باخىب بىر بىرېنە ،
 تله سىب تند آخىشېرلار نە اېچون ، وارنە خېر ؟
 بلى عاشق ايله مەشوقە ايمىش ھر ايكىسى ،
 جھىد الدىرلرەش آخىب ھجرە داھا دوزمىھار
 وصلە يئتمىش ، او يۈەش ھر ايكىسى بىر ېردە .
 بو وصال ايسە دوغورمىش بىر اوغول شاد ، گولر ،
 بىر گوزل اوغلانا بىزەر او « سېمىد رود » باخىن

دئمه‌لی رنج و تلاش دهرده کئتمزمیش هدر.
«رحمت آباد» دا نه چوخ داغ، تپه، وادی واردر،
کئیینیب همده بو یئر سانکه قیزیل بیر مخمر،
بیر قماش پارچا کیمی بلکه تیکیله‌میش اونلار،
آلاچیقلا دئیز اوستنده کوپوک تک گورونر.
ایله که داغلاری کئچدیک بیزه رشت اولدی عیان
خزری دوم دوری کوردیک نه گوزلیمیش ایله‌لر
رشته باخدیقدا بهارستانا بنزندیمه اونوی.
ایله بیل هر طرفی ساچمادا در بیر کوهر.
بیر طرف سلسله داغلار و کوزل سیق مشهار،
بیر طرف گوک زمیاری هم نه گوزل تازه‌وتر!
آرخادا قالدی کیلان تورباغی باشلانسی دئیز،
هیچ لیمانسیز کئچن اوامیشمی دشین بجره مگر!
گونشین ذره‌لری گوک ایله‌ر اوزره دوشوب،
سانکه گوک پارچالارین اوسته چکله‌میشدی قمر.
دریا خاموش، هوا آیدین آتیمیز آرامیدی،
او سکوت ابجره خیال آچمیش ایدی آنجاق یئر.

مهم خیال: هم ده اورهك ساكت وصامت دورماز،
 ابدیتده مگر ساكت اولار جنس بشره؟
 ساعت اون بیردی گوزل بیر یتره چاندیق او یترین،
 آدینی تاریخه بازه یش عرفا کان هنر .
 قوجامان آبشهرون ای اودلار، آلولار وطنی!
 قوجا مغارمی سنین قابینه سالمیش آذر؟
 باکو بیر شهرمی؟ یوخ شرق ائلینین تاج سری،
 شرقه صاحبین قاپوسی آدلانان ای نورلی شهر!
 سن قیزیل اوردوریا قووهت و متانت و ثردین.
 قارا آلتونلارینا قسقا نوب اولمیش ساری زر.
 باکو تورپاغی بیزیمچین ده عزیز در، بهادر،
 باکونین اوستنه چو خدانندی دوغوب نورلوسحر.
 من دمیردن هورولن سیق میشه ایکلر گوردیم،
 بنالار کو گلره باش چکمه ده عالی منظر،
 چولده، درباده یترین ترکینه یول وار، قویو وار
 داغلاری دوزاری مستور ایله یوب قصر و شجره
 بو یترین باغلاری علم ایله چیچکلنمیشدر؟

اوردا پئر صنعت ايميش، ميوه ظفره ميش، سوهنر،
 فعله لئر جانلا، هوسله گئدير ايش ميدانينا،
 اونلارا برقلو واغونلار وئريلير شام و سحر .
 كئيلي شوق ايله چكبر چوللاره سو يوللاريني،
 چونكه شركتدر اونا هر كون اولاجان پرور .
 باغبان سئوكي ايله، شوق ايله باغ سالما دادر،
 تيكانا ياخشى باخيلسا يتيرهر نياوفر .
 كون اوزين ئورتديمي ايشدن گلهر كئ ئوزايوبونه،
 كز مگه كيمك ايچون فعله كئير تازه اجر .
 اوردا ايستر كيشي، ايستر سه قادين هي چاليشار
 تك ديوارلاردا شكالر فقط ايشسيز كوردور .
 شوق ايله ايشله بير آرواد، كيشي، پير ايله جوان،
 بير شمار درائله بيل ياخشى اكيپ، ياخشى بشجرا
 او كوزل يوردي كزيب كورمه ديم آجليق دن اثر،
 يوللوغين منبعيدر اوردا سفالت نه كورا
 يوخدر انوسيز قالان اول پئر ده صيادن غيري،
 آج اولار اوردا فقط صبح چاغى مرغ سحر،

اورداپوخدر نه سو بوقليق، نه ده تنليك ايشه،
 بيشله بير نولكهده اولماز نه عداوت، نه ده شر.
 نه قدر قوره سي وار انسانين ايشلر پول آلاز،
 قوجا و خسته چاغى مطاق حكيمدر باور.
 اوردا مزد ايله برابر آلاز، امام آلاز.
 هر هنر صاحبي، هر ايش گورن. هر دانشور.
 هر نهين مزدي بيليك. هر ده شور نولچر سيدر.
 هر كسين صنعتينين قيمتي وقتينده يئتر.
 هر تشبث اورادا چونكه دگر سز قالماز.
 هر جهد ايلر اونين صنعتي اولسون زيور.
 هر ايشين قيمتي آرتيق وئر دلير اوردا. فقط
 فكر ايشي هر جوهر آيشدن سايبليز افزونتر.
 اوردا شاعر و هنر صاحبي گورديم. اونلار.
 ائلين آمالينه افكارينه انتميش باور.
 آنالار قيز دوغا اوغلان دوغا يا فرق انتمز
 حكيمين قايفوسي آلتندا دوغار. حفظ ائديلر.
 آنا ايشلر سه. اوشاق ائولري واردر. اورادا.

او کیلنجه اونی گرزار او یوبار هر سودا مری
باغچالار کوربه ارین سئوگی ای مسکلمر بیدر
اورادا مکتبین اسمین ائله بیر لراز بر
دوغولاندان ئاولن وقته قدر عادتدر ؟
انسانا قاعده قانوندر اولان مستظهر .

بو بو یوک ئولکده ایشسیز و سوداسیز یوخدن
یوز نفرن ارادیم تایمادیم هیچ بشجه نفر .
یوز نفرن آراسان بیر ابکی آواره اگر .
بئاهظن ایله بیرم آغ قالایا جا قعد دفتر .

* * *

بو گوزل قاعده گر عالمه اولسا شامل
نه ضعیف کس تاپیلار . هم نه یوغون بیر بیسر .
نه بوتون یوخسولا بیر وارلی نفر حاکم اوللار
نه ده عاقللره بیر احمق و نادان سرور .
ایش نظام ایله کئدوب ئولکده قانون اولسا .
نه بخیللیک قالار عالمده . نه بهتان نه ده شر .
بیس نظام ایله صنفار تضادندان توره میش ؟

حسد و بخل و نفاق و غرض و حيله؛ حطر -
 بیری درلت ایله مغرور، بیری یوخسول، دوشکون
 بیری نوز نفعنه شاد در؛ بیرینه یوخدی بهر -
 چوخ عقللی سفیل نوز ساده لیکندن اولمیش،
 حيله و هذیان ایله چوخ گنج اولوب نام آور -
 چوخ ریاکار چا تیب مقصده شادان یاشاییر؛
 چوخ هنرمند بو کون ایچمه ده در خون جگر -
 دولت و ملک و هنر عام ایله باقی قنلاجاق؛
 حيله کردن قاتی دشمن تانیماز هر کشور -
 هاردا که حيله و آلداتماق ایله مال بیغیلا
 شرفه، ملکه و جانہ کله جک اوردا مقر -
 بیر یترین قاعده سی، قانونی پیس یوالا کیده،
 اورادا حرمتہ نائل اولار ادنا کسلر -
 صنفی چار پيشمالارا جماہ جماعت قانخار،
 جنگی دهشتلره البته اندر انسان حذر -
 طمع و حرص و حسد بیر یشری مسکن اتسه
 ار یشر الهت اولاجاق دعوا ایله زیرو زیر -

ظالمین محوی ایچون حق و عدالت لازم ،
 بو نظام اولسا ایچر قان ایچن البته زهر .
 من باکو شهرینه کئتدیم بو نظامی کوردیم
 نه آرار دیمسامنه وئردی اوتابان اختر .
 قیزیل اور دوبئله بیر انتظامین بهره سیدر
 حمله ائتدیکده اوننا دوزمه دی نازی ؛ محور
 آفرین شهر باکو ، آفرین آذربایجان !
 آفرین ای بو نظامی قوران عالی رهبر !
 بو عزیز تورپاغی بیلدیم که نه دن دو تفاق ایچون
 ؛ وتون آوروپائی آلت اوست ایله بیمیش هیتلر .
 روما ، اسپان ایله ، بالقانی ، فرنگستانی
 یغیب ائتمزدی گلوب روسیه ملککنده شرر .
 قیزیل اوردو او جوشان سنالره یول وئردی فقط ،
 سونرا نوز ارلرینه سوبله دی تورپاقلارا سر ا
 سیئل کیمی جوشدی سوهت نولکه سنین هر نفری ،
 دشمنی ازدی تمام ، اولدی زبون غار تکر .
 قوودیلار آلمانی محو ایله دیار قوه سینمی

بیرداها جرئت اندوب قالخما یا جاق اول لشکر
 بالغانی ، شرقی پروس ایاه لهستانی کتچوب ؛
 قوودی تا برلینه دک آلمانی ار اوغلی ؛ اوار .
 شبهه یو خدر که ، با کو نفتنی ایچمک دیله سه
 تک جهنمه ایچر نفتی او نازی ۲۰۰۰

☆ ☆ ☆

دورته بیر عصر دراستقلالین آزاد بولودی ،
 بو گوزل نوالکهنی یاغمیش سولامیشدر یکسر
 نه بو یوک جشن دوزلمیش ؛ نه گوزل بایرامدر ،
 یغیاوب آدلی آداملار ؛ بزه نوب بحر ایاه بر
 میزده رییدن وئریریک عرض سلام قونشومزا
 قونشویا حرمتی واجب بویوروب پیغمبر .
 آذر آبادان عزیز قونشومز اولمیش هر وقت .
 اونین عاداتی ، دیای بیزلره چوخ - چوخ بتزر
 ظن اندرسم سیغینیب روس اللینین قدر تینه
 داها خوش دور اونا نائل اولاجا قدر آذر .
 حبه روس دینیمی ؛ آیینمی الدن آلا جاق ؛

چالش همسایه نه روسلار کیمی دوستلق کوستر!
 دین ده، آیین ده سنین نوز ایشین نور بورجیندر
 اونلارا عالی نظرلرله باخیر شورویلر
 اگر نوز قونشوسی نا اهل ایسه بس نیله سین او؛
 قوجالان بیر چینار آنجاق نوز ایچیندن چورویهر،
 روس دیله رقدرت و قووه تالی، متین بیز قونشو .
 نه که نالان و ضعیف، عاجر و مظلوم، مضطر

هایسین خوش گونیدر اما باکو شهر بنده،
 هر قیزیل گل هله نوز غنچه سین انتمش سنکر
 فقط حدسیز گله بیر دریا کنار بندا باخیب
 هامومیز رسم گنچیده ایله دیک عطف نظر •
 نومیزدن نچه مین دسته جوانلار گنچدی
 گل نه در، سرو نه در، هر بیری خوش بیر دلبر
 لاله به سانکه کمند انتمش ایدی شوخ قیزلار
 خوش ایدی اوزاری اوغلانلارین آیدان دابتر
 سرو بوی، لاله یاناق، آغ بدن ایدی هر قیز

اوغلانین هر بیری رستم کیسی بیر جنگاور •
گرچه دینج کونده بو گنجار مانکه اوخشامادا
دعوادا قالخانین آلتدادیوی ، بیری نوتر

من که نوز بوردیمین نوتکم دانیشان بیر دیلی یم
خلقمین قلبی دیلیمدر اونا شاهد بو اثر •
یا کویه تحفه و ثربسن که بو داستانی بهار
لهونی تا حشره قدریاد کار اتسمن انلار
آذر بایجانجانظم اند، نی شاعر «جعفر خندان» در

هزار

کورد شاعری هزار شرافکنندی ۱۲۹۹ - نجی ایلهده مهابادشهر -

بنده دوغولمیشدر .

او ایلك تحصیلینی ملا یازیندا فارس و عرب دیلرینده آلمیش

و مکتب تعلیمی گورمه میشددر .

شخصی مطالعه سی نتیجه سنده ادبیاتلا، خصوصاً مشهور کورد

شاعری حاجی قادر کوبی و تالین اثراربله تانیش اولان هزار سون

ایللرده شعر یازماقلا مشغول اولمیشدر . شاعر سون اوج ایل

عرضده یازدیغی اثرارینی « نشتمار » « وطن » مجله سنده نشر

انتدیرمیشدر .

هزارین کوردجه بازدینی درین اضمونلو اثراریندن بهضیاری
آذربایجانجایا ترجمه ائدیبارک « وطن یواوند » غزئته سنده شفقت
سجده سنده چاپ ائدیامیشدر .

ایکی قیزیل قوشین صحبتی

(داستان)

دوین بیزدن ظلمت کیمجه قانانلانیب کئنده رکن
کو کرچینار قاققیداشیب مزده وئردی سحرده
هوپ - هوپ رقصه باشلاباراق اوخوبوردی بو سوزی :
کیمجه کئندی طهطراقلا قارشیلادیق کوندوزی .
بو وقت منیم گوزاریم ده گولوه سه دی سحره .
تماشایا دالماق ایچون دوروب چبخدیم چولاره
گوردیم اوجا بیر قایانین تپه سنده اوتورموش ؛
حرارتنه صحبت ایدیر ایکی مغرور قیزیل قوش .
بیرنجی قوش

دانیش قارداش نه وقتنه جن قالاجاقسان چرنارده
شهر لردن اوزاقلاردا دوزه چکسن بو درده ؟

قبايلارن ياريقلارى سنين بوردىن : بوواندر ،
 داغدا ؛ داشدا ياشايانلار ديوانه در ؛ ناداندر .
 باخ گئيمين چير كدر سنين ؛ بدنيى باسيب توك .
 تميزليكدن اوزاقداسان ؛ حيات سزه يو كدر ؛ يوك
 گذرانين داغلاردا در ؛ طنطنه يوخ سنيىچين :
 يشمين نه در ؛ اله دوشسه هر دم بير چه گو گر چين
 په خوره گين تميز اولور ؛ نه حياتين بختور
 تميزليكدن ، خوشبختايكدن بوواندا يوخ بير اثر
 شاختالاردا ؛ سويوقلاردا بخارين يوخ كورسين يوخ
 يابدا يئليپك اله دوشمور آغبر كنجير حيات چوخ
 همدماردن اوزاقداسان يوخ آسوده ياتديغين
 تورباق سنين دوشكيدن قبرا داشلار ياسديغين
 بايقوش سسى ايشمدير سن كيجهلري صبه دك
 گل عزيزيم يابانيار محبطندن اوج كندهك
 بورداسنين قباغيوا ياخشى خورهك قويان يوخ
 وارلغنى يوخاغيني بو داغلاردا دويان يوخ .
 مين بيردرده دچار اولوب سواجاقداسان حكيمسز

عمری باشا یئتیرمه دن نوله جکسن شهبه سز
 دارگونینده اولما یا جاق بو یئرلرده همدمین
 دشمن گاسه امیدگماهین اولما یا جاق اول امین
 لباسنی تیکن اولماز چیریلار سا شهبه سز
 بو باشایش دگیل گرك دوغری یولی تاییق بوز
 منیم ایشیم سنینکی تک اولسا قبری آنارام
 اینان که قوش اولدیغیمی همیشه ییک دانارام
 گورورم که هیچ بیر اقدام ائتمه میسن حیاتدا
 اونا گوره دار اولما جاق سنه گذیش حیاتدا
 ایکینجی قوشین جوابی

حوصاهم یوخ دها منی گل مذمت ائتمه سن
 نولوم قدر آغیر گایر منیم ایچون بو طعنه سن
 جکریمی یارالادین گل دانلما بیر دها
 سن دیبهندن یوز قات آرتیق بیذوایم بینوا
 یقین سن ده منیم کیمی بیامه بیرسن من کیمم
 اووه کیمی چوانا لاییب کدر؛ غصه درد غم
 یاخشی و چوخ باشایشا کوناوم دشمن دگیلدر

بيلير سنسه علاجنى يالوار بىرام نىشانت وئر
دردپه گىل درمان ائمه ، مهربان بىر قارداش اول ؛
ئوله نه دىك كىچىك اوللام حضور بىنده ، سن باش اول ،

بىر نجى قوش

قور تولوشى ايسته بىرسن كوچ داغلاردان بىر كره ،
كىل منىمله اوچاق كندهك محتشم بىر شهره .
پادشاهين سراينه پناه آيار بى غم اول ؛
اونين عزيز اوغلىنا گنت اطاعت ائت همدم اول ،
قىزىل تختى يووا ايله دشمنينه وور يارا
پادشاهين الى اوسته غرورلا گنت شكارا ،
كىجه لرى چراغلارين ايشىفمىندا خمارلان ،
شىرىن - شىرىن نغمه اوخى ؛ قلىبىنى ائت خرامان
قو دوشكىن اوسته اوزان ياتان وقتى كىجه لر ؛
راحت اويوسحره دىك توخونماسين بىر نفر ،
اويانسىنلار تومارلايب سحر - سحر باشىنى ،
حضورينه كىتىرسىنلار تويوقلارين دوشىنى ،

دوزه لتسینار اوزون . گوده ك فاناتنی كلیتر
 باغلا سینلار ایاغینلارنگواه ر . گور
 خدمتچیلر قوللیق آلتین ، قاتلین شایین شوکاشین
 پادشاهین حضوریتدا < عالی اولمشوق بحر حقیق .
 اگر باشین آغریبار شلانا گور یمن یمن بیو آجلی .
 حضورینده حاضر اولار قیرنج حکیم ، قیرنج هولور
 بخارینین یانیندل اولک یکر قال اولسا سز انرا
 قومار و ثریب یا قیر عینلار سنی سنا بسوز نو کولور
 ایستی دوشسه اهمیت و نر مه تلحیلستل الجونا
 پادشاهین نوزی کاندن لجنیر نور تسولک باشینا
 فه قدر که شکر یسن ؟ بی حیا کین بو نو نجاء
 چنه دانین دادلی - داخلی حخیلور گور سین هوبونجلا
 هر نه میلین اولسا رتی الجودا بو خهور بالمر
 گل عزیزیم قاناناللق باو خلجشم شهره

اینگنجی قوشین نئوالی

آیا شهر مسکنمیدر بیز تک قیزیل قوشلار ،

قیزیل قوشمی پادشاهدر ، و مختکم دیار

نو بادشاه نو کرلرین قیزیل قوشدان سنجه رمی ؟
 اونلار وطن عشقی ایچون باشلار بندان کنجه رمی ؟
 او دئدیگین نعمتلری قیزیل قوشمی وئره جک ؟
 او سایدیغین عمللری قیزیل قوشمی گوره جک ؟
 یاراهزا داوا - درمان حاضر لایان اونلارمی ؟
 دانیشدیغین او شکارلار، قوشلار ووران شکارمی ؟
 بیزیم یوردین توریاغیمی بزهک وئرهن او تخته ؟
 قارداشیمیز دگیلمیدر اوردا چاتان حرمتہ ؟
 قیزیل قوشین قاناتیمی چراغلاری یاندیران ،
 قیزیل قوشمی ربابیلہ اورہ کلره اود ووران ؟
 بیزیم دوغما دیلیمزده ائدیملر می دی صحبت ؟
 وارمی اوردا بیزه قارشى مهر بانلیق محبت ؟
 بئله درسه او شاه قوشا اولاریق بیز بیلدیرچین ،
 کوزل دوران یاراداریق بیزیم دردلی وطنچین .

بیرنجی قوشین جوابی

دیوانه سن ، یوخسانه کور و نورسن دیوانه ،
 سارسا قلاما، دانیشیر سان فکرین سنین نه درانه ۱۸۱۰

قیزیل قوشدان گوروبسمنی یئر اوزینده پادشاه؟
 گوروبسمنی قیزیل قوشا هنج آ پارسین ائل پناه؟
 شهرده کی ساکنلرده دریا قدر عقل وار ،
 قیزیل قوشلار داغدا ، داشدا وحشیانه یاشایار .
 اوخوما میش طبیعته حاکم اولماق اولارمی
 تاپداینیرلار؟ حقوقنی دی خیرین هنج رارمی ؟
 سوروشورسان : قیزیل تختی قاپیران دا قوشدرمی
 وای حالینا، گولمه لیسن ، باشندا کی هوشدرمی ؟
 بیله شینلر یاراتماقچین علم بیلیک گر کدر ،
 بو آخیندان کری قالماق منجه نولوم دئمکدر .
 موسیقی ده ؛ کارخانادا عالمرین ایشیدر .
 قارا یترهن قیزیل آلماق هنرورین ایشیدر ،
 هنروریک معارفله رونقله نیر دنیادا ،
 عام ایشیدن رونقله نیر بوزماندا دنیادا ،
 بو اوغوردا چالیشانلار دسته - دسته توپلاشیر
 حقوق ایچون ، ناموس ایچون کفن کئیر داغ آشیر ،
 فدا ائدیر جانلارینی اولار وطن یولوندا .

ارادلقچين مین قوه ديار هر بهر چون قولوندا .
 اوچاي زمان طيارم به سوار اوون هر پيروي
 بيزدن ياخشي دولانمادا اونلارين هر نفوي
 حرکتچين آقتموپيل ، ماشينلار وار اورادا .
 هين تاييلماز ، کوما بوخهر لومجشم دياردا .
 آتلر وار شمال سمتدن جنوب بهته سوز وئرير
 تشخيقا وار طبيعتي قويله حالينا دولده رير .
 ميزيم يئرین ثروتني آماراندا شهردر .
 بيزده سحر ظلماتدرسا اوردا ظلمات سحردر .
 خبر سيزسن ؛ سنين پووان مه نارين اوستدر ،
 بو باغلاردا ، بو داغلاردا جواهرات کورسه نير
 اونلار کليب بو نعمتي آياريرلار آي يازيق .
 سنسه ايشسيز دولانير سان دئيرسن ک ، بيکاريق .
 سيزين يئرین ، ساقيزيندان مين شئي حاصل انديرلر
 ساينيز لا قيزيل قوشون کوزلريني بيکيرلر .
 گل نوکره نهک شهر آرين لغتي دوليني ،
 بلکه بيزده خوشبخت اندهک بو يئرلرين ائلينی .

تشیچین قوچاق قیریل قوشلار نو کر اولسون اوللازا
 ایسته بیرسن نوز دردینه گر ناپاسان بیر چازا •
 دئدی کیمه عمل ائله ، یوخسا اولوب گیده رسن ،
 قیزیل قوشین آزادلی نه یولدادر دوشون سن

ایکنجی قوشین سوالی

سادام بیزیم گولونج اولمش حیاتمز بو قدر ،
 مادام بیزه لاغ ائیله بیر شهرده کی هر نفر •
 تشیچین منی چاغیریر سان سراینه شاهلارین ،
 او یئرده که دویان یوخدر داغ قوشنین آهلارین ؟
 طن ائدیرم توتا بیلمز اوللاراپله بیزیمکی •
 اوللار مکر بیلمه بیرمی نه چیدرالر بیزنه چی ؟
 دوشونمورم تشیچین اوللار بیزه بسله منجبت ،
 نه به لازم قیزیل قوشا بو احترام ، بو حرمت ؟

بیرنجی قوشین جوابی

بیلیمیرم که عزیز قارداش بوگون عقابن هاردادر
 سواللارین خیالیمی ناغیللارا آباریر •

اشا دوش که بو؛ توریاغین کلیر یله اویئر لر؛
 حیاتدا نوز احتیاجین آسانلیقا رفع ائدهر.
 قیزیل قوشین کوزینی ده اونا کوره تیکیر لر؛
 که دنیانین ایشلر یندن او اولماسین باخیر؛
 سیز بیلدر چنن اووی ایچون کره کسینیز اونلارا.
 توام وقتی فرصت اولسا سیزی گومر مزارا.
 کورور سنی ایکی قارداش دوشونجه ده یادیق؛ یاد.
 اگر بئله اولماز ایسه نشئه لئه ز او جلاد.
 ایندی بیلدین بو احترام، بومحبت نتچیندر؛
 بوتون بونلار بیرم نسله آغیر ذلت ایچیندر.

ایکینجی قوش

ایندی تمام آنلادیم من زمانه نین ایشینی؛
 اجازه وئر نادان ساییم بو دفعه ده من سنی.
 بو ایشلری بئله بئله نالا - میخا وورور سان.
 حتی منی چاغیر اراق تکلیفینده دورور سن.
 اگر من ده سن ائده نی ائتسه ایندم از لذت.

يقين آديم بو دنيادا چاغريالاردى بى وطن •
 پادشاهه نوكر اولماق سنجه بويوك بير ايشدر ،
 ئوز انويمده آقا اولماق منجه بويوك بير ايشدر •
 كل عزيزيم بيرجه اوچاق مئشه لره ، داغلارا •
 قيزيل قوشار البير اولساگون دوغار بو ديارا ،
 كل كه بوواسلاق بيزيم بو داغلاردا نازم دن
 بلكه مغروز ئولكه لرتك گولومسه سين بو وطن •
 كل بيرليكه بنائندهك بو داغلاردا بير شهر •
 كوزهل حيات ، خوشبخت حيات بيزليكه در ديه رلر •
 كل اوخوياق دوغما ديلده ؛ اولاديميز شاد اولسون ؛
 بو جهدمز تاريخارده دنيا بويى ياد اولسون •
 ايتى اولسون ديمديكيميز • اوچاق دشمن اوستنه
 جرئت انديب بو داغلاربن گلمه سين چن اوستنه
 ئروتمز قسمت اولسون ئوزمزه تاماماً •
 قدرتمز ؛ قاناتمز گوجللى اولسون بنادن •
 البير اولاق قيزيل قوشلار ؛ بو بيرليكه آندايچهك ؛
 ايچمزدن بير هومانى ئوزمزه شاه سنجهك •

بیر دفعه لیک ختام و ثرہ ک نوکر لیگہ ؛ قوللوغ ؛
یاد ائللیار بیزہ بیرده اولماسینلار ؛ خان ، آغا
آنادان دا ؛ آنادان دا منجه ناموس عزیزدر ؛
یواجی کیمی دولانساق دا وجدانیمیز تمیز در ؛
سن ازلدن اوچوب کمتدین شاهلار اولدی رفیقین

جمشیده ده اولو بابان تاج و ثریب در بیل یقین

- اگر کندیب بیر کدانین فونسه ایدی باشینا
- یقین هدف اولمازدی ائل ستمکارین داشینا
- ایندی سن ده وجودینله ایشمیزی یوزورسان
- نفرت ائدیر اقدامه اولکه مزده هر انسان
- منه اورهک و ثریر سن که ؛ ساتیم دینی ، ایمانی
- ینه ده بیر شاهه و ثریم نوز الیمله دنیانی
- ایتمیل بوردان وجدانیندا هر دایکدن یوخ بیر اثر
- کور عاقلر بو خصوصدا نتیجه یاخشی دئمیشلر
- قوجا داغلار چاتیناسا دا آغیر کونده دالینا
- جوانا قدا بویانسادا کمنج وجودین آل قانا ؛
- کولمیش سن ده حیاتندا اگر چورهک یثرینه ؛

- چلو انلغین چئور بلسه ده ایلانلارین زهرینه ؛
 زمان سنی سو یوقلار؛ شاخه لارا آتسادا ؛
 یای گونینده رجودینی آتش آلوو تونسادا ؛
 مغاره ده اژده ایله بیر یوویا سالینسان •
 تقصیریندن ؛ کویکلرله بیر قوبویا سالینسان ؛
 قانا تالاری سینان قوشا بنزه سنده شکر دا ؛
 کولوم سنین نسلمنی تام قویسا اگوو بیر داردا ؛
 قوجالیقدا اون اوغلمنی ایتیرسن ده چیاتدا ؛
 سنه یاغی کسپاسه ده چتیلرکده چیاتدا ؛
 یوردین ، یووان عمر بوی اولسا چهلانی سحرلار •
 یئردوشکین ؛ یاسدیقین دا اولسا اکر فالیلار
 چوتون بونلار بیکانیه نوکرایمکن یاخشیدر •
 کوز ائوینده قول اولماقدان ؛ بیکارایقدان یاخشیدر •

- شاعر دویدی حیران قالدی صحبتینه قوشلارین •
 قایالیقدا باشایان قوش دانی شیردی نه درین •
 لایندی قوشدا آیلیدر ؛ فکری نجه عالیدر ؟

بعضی قوشدا جهالتین گردا بیندا جان وئریر •
او قوشلاردان بیرری آغا؛ جاه و جلالی واردر •
وقت ائدین ایکینجیسی سیز بن ساده هزاردر • (*)

اوهانه سن فوقاسیان

آذربایجان وارمنی خلقنبن تاریخی دوستلغیندان الهام آلان
جوان ارمنی شاعر اریندن او هانا سر: نوفسباز ۱۶۱۶ - جوی اباد
تبریزده دوغولمیشدر • ابتدائی تحصیلینی تبریزده ارمنی دیلینده
آلدیقدان سونرا؛ آرزمان ایچریسنده فرانسوز؛ روس؛ انگلیس
آذربایجان و فارس دیلارینی موکرمه نیب و بو واسطه ایله شرق

روس و آوروپا ادبیاتی ایله تانیسی اولمیشدر .

غوقاسیان هله ۱۴ یاشندا ایکن ادبی فعالیتیه باشلامیشسادا ،
ان کوجلی شعرلرینی ایکینجی، دنیا محاربهسی زمانی آلمان
فاشیزمی علیه نه دئمیشدر .

ایندییه کیمی شاعرین ۶ کتابچاسی نشر ائدلمیشدر . اونین
سون اثری ۷-نجی عصرده آذربایجان، ارمنی و گورجی خلقلارنین
یاد ائیللی اشغالچیلاراقارشیم . مائیزه دوستلغنی تصویر ائدهف
«جوانشیر» داستانیدر . غوقاسیان بونا تریبییه استمدادلی و بیایمکی
بیر شاعر اولدیغنی ثبوت ائتمیشدور .

۱-نجی دو گوش

بولوت قانجی ، کویک قارالدی ، باندی اولدی ساحلار
دجله نین دینج ساحلاری اولدی قانلی بو مزار
قانلی کویوک فینقیر بردی دو گوشلاردم بون آتلار
باشلاریندان بو غلانیدی گو که قانلی بولوتلار ،
اولدی بون تک او چوب کئچیر ، بیچیب کئچیر . جوانشیر ،
اوچور آتی ؛ اوچور تیزی اوخوندان دا تیز کئدیر ،

آت چاتلایار، قلمنج کیم اوخ داغدار، بوسوزان

آذربایجان طرلا نینطلمصلار دلتته بیر اثر

عزیز وطن، سندن گوتوروی، نوالوج، خوجو قدر، شهرویند

وورون ایکیت اصلاناریم ووردون لیمز جوانشیلر

دوز کون وورون، دوز کون، قوشم دوز کون، تیز وورون

آدی قالار ایکیت، نولسه آذربایجان، اوغاینین

شاخه قالغدی، جوانشیلرین آتی، بیودن، بولاندی

کومورده نکلی ایکی، جاندا، تله، باشیندا، جلیانیدی

دایان ۱ - دندی جوانشیلر، راه و بلصالی، قویا نینجان

کوموش رنگای، بیه، رومیکار، حکمدی، رولا، بیری، خصار

تسلیم اول ای لیکیدی، اونغلای، قنیه، باشله، جانینا،

کل آباراق سنی، بیزیم، خلیفه، نین، یانینا،

قیزیل بندلی، خیمه، به، باغ، گورور، مستمن، لوتور، او

جنگاوردر، رحمدلدر، ایتان، دگیل، قورخودور

جنگاورسه، نوزی، کلسین، قوی، منیظه، نواز، ناوره،

یقین، کنجه، تسلیم، اولدر، راست، کگیرسه، کون، نوز،

قوجاسادا، جوانسادا، خلیفه، نیر، قورخودور

قورخاقلارین، ایکیتلرله، دانیشما، سی، ناجقدر،

بونی دئییب مههمیزله دی کله نینی جوانشیر،
 قیاینج چکدی، عربلره دیوان دوتدی اوشمشیر؛
 ایکی کلمه بدنیدن گوز قورینچا آیریلدی،
 جوانشیرین بوسونلاری اوزاقلارایا بیدلدی؛
 کسک باشار! مردسانیزسه بیرده قالنچین آباغا،
 گئدین انعام وئرین سیزین او رحمدل سارساغا!
 یاغی ساردی جوانشیری، ووردی آغیر اوچ یارا ••
 نعره چکدی سسی دوشدی چمناره؛ باغارا •
 قانی آخدی بولاق کیمی بوراخمادی شمشیری •
 قانامیشدی دو گوشلرده آتین دا دورت یتری •
 کیشنه بیردی کهان آت دا دو گوشوردی ووروردی
 جوانشیرین آخان قانی مکر بیر آن دوروردی ؟
 او اصاانی یارالانمش گوروب نوز ایگیتلری؛
 دریا کیمی جوشه کلیر جبهه لرده هر بیرری •
 سن ای بیزنم نومه مزه الهام وئره ن قهرمان،
 جانناوارا دو گوشلرده تسلیم اولارمی آصان؟
 زندانلاردا ده یئرلری اودنی قوروب کلمه تیک،
 ناموسمیز سا حارلا قوروناجاق پیلمیشیک،

زمیلارده سه ییلده همیشه قالیب بوللی بوغدامز .
 آند ایچمیشیک بئل ایله ده دو گو شهریک بوگون بیز .
 سن که ، ائلین ناموسینی ؛ شرفینی قورودین ؛
 سنی بیر آن اولودارمی بوجاعت ، بو یوردین ؟
 بیزیم یوخسول سفره میزی عزیز دوتدین هر زمان ؛
 دردیمزی ؛ غمیجری چیخارمادین یادبدان ،
 ایندی سین امرین ایله دمیر چار ؛ کمدلیار ؛
 آتقاما ؛ جانا ؛ باشا ؛ تولومارله ؛ گتدیار .
 چونکه سین مر امینده تولمک تولوم دگدر ؛
 بختخزه کون دوغماقدر ؛ ایمان بوئا جواشیرا !
 جواشیری دوشوندوردی ائلین کینی ؛ قیامی !
 اوینهده اونوتمادی جبهه ده کی مقامی .
 دندی دعاواغابه یاه بیته جکدر قارداشلار .
 کاه جکی دوشونمیهن مغارب اولار ؛ زای اولار ،
 اوچالیشدی کئچه نهرین کنارینا ییر طهر ؛
 قیاینج ، قالخان مسارینه قاربشیردی بو سوزلر ؛
 ووروشاراق چکیایمیزادوغما یوردا قارداشلار .

احتیاطی اولان ایکث احتیاطی جاریبشار.
چکیادیکیجه آوو ساچدی کوزلر بندن جو تاثیر
سانکه اودلی ایلدیپریملار شالاه ده برق ایشیر
دندی بوکون ووروشدیسا ایکیت کیمی جیمه
صباح بیزه تسایم اولادو کوشاره جیمه دو

ناغیللار

یئددی قارداش ، بیر باجی

بیر گیشی بیر آرواد واریدی ، بونلارین دا یئددی اوغلی واریدی
قیزلاری یوخ ایدی . گونلرین بیر گونی یئددی قارداش اووا کتده سی اولدی ،
دندیلر :

— آی آنا ، بیز داغا اووا کتدیریک ، نه وقت قیزین اولسا ،
قاپییا الك آس ، اوغلون اولسا بای آس — اوغلون اولسا بیز باش گوتوروب
کتده ربك ، قیزین اولسا قاپیدیب کلربك .

یئددی قارداش داغا اووا کتدی . آی دولاندی ، گون کئچدی ، یئدهی
قارداش آنا سینین بیر قیزی اولدی . قیزین آدینی ناردان خاتون قويدیلار .
یئدی قارداشین آناسی سنونیب ، قاپیدان الك آسدی . پاخیل قونشی
الكی گوتوروب یئرینه پای آسدی . یئددی قارداش داغدان باخیردی .
گوردیتر قاپیلاریندان پای آسلیب . باش گوتوروب کتدیلر ، نچه گوندن
سونرا بیر داغا چاتدیلار .

بوداغدا یئدی قارداشدان* باشقا بنی آدم یوخیدی . داغین اوزاقلیغیندا
بیر دیو واریدی . داغ انکی مئشه لیک ، گوی چمنلیک ایدی یاغشی او-
چوچلیق یئری ایدی یئدی قارداش بوداغدا بیر زاغا تاییب اوردا قالدیلار .
تواید اولاییب دولانداغا باشلادیلار .

یئددی قارداش بورادا قالسین ، سنه ناردان خاتونندان خبر وئرم .

ای دولانی ، کون کچدی ، ناردان خاتون بوودی . بیر گوت
ناردان خاتون قیزلارلا کزملکه چخمشدی . قیزلارین بیرین اوزوکی ایتدی
آخناردی تاها یلمدی . قیزلارا بیر - بیر آند وئردی . قیزلاریت بیوی -
قارداشینن بیوی - داییشینن ، بیوی - آناسینن باشنا آند ایچدی . ناردان
خاتون قارداشلارینن اولدوغونی بیلیردی . بیر دانالاری واریدی ناردان
خاتون دمدی :

- آی قیزلار ، آلدانامین باشی ایچون منیم خیریم یوخور
قیزلار اولرینه داغیلدیلار . ناردان خاتون دا اولرینه کتندی . او
گونون صباحی ناردان خاتونین آلداناسی تولدی . ناردان خاتون آلدانامین
قاریننی کوتوروب سو قیراغینا کلدی او آغلابا - آغلابا دانانین قارینن بوماغا
باشلادی . بیردن بیر قارغا کلیپ سویون قیراغیندا کو بیر آغاچا قوندی -
دمدی :

- آی ناردان خاتون ، نیبه آغلابیرسان ؟

ناردان خاتون دمدی :

- دونن قیزلارلا کزملکه کتتمیشدیم . قیزلارین بیرین اوزوکی ایتدی
هره بیر شیئه آند ایچدی من ده قارداشلاریم اولدایینا گوره ، آلا دانامین
باشینا آند ایچدیم . آلا دانام تولدی : ایندی اونا آغلابیرام .

قارغا دمدی :

- آی ناردان خاتون ، سینن یئددی قارداشین وار . سن نه اولویوکه ؟

آلا دانانین باشینا آند ایچیرسن ؟

ناردان خاتون دمدی :

- قارداشلاریم هارادادیر ؟

قارغا دمدی :

- باخیل قونشی سینن قارداشلارینن ایتکیف سالیب . منیم یئددی گوندی .

که ، بالالاریم آچر - سن او تارینی منه وئر ، آباریم بالالاریم ، دو دوروم
سنی قارداشلارینا یئتییره وم .

ناردان خاتون قارینی نارغایا وئر دی . قارغادا آباریب بالالارینا یئدیرتدی
بالالاری دوبدی .

قارغا ناردان خاتونین یانینا گلدی ، دمدی :

- آی ناردان خاتون ، کئت بیر توربا دهن کتیر ، گل سنی آباریم
قارداشلارینا چاتدیریم .

ناردان خاتون کتدی ، آنا سبتدان کزلین بیر توربادهن کوتوروب قارغانین
یانینا قاییتدی .

قارغا دمدی :

- ناردان خاتون ، توربانین آلتندان دهل ، توربانی منیم آباغینا کتچیر
من گو کینن اوچارام ، توربادات یور - بیردهن دوشر ، سن ده نین آیری ایله گل .
ناردان خاتون توربانین آلتندان دلدی ، توربانی قوشون آباغینا کتچیردی
قوش گو کینن اوچدی . دهن بیر - بیر توربادان بشره دوشوردی . ناردان
خاتون دهن دوشن بشرن یئیردی .

قارغا گو کینن ناردان خاتون بشرن اوقدر کتندیلر که ، آخردا قارداشلاری
اولان داغا چاتدیلار .

قارغا دمدی :

- قارداشلارین بو داغدادر ، سلامت قال من کتدیرم .

قارغا اوچوب کتیری قاییتدی . ناردان خاتون داغا گزه - گزه گلدی
قارداشلارینین زاغاسینا چاتدی . کوردی زاغانبت قاییتندا بیر اوغلان یاتیبه
ناردان خاتون اوغلانی اوبانامادی بیر یاندا زاغایا کچردی .

ناردان خاتون کوردی زاغادا ات ، چوره ک وار ، آچیبشدی چوره کدن
پتدی . اوی - ایشیکی سیلدی سوپوزدی اتی ده دوغرادى خوره ک یئیردی
حاضر قوبدی سونرا چیغدی ، بیر یاندا کیزاندی .

آخشام اولدی، چولده کی قارداشلار گلدیلر گوردیلر خورک پیشیب، او- امشیک
سیلینیب سوپورولوب، چولدن کان قارداشلار ائوده قالان قارداشا دمیدیلر
- بو ایشی سن گورموسن ؟
او قارداش اوتانیب دئدی :
- بلی من گورموشم .

قارداشلار بشیب ایچیپ یاندیلار . صباح آچیلدی، قالغدیلار . ایندی
قارداشلارین بیر آیرسی ائوده قالدی . قالانی اوخلارینی کوتوروب اووا گتتدی .
ئوده قالان قارداش تک اولدیفیندان بیر آز اوتوردی سونرا یاندی .
بو یاتان کیمی ، یته ناردان خاتون گلدی ، ائوی- امشیک سیلیدی، سوپوردی
خورک پیشیردی ، موزی بیر آز یتدی، گتتدی ، یتینده گیزلندی .
یاتان قارداشی ، او یاندی گوردی او سیلینیب - سوپورولوب خورک
پیشیریب حاضر قوبولوب .
آخشام اولدی جوان، کی قارداشلار گلدیلر گوردیلر او امشیک سوپورولوب، خورک
پیشیب حاضر در . دمیدیلر ،

- آی قارداش بو ایشاری سنی گوردون ؟

او قارداش دئدی ،

- بلی، من گوردیم .

- قارداشلار بشیب ، ایچیپ یاندیلار .

صبح آچیلدی ، قالغدیلار . بونجه ده ائوده قارداشلارین او بیرسی قالدی

قالانی چیغدی اووا گتتدی .

ئوده قالان قارداش دا بیر آز اوتوروب ، تک اولدیفیندان یاندی . یته

ناردان خاتون چیغدی ، ائوه گلدی ، سیلیدی ، سوپوردی خورک پیشیردی ،

بیر آز موزی یتدی، گتتدی، یتینده گیزلندی .

ئوده قالان قارداش بوخودان او یانیب گوردی او سوپورولوب، خورک

پیشیریب در .

آخشام اولدی . چولده کی قارداشلار گلدیلر . گوردیلر او . امشیک

سوپورولوب خوروك پيشيب حاضر در ، دمديلر :

- آي قارداش بو ايشي سئني گوردون ؟

او قارداش دمدي :

- بلي ، من گوردوم .

قارداشلار پيشيب - ايجيب ياتديلار ، صباح آچيلدي ينه . قالغيب اووا گئنديلر .

اوده قالان قارداش نك اولدي يئيندان اوزا نيب ياتدي . ينه ناردان خانون

چيغيب اموي سوپوردى ، خوره كي پيشيردى ، گئندي يئر ينه كيردى .

آخشام اولدى ، قارداشلار گلمدي اوده . قالان قارداشا دمديلر .

- بو ايشاري سئني گوردون ؟

او قارداش دمدي :

- بوخ ، من گورمديم ، من ياتيشديم . اويانديم ، باخديم كه ، اموي

سوپورولوب ، خورهك پيشيدر بوسوزي ائشيدنده اوبيري قارداشلاردا دمديلر .

- بيزده اوده قالاندا بئله گوردوك .

دمديلر :

- يقين بورا با آدام دا دانيب ، دورون گزيب آختاراق .

قارداشلار دوروب هر ياني گزيب آختارديلار ، بير شئي تايا بيلمديلر .

ياتديلار .

صبح آچيلدي قارداشلارين آلتيسي اووا گئندي بو دنمه كيچيك قارداش

اوده قالدي . كيچيك قارداش قابزين آغز يندا اوزاندي ، آنجا ق ياتما دي .

اويانان ناردان خانون بوني ياتيش بيليب گلمدي اموي سوپوردى ،

خورهك پيشيردى ، ايسته دي كه ، گئنين . كيچيك قارداش باي اوغي . چكيب

دمدي .

• گئنه ووردوم ، سويله گوروم كيمن ؟

ناردان خانون دمدي :

- وورما دوزون دئیم .

کیچیک قارداش دئدی :

- وورمارام دی .

ناردان خانون دئدی :

- من یئدی قارداش باجیسی ناردان خاتونام . پاخیل قونشی آنام
آسدیفنی الکی چیخاریب قاپییا یای آسمیش بونون اوزیندن قارداشلاریم اینتکین
دوشدی .

اوندا من اوشاق ایئدیم . بو بودوم ، یئدی قارداشیم اولدیفنی ییلیب
آختارماغا چیخدیم . ایندی بورایا کلهشم
کیچیک قارداش دئدی ،

- سنین قارداشلارین بورادا دبرلار .

ناردان خانون قارداشی ایله نوپوشوب گوروشدی .

آخشام اولدی آنتی قارداش دا گلدی .

احوالانی ائشیدیبلر اولاردا باجیلاری ناردان خاتونلا گوروشدیبلر

یئیب - ایچیب یاتدیبلر .

صبح آچیلدی ، یئدی قارداش اووا گئده سی اولدی .

اونلار دئدیبلر :

- آی باجی ، سن ائوده قالارسان . بورا لاردا اود تاپیلماز ، گوزله ،

اوجاغین اودوننی کچیرمه . بیزیم بیر قونور بیشیکیمیز وار ، سن هر نه تاپسان ،

هر نه یئسن ، اونونلاری بول ، او سنین قولاق هایباین اولار .

قارداشلار اووا گئتدیبلر . ناردان خاتون ائوده قالدی ، سیلدی - سو -

بوردی ، خورک بیشیردی آخشام اولدی قارداشلاری گلدیبلر ، یئدیبار ایچدیبلر ،

یاتدیبلر . صبح اولدی ، ینه اووا گئتدیبلر ، ناردان خاتون بئله خورک بیشیریپ

قارداشلاری ایله یئیب دولانیردی .

بیر گون ینه ناردان خاتون قارداشلاری اووا گئندن سونرا یتر لری
 بیغیردی . بیدت کیجیک قارداشین یتریندن بیدانا کیشیش تابدی . قارداشلار-
 چین دندیگینی یادیندات چیغاریب کیشیشی یشدی ، بیشیکه وئرمه دی . بیشیک
 جونی گوردی . آجقی توندی . ناردان خاتون انشیکه چیغاندا بیشیک ووروب
 اوجاشی کئچیردی : ناردان خاتون ایچری گیردی ، گوردی اوجاق کئچیپ .
 ییلدی قونور بیشیکین ایشی در : انشیکه چیغدی ، گوردی قارداشلارینین کلمک
 حوقته آز قالیب ، خورمک حاضر اولماییب . گوردی اوزاقدان توستی کورونور
 تنز او توستی طرفه بوگوردی ، خیلک گئندی ، گوردی توستی کلن یتر بیر
 عمارتدر ، عمارته چاتدی ، ایچری گیردی ، گوردی عمارتین ایچینده دیره کدن
 بیر قیز ساچیندان آسیلیب . او قیز ناردان خاتونی کوروب دندی :

آی باجی ، بورایا نییه کلیسن ؟

ناردان خاتون دندی :

اود آپارماغا گلیمش . بس سنی کیم ساچیندان آسپ ؟

قیز دندی :

— بیر دیو منه عاشق اولوب ، بورایا کنیریب ، من اولی ایسته میرم اود

حکمه ، او منه ظلم اندیر .

سن نجه قورخادین ، بورایا گلدین ؟ ایشدی او دیو کار ، سنی تولدو-

مور ، تیز چیخ گئت ،

ناردان خاتون دندی :

— من نجه اود آپاریم ؟

قیز دندی :

— اودلارا دهیمک اولماز ، دیو بیلر . اورا دا قایچی وار ، قایچینی

گوتور ، اوددان بیربالاجاکس ، اسکینین آراسناقوی آبار .

ناردان خاتون قیز ددبگی کیمی ائله دی . قایچی ابله اوددان کسب-
 گونوردی ، اسکمی آراسینا قوبدی . ناردان خاتون یادندان چیماریب قایچینی
 اوجاغین قیراغینا قوبدی . قاچا - قاچا عمارتدن چیمب کئنده جیبینه کسی
 تاغلاق ساینین اوجی آچیلدی . ساپ آچلا - آچلا ناردان خاتون ائوارینه
 کلدی . اوجاق قالادی ، خورک بیشیرمکه باشلادی .
 او طرفدن دیو کلدی ، نوز عمارتینه کیردی ، آدام ایگنی آلدی ،
 ددی :

- قیز ، دوزونی دی کوروم ، سنین بانینا کیم کلمیشدر ؟
 قیز ددی :

- سنیت قورخوندان کیم بورایا آباق باسایلر ؟
 دیو اطرافا باخدی ، اوجاغین قیراغیندا قایچینی کوردی . ددی :

- بو قایچی نییه بورا دادر ؟ اود کسب آباریلار .
 قیز ددی :

- منیم بانینا هیچ کیم کلمه ییب .

دیو ائشیکه چیمدی ، او طرف - بو طرفه بولاندی . بیردن آچیلدی .
 سایی کوردی . بیلدی که ، بورایا بنی آدم کلب . ساین اوجیندان توتوب
 بیفا - بیفا کئندی . کلب زاغایا چیمدی . کوردی زاغان قایسی کلیدلیدی .
 دیو قاینین دئشیکیندن باخیب ایچریده ناردان خاتونی کوردی . ددی :

- آی قیز ، آغزیم چوخ آچیدر ، بارماغینی قاینین آراسندان چیمارت
 سوروم ، آغزیمین آجیسی کئسن .

ناردان خاتون ددی :

- آغزینا زهر توکولون ، بارماغیمی نییه سنین آغزینا وئیریم .

چیمب سن .

دیو دندی :

— اوندای کتدیب قارداشلاریوی بییه جگم .

ناردان خاتون دیوین قارداشلارینی یشمه سیندن قورخوب بارماغینی قاپییین .
آراسندان امشیکه چیخارتدی . دیو قیزین بارماغینی آفرینا سالیب قاپیینی .
سوردی ، سونرا بوراخیب کتندی .

آخشام اولدی ، قارداشلاری کلدی ، یئدیبار .. ایچدیبار ، باتدیبار .
صباح اولدی ، اووا کتدیبار .
یه دیو کلدی . دندی :

— آی قیز ، بارماغینی چیخارت ، سوروم ، بوخسا کتدیب قارداشلارینی .
بیهره .

ناردان خاتون قارداشلارینی بییله سیندن قورخوب بارماغینی قاپییین .
آراسندان چیخارتدی ، دیو ینه قیزین بارماغینی سوروب کتدی .
دیو هر گون کلیب ، ناردان خاتونی ، قارداشلارینی بیگله قورخودوب .
بارماغینی سوروب کتدی . ناردان خاتونین قانی کتیشدی . چاندان
دوشموشدی .

بیر گون قارداشلاری ناردان خاتوندان چاندان دوشمه سینین سینی .
سوروشدولار . ناردان خاتون ازل داندی ، اما سونرا بوینو ناآلدی ، احوالاتی
قارداشلارینا سویلدی . قارداشلار قاپیلاریندا بیر قوی قازدیبار . قویونین
اوستینی تورتدیبار . صباح اولدی . دندیبار :
— باجی ، یز گیزله نیریک ؛ سن ینه ائوه گیر . زاغانین قاپیینی
موزون طرفدن باغلا ، دیو قاپییا کلنده قوی بو قویویا دوشسون ، اوخلا
هوروب تولدورک .

یئدی قارداش الیرینده یای — اوخ هره بیر یاندا کیزلندی . ناردان

خاتون ایچری کیردی • قاپیتی باغلائی • او طرفدن دیو گلدی که •
ناردان خاتونین بارماغینی سورسون ، قویو یا دوشدی •

یئدی قارداش هر طرفدن اونى اوخاتوتدی • دیوتولدی • یئددی داش
دیوین اوستینی داشلا ، آغاچلا ، تورباقلا تپه کیی قالدیلار •

قارداشلار گونده اووا کشیدیلر • باجیلاری پیشیریدى ، یثیب
دولانیردیلار •

دیو نرلدورولوب باسدیریلان یئردن یاخشی پنجرلر چیخیشدی • بیرگون
ناردان خاتون او پنجرلردن یثیب پیشیردی • قارداشلاری آخشام ائوه گلدیلر
ناردان خاتون پنجری چکیب اونلارین قاباغینا قویدی قارداشلار یثیب •
قویون اولدولار •

ناردان خاتون اونلاری قاباغینا قاتیب • آغلیا - آغلیا چوللری گزیردی
یونا بیر قوجا راست گلدی •

قوجا دئدی :

- آی قیزیم ، نییه آغلیبیرسان ؟

ناردان خاتون دئدی :

- بو قویونلاریم قارداشلاریمدر . بونلار بیر دیو اولدوروب ، قاپیمدا
باسدیرمیشدیلار . دیوین باسدیریلدی یئردن پنجرلر چیخیشدی ؛ من پنجرلری
حریب پیشیردیم . قارداشلاریم اووردیم . قارداشلاریم . یثیب قویون اولدیلار

یئندی قاباغینا قاتیب آغلیا - آغلیا چوللری گزدریرم :

قوجا دئدی :

- آی قیز ، من سنین قارداشلارینی آدام ائلهرم ، آنجاق هر نه ائلهسم

اؤف دئیسمن . ناردان خاتون دئدی :

- دئمهرم :

قوجانین اینده بیر آغاچ واردی . قوجا او آغاچلا قارداشلارینین هره سینه

بیر آغاج ووردی . ناردان خانون هیچ اوف دا دمه‌دی . آلتی سی آدم اولدی .
قوجا کچیك قارداشادا بیر آغاج ووردی . ناردان خانون بوندا دوزه بیلمه‌یب:
- اوف باجین اولسون ، آی قارداش : - ددی
بو سوزدن کچیك قارداش قورشاقدان آشاغی قویون ، قورشاقدان یوخاری آدم
اولدی .

قوجا ددی :

- آی قیز ! اوف دمه‌سئیدین ، بودا بوتون آدم اولاردی . ایندی ایسته‌سن
که ، بودا بوتون آدم اولسون ، اوندا قارداشلارینلا همان اولدورولمیش دیوین
همارینه گئت . اورا دا ساجیندان آسيلمیش بیر قیزوار . او قیزی آج ، پشه‌دوشور
دیوین جانینی اوندان ایسه . او دیوین جانینی سنه وئرر . دیوین جانی شیشه‌ده .
پیر گوگرچین در . شیشه‌نی داشا چالیب قیر گوگرچین چیخاندا توت ، اولدور .
ناردان خانون قوجایا آقیش ائله‌یب ، قارداشلاری ایله اولدورولموش
دیوین همارینه گئتدی ، ایچری گوردی ، قیزی آچدی ، پشه‌دوشوردی . اوندان
دیوین جانینی ایسته‌دی . او گئتدی ، بیر شیشه گتیردی . ناردان خانون اولدور .
ناردان خانون شیشه‌نی داشا چالدی . شیشه قیریلدی ، ایچیندن بیر گوگرچین
چیخدی . ناردان خانون گوگرچینی تونوب اولدوردی . او ساعت کچیك
قارداشدا بوتون آدم اولدی . ناردان خانون ، قارداشلاری ستوندیبلر ، قیزا
چوخ آقیش ائله‌یب ددیبلر :

- بو باخشیلرین عوضینه بیزدن نه ایسته‌یرسن ؟

قیز ددی :

- سیزدن هیچ نه ایسته‌میرم . منی آتا - اناملا یئتیرین .

قارداشلاری راضی اولدولار . قیز ددی :

- گلین ، بورادا دیوین ساخلانچی وار ، اوندان گوئتورک کئدهک .

بشدهی قارداش و ناردان خاتون ، قیزلا برابر کتند یلر • کوردولر بورادا
 چوشلی قیزیل ، گوموش وار ؛ هره اوندان بیر یوک کوتوروب بولا دوشدولر
 کتدیلر او قیزی آتا - آنا سینا چاتدیردیلار • اوردان بولا دوشوب ، بشدهی
 کون بشدی کتجه بول کتدیب اوز ائولرینه بئیشدیلر •
 آتا - آنالاری ایله گوروشدولر • کوزل دولانماغا باشلا دیلار •

تولکی ناغیلی

بیری وارمیش ، بیری یوشمیش ، بیرجه دانا تولکی وارمیش • کونلرین
 بیر گونونده بو تولکی هر یتری کزدی ، الینه بشلی هیچ زاد کچمیدی • بیر
 چاریق تاپدی ، سونزا بیر دگیرمانچینین باباغینی . اوغورلادی ، چولده گزه رک
 چوبانین چوماغینی کوتوردی . قوبدی باشینا باباغینی ،

آلدی الینه چوماغینی ؛

چاریق کتیدی باباغینی ،

دوشدی پولون آغزینا .

آز کتندی ، اوز کتندی ، دره - تبه دوز کتندی ، قاباغینا بیر آیه

چیشدی . آیه دمدی !

- آتولکی قارداش ، هارا کتدی برسن ؟

تولکی :

- بغدادا کتدیرم ا - دمدی .

- بغدادا نه ایشین وار ؟

- داییم منی آمرود بشکه چاغیریب .

آیه آمرود آدینی ائشیدن کیسی ، آغزی سولاندى . باشلادی یالوارماغا :

- آیه تولکی قارداش ا سنی بالالارینین جانی ، منی ده آبار .

تولکی راضی اولمادی، دندی که :

— سن آمردون هامیسنی بیه رسن ، منه چانماز ؛

آیی آند ایچدی که ، آز بیه رهم . تولکی راضی اولوب دندی :

— دوش منیم دالیجا گل ، اما یاخشی گوزله قوریوغوم اوزولوب

دوشمه سین .

آیی دوشدی تولکون دالینجا ، گئتدیبار .

آز گئتدیبار ، اوز گئتدیبار ، دره تپه دوز گئتدیبار ، قاباقلارینا بیر

دونقوز چیخدی .

دونقوز دندی :

— آی تولکی قارداش ، مارا گئتیرسنیز ؟

تولکی :

— داییم بغداد داخشیل بیشیریپ ، بیزی ده قوناق چاغیریپ .

دونوز یالواردی که منی ده آبار .

تولکی اولجه راضی اولمادی ، سونرا شرط باغلادی که ، آیینین دالینجا

گلسین ویشی ائشه له ییب اونون قویروغنی تاپسین .

دونوز دوشدی آیینین دالینجا ، گئتدیبار ،

آز گئتدیبار ، اوز گئتدیبار . دره — تپه دوز گئتدیبار ، قاباقلارینا بیر

قورد چیخدی . قورد دیدی :

— آ تولکی قارداش ، مارا گئتیرسنیز بئله ؟

تولکی :

— داییم بغداددا بیر قوچ کسب ، بیزی ده قوناق چاغیریپ .

قوچ آدی ائشیتجک قوردون آغزی سولاندی ، باشلادی یالوارماغا ،

دندی :

— منی ده آبار

تولکی اولیچہ راضی اولمادی ، دندی :

- یوخ ، سن بونون قوچ ، یوسن بیز آج قالاریق .

قورد آز بیه چکینه آند ایچدی .

تولکی راضی اولوب دندی که :

- دوش دونقوزین دالینجا ، قویروغی دوزه لنه کیمی گوزدن قویما قورده

دوشدی دونقوزون دالینجا ، کئندیلر .

آز کئندیلر ، اوز کئندیلر ، دره - تپه دوز کئندیلر ، قاباقلارینا بیر

چاققال چیشدی ،

چاققال بونلاری گورچک سوروشدی :

- آ تولکی قارداش ، هارا بو بورور سینیز ؟

تولکی دندی :

- داییم بغداددا توتوق کسب ، بیزی چینیر تمایا قوناق چاغیریب .

تویوق آدینی ایشیتجک چاققالین آغزی سولاندی . باشلادی یالوارماغا -

دندی :

- آچیندان ارلورم ، منی ده آبارین .

تولکی اولیچہ راضی اولمادی ، چاققال چوخ بالواردی ، آخردا تولکی

دندی :

- دی ، باغشی ، دوش قوردون دالینجا ، گوزله قویروغینی قویون -

قوزی قاباسین

چاققال دوشدی قوردون دالینجا کئندیلر .

آز کئندیلر ، اوز کئندیلر ، دره - تپه دوز کئندیلر ، قاباقلارینا بیر

ایلان چیشدی ، هامیسی قورخودان دایاندی .

آبی باشلادی دونه قولداناغا ، دونه قوز خورتولمادی ، قورد اولادی ،

چاققال واقیلدادی . ایلات تریبندی ، تریبندی ، تولکی باشلادی

يالوارماغا :

- آي ايلان قارداش ، بغداددان دايم خبر گوندهريب كه ، چاي
داغيب ، قورباغا عالمي باشينا كوتوروب ، بيز اونا كومهكه كئديرىك .

ايلان قورباغا آدينى ايشىچك ، قوبروغى اوسته ديك قالغدى : دمى :
دوشون قاباغىما ، من ده كئديرم .

يولداشلار راضى اولمادىلار . تولكى دمى :

- عيى بوخدر ، كئمهك اما سن قاباغا دوش :

ايلان دوشدى قاباغا ، كئدىلر .

آز كئدىلر ، اوز كئدىلر ، دره - تپه دوز كئدىلر ، قاباقلارينا بيز
خوروز چيغدى .

خوروز دمى :

- قوقايغو ، هارا بئله ؟

تولكى دمى :

- دايم بغداددا يارما چلو پيشيرىپ يىزى ده-قوناق چاغيرىپ .

يارما آدى ايشىچك ، خوروزون قورخى جانيندان چيغدى ، قوشولدى

دسته به ، كئدىلر .

آز كئدىلر ، اوز كئدىلر ، دره - تپه دوز كئدىلر ، هاميسى يورولدىلار .

تولكى چوماغىنى ديدى يتره ، دمى :

- گلين بوردا كئجه لهيك .

هاميسى راضى اولدى ، بير اوت ناياسى تاپدىلار . هاموسى باشلادى ياتماغا .

صحر آچيلان كيمي ، هاميسى بيفيلدى تولكونين باشينا دئدىلر :

- آجىق

تولكى دمى :

- من بير ماهنى اوخويوم ، كيبين آدى آخرا دوشه اونى بيشك هامى

راضی اولدی - باشلادی

تولکی - تولکی - تونبکی ،

قویروق اوسته لونبکی

آبی آخاق ،

دونوز نوخماق

قورد قهرمان

چاققال جیرتدان

ایلان قامچی

خوزوز بانچی

بانچی یزیم نه یییزه لازمدر !

او ساعت چاققال خوروزی بوغدی - تولکی اونو پارچالایب پایلادی .

اما تونزه گوتورمدی ، دندیلر :

- بس سن !

دندی ،

- هره نیز پانیزین یازیسینی واریت منه . من یشه رم اولار .

هیچ کس دویمادی ، تولکی ماهنسینی بیرده اوخودی . بو دنه نوبت

ایلانا گلدی . آبی بیرداش آلیب اونین باشینی ازدی؛ یشیلر یشه دویمادیلار

تولکی یشه ده اوخودی .

ایندی چاققالی پارچالادیلار، سونرا قوردی یشیلر ؛ آخردا نوبت دونوزا

گلدی . آبی اونیدا پارچالادی . بوگونو ده بئله کئچیردیلر کئجه آبی یاتاندا

تولکی گیزلندیکی باغیر ساقلاردان بیر قدر قولتوغونئا ووروب یشکه باشلادی

آبی مارچیلایا آیلایب دندی :

- آ تولکی قارداش نه یشیرسن ؟

تولکی :

• آچیندان تولورم ، علاجیم کسلیب ، اوز باغیر ساقلاریمی سوکوب بییرم
دییه جواب وئردی •

آیی برك آچیهشدی • تولکییه اینانیب باشلادی اوز باغیر ساقلاریمی
چیخارماغا • قان عالمی کوتوردی ، آخردا کوچدن دوشوب تولدی •
تولکی جلد قاچیب بالالاریمی چاغیردی ، آیینین اتیندن دوینچا یتدیلم
سونرا کیفی کوکه لیب باشلادی اوخوماغا
تولکی - تولکی تولکی ،

قوبروق اوسته لونبکی ؟

من بانچینی بوغدور دوم ،

قامچی چیغاز سیندیردیم ،

چیرتدانی پارچالاندیم ،

قهرمانی دوغراندیم

توشماقچینی بولدوردیم

آخماقی دا اولدوردیم

آتالار سوزی

۱ - ایشله مهن دیشله مز

۲ - اکنده یوخ ، بیچیند یوخ ، یزینده اورتاق قارداش

۳ - بک ایله بوستان اکنن یتاغی چینینده بیتر •

۴ - بالانچینن اتوی یاندى ، هتچ کس اینانمادی

۵ - ملا حاوانی گوردی ، قران یادیندان چیغدی

۶ - ملایا دمدیلمر : « آماغلا نیجه سن » ؟ - دمدی : « آلیچی

توش کیچی » « ورمکله نیجه سن » - « باشینا سوز قحطدر »

۷ - بوگونون ایشینی صباحا قویما •

۸ - الدن قلان اللی ایل قالار •

۹ - تک الدن سس چیخماز •

۱۰ - کونلی بالیق ایسته ین ، قویروغونی سويا قویار

تاپماجالار

- ۱ - بیر سوری آتلار
چمنده اوتلار
وقتی کلنده
(پامبیتی) درسی چانلار ،
- ۲ اویانی تاختا ،
بویانی تاختا ،
شاقلی بك اوتاقدا (چاناقلی باغا)
- ۳ - اویانی قایا ، بویانی قایا ،
ایچینده ساری مایا . (بومورتا)
- ۴ - اتیندن کباب اولماز ،
قائیندان کاسا دولماز . (نار)
- ۵ - بیر بالاجا بویووار
دام دولوسی توبی وار . (لاپیا)
- ۶ - گلیردیم . حندن
سس کلندی کندن
آغزی سومو کدن
(خوروز) ساقالی اتدن .
- ۷ - آغاچا چیغدیم آداملا ،
بیر نملیکی باداملا
نه دیلی وار ، نه آغزی
سوز دانی شیر آداملا . (کتاب)
- ۸ - عاشق ، الدن بوخاری
هانہ تئلدن بوخاری
عاشق بیر شی کوروبدر
(چکیرتکه) دیزی بئلدن بوخاری

آ

آل: قیرمیزی
 آبریل: سووت (آذربایجانین استقلاللی ۱۹۲۰نجی ایله آبریلین ۲۸-نده واقع اولوشدر
 آتور: مولف
 آدا: جریره

ب

باریشنا: بویوک قیز
 بیرمای: زحمتکشارین بین الملل بابرامی
 بورژووا: سرمایه دار
 بوروق: نفت استخراجی ایچون تشکیل اولوموش بنا
 بولکچی: بولکی ساتان
 هوپ هوپ: بویبی

پ

پارتیا: فرقه
 پورسگورمک: پوفله مک

ت

تالانت: استعداد
 تروتسکی و بو خاربین: لهین - ستالین فرقه سنه ضد اولان شهسیتلردر

ع

عصیان: انقلاب

غ

غوبرنانور: حاکم

ز

زال: سالون

و

روزگار: یئل

ژ

ژیمنازیا: متوسطه مدرسه

۵

دالاق - درین فکره کنتتک

س

سیرا : صف

سرداش : هم سر

سوسیالیست : ثروت تولیدکننده ن شیئرین مثل املاک و کارخانه لرین اجتماعی

اولیاسینا طرفدار

ش

شلاله : آبشار

ق

قارتال : عقاب

قاتی : غلیظ

قیغیلجیم : جرقه

س

گردین : سینه‌وی قباغاوردین

ک

کوکس : سینه

ف

فرتنا : طوفان

ن

نوراق : غنچه، نوزاد

ا

امکدار : بویوک زحمتکش

انکشاف : تکامل

ه

هایانی : دایاق

۴۴۴

بیر یارا چتینلیکلره بئله ، ایندییه قدر ، ایلر بوندان اول ،
آنادبلمیزی ئورکتک اوچون آذربایجان ملی معارفی طرفیندن
نشر اندلمیش "آنادبلی" لرینی ۱- دن تا ۴- ده قدریری-
بیرین آردینجا نشر ائده بیلمشدیک . ۵ و ۶ نین نشری
بوانمسی . بوانمانین سبی کاغذ و چاپ چتینلیکلریندن
علاوه ، بواکی کناسین نسخه لرینی اله کتیر مک ایدی . جوخلی
آخاریسدان صورتا ، بواش ئوز دیل و فرهنگریبه علاقمند
دوسلارین باردیمی ایله ممکن اولدو . بئری کلمیسن بو
درسلکرس سرسنده یاردیم کو سترن امکداسلاردان شکر
انسیکی وطنغه بیلیرک .

انتشارات فرزانه

۱۲۰ ریال